

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
YEREL YÖNETİMLER VE SİYASET BİLİM DALI

SELÇUKLU DEĞERLER EĞİTİMİ PROJESİ (SEDEP)
İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Şakir UÇAR
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Nuran KOYUNCU

KONYA-2018

ÖNSÖZ

Varlık aleminin yaratıcısı her şeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenlemiştir. Yeryüzünde ve gökyüzünde var olan iradeli ve iradesiz varlıklar bu ölçü çerçevesinde varlıklarını devam ettirirler. Kainatta yaşanan bütün doğal hadiseler iradesiz varlıkların, yaratıcının belirlediği ölçüye eksiksiz uymalarının sonucu olarak ortaya çıkar.

Elbette insanın yaratılışı da bir ölçü çerçevesinde olmaktadır. Ancak insanı diğer varlıklardan ayıran farklı özellikler de vardır. İnsan akıl ve irade sahibidir. Yaratıcı, insanı yaratırken daha çok iyiliğe ama kötülüğe de meyilli olarak yaratmıştır. İyiliği tercih etmesini öğütlemesine ve emretmesine rağmen iyiyi ve kötüyü seçme özgürlüğü tanımıştır. İyiliği tercih edenlerin çoğunlukta olduğu bir dünya yaşanılır bir dünya olurken kötülüğün hakim olduğu bir dünya insan için cehenneme döner.

Küreselleşen dünyada işgal, terör, cinayet, intihar, silahlanma, uyuşturucu, hırsızlık, kanaatsizlik, aldatma, tecavüz vb. sosyo-ahlaki problemler bireysel ve toplumsal hayatı tehdit eder hale gelmiştir. Bu korkunç tablo yaşadığımız dünyada en temel sorunun iyilik ve ahlaki değerlerin bilincinde olmama veya onları uygulayamama olduğunu ortaya koymaktadır. Kültürüne ve değerlerine sahip çıkacak nesiller yetiştiren milletler dünyanın bu kirli akıntısından kendisini kurtarırlarken, kendilerini akıntıya kaptıranlar hazin sonlarını hazırlamış olurlar.

Eğitim ailede başlar. Çocuk bir yandan büyürken diğer yandan zihnindeki sosyal yaşantı, anne ve babasından gördüğü ve duyduğu şeylerle oluşur. Bilinçli anne babalar çocuklarını yaratanına, insanlığa ve kendine karşı saygılı, milli ve manevi değerlerine sahip çıkan, toplumun ortak değerleri olan vatan, millet, bayrak vb. sevgisi ile yetiştirirler. Ailede başlayan bu eğitim yakın çevre ve toplum tarafından desteklenmelidir. Okul çağına gelen çocuklar için eğitim, öğretim kurumlarında planlı, programlı ve yönlendirmeli etkinlikler yoluyla sürdürülmesi gerekir.

Okul döneminde yapılan çalışmalardan birisi olan Selçuklu Belediyesi öncülüğünde, paydaşları Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuklu Milli Eğitim

Müdürlüğü tarafından yürütülen Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP) araştırmamızın ana eksenini oluşturmaktadır. SEDEP, Konya İli Selçuklu İlçesi'nde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi-özel 223 okulda 132.000 öğrenciye hitap eden Türkiye'nin en büyük gönüllü eğitim projelerinden biridir. Selçuklu da altı yıldır uygulanan proje ile ilgili, uygulamanın içinde olan öğretmen ve velilerimizin görüşlerine başvurularak bir analiz ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın değerler eğitimi ile ilgili planlanacak, programlanacak ve uygulanacak çalışmalara ışık tutacağına inanıyorum.

Araştırmanın her aşamasında bana destek olan danışman hocam Doç. Dr. Nuran KOYUNCU'ya çok teşekkür ediyorum. Araştırmanın başlangıcında yönlendirici rehberliği ile beni aydınlatan Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ hocama şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca değerli fikirleri, önerileri ve eleştirileri ile önemli katkılar sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KURNAZ ve Dr. Öğr. Üyesi Süleyman ASLANTAŞ hocalarıma teşekkür ediyorum. Bu araştırmaya katılan okullarımızın idarecilerine, görüş, düşünce ve önerilerini benimle paylaşan öğretmenlerimize ve velilerimize özellikle teşekkür ediyorum.

Şakir UÇAR
Konya-2018

	<p>T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	
---	--	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şakir UÇAR		
	Numarası	148104011026		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı / Yerel Yönetimler ve Siyaset Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Nuran KOYUNCU		
Tezin Adı	Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP) İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi			

ÖZET

Değerler, insanların hayatındaki işaret levhaları gibidir. Tehlikeli eğimlerde, kaygan zeminlerde kişilere yol gösterirler. Değerlerin nesilden nesile aktarımı ve etkin olarak hayata geçirilmesi ne kadar güçlü olursa hedeflere ulaşma o oranda başarılı olur.

Birçok ülkede değerler eğitimine olan ilgi giderek artmaktadır. Bu çerçevede okullardan doğruların ve yanlışların neler olduğunu öğrencilere öğretmesi beklenmektedir. Ancak bu değerlerin yalnızca anlamsal olarak öğretilmesi yeterli değildir. Çünkü çocuklar ahlaki eylemlerin sebeplerini öğrenmeye, günlük hayatta karşılaşacakları ahlaki çatışmaları çözmek için gerekli becerileri kazanıp tercihlerini doğrudan yana yapmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu kapsamda Türkiye’de yapılan çeşitli çalışmalar göze çarpmaktadır. Bu çalışmaların en önemlilerinden birisi de SEDEP’tir.

SEDEP, Selçuklu Belediyesi öncülüğünde paydaşları Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuklu Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından, ilçedeki bütün okullarda uygulanmaktadır. Öğrencilere temel insani değerlerin kazandırılmasını amaçlayan ve müfredatla birlikte uygulanmaya müsait bir program arayışının ürünü olarak 2012-2013 eğitim-öğretim yılında başlamıştır.

Bu çalışma, projenin uygulayıcıları olan öğretmenler ve öğrenci velileri ile Nitel Araştırma Yönteminin “*Sabit Form Anket Görüşmesi*” veri toplama aracı ile yapılmıştır. Araştırmanın asıl amacı değerler eğitimi üzerine yapılacak çalışmalara ışık tutmak ve SEDEP’in geleceğini şekillendirmeye katkı sunmaktır. Bulgular analiz edildiğinde öğretmenlerin ve velilerin genel kanaatlerinin, SEDEP’in öğrenciler üzerinde önemli bir farkındalık oluşturduğu, sevgi, saygı, hoşgörü, cömertlik, sorumluluk gibi değerleri benimsemelerinde SEDEP etkinliklerinin çok önemli bir yer tuttuğu şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Değerlerin öğrenciler tarafından benimsenmesinin ve hayata geçirilmesinin en önemli unsurlarından biri olarak ailelerin bu sürece katılımının kesinlikle artırılması gerektiği, çocukların önündeki kişilerin rol model olarak davranışlarına dikkat etmelerinin çok önemli olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Değerler, değerler eğitimi, SEDEP, okullar, öğretmenler ve öğrenci velileri

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

Author's	Name and Surname	Şakir UÇAR		
	Student Number	148104011026		
	Department	Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı / Yerel Yönetimler ve Siyaset Bilim Dalı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	☒	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Nuran KOYUNCU		
Title of the Thesis/Dissertation	Selcuklu Evaluation of the Parents' and Teachers' Opinions on Values Education (SEDEP)			

ABSTRACT

Values are just like guide boards in human life. They create readiness on people and lead them in dangerous inclines and on slippery grounds. The more effective transfer of values from generation to generation and the more effective passing of life is, the more successful it is to achieve their goal.

In many countries, the interest of values education is increasing day by day. In this context, schools are expected to teach to students what is right or wrong. However, teaching these values as only semantic information is not enough. Because children need to learn the sources and effects of their moral actions, to acquire the skills necessary to solve the moral conflicts they encounter in daily life, and to make their choices directly. Within this scope, some studies conducting in Turkey is remarkable. One of the most important of these studies is The Seljuk Values Education Project. (SEDEP).

SEDEP is carried out with Necmettin Erbakan University and Seljuk National Education Directorate and this project is implemented in SEDEP project started in 2012-2013 educational year and it aimed personalizing humanistic values to students in conjunction with the proper curriculum.

This study aims to measure the reflection of SEDEP on students and society. The study carried out with ‘‘Constant Assessment Questionnaire Form’’ data which is qualitative research method with the operator teachers and parents of students who are implementers of the Project. The main purpose of the research is to shed light the studies on education of values and to contribute to shaping the future studies of SEDEP. When the findings are analysed, operator teachers and parents agree that SEDEP project constitute a significant awareness on students and SEDEP activities have an important place in the adoption of values as love, respect, tolerance, generosity, responsibility. It is clear that the participation of families in this process should be definitely be increased as the most important element of the adoption and implementation of the values by the student and people who help the students should pay ultimate attention to their behaviour because students take them as role models.

KEYWORDS: Values, Values Education, SEDEP (The Seljuk Values Education Project) , Schools, Teachers and Parents.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1. Problem Durumu	1
2. Sayıtlar.....	2
3. Sınırlılıklar	2
4. Araştırmanın Önemi	3
5. Araştırmanın Amacı.....	3
6. Alt Problemler.....	4
1. DEĞER KAVRAMI VE NİTELİKLERİ	6
1.1. Değer Kavramı.....	6
1.2. Değer Kavramının Özellikleri ve İşlevi.....	7
1.2.1. Değer Kavramının Özellikleri	8
1.2.2. Değer Kavramının İşlevi.....	9
1.3. Değerlerin Mutlaklığı ve Değişebilirliği	11
1.4. Değerlerin Sınıflandırılması	13
1.5. Değerleri Öğrenme ve Öğretme.....	16
1.6. Değerler Eğitimi	18
1.6.1. Değer Eğitimi.....	18
1.6.2. Değer Eğitiminin Tarihi Gelişimi	19
1.6.3. Değerler Eğitiminin Faydaları	21
1.6.4. Değer Eğitiminde Temel İlke ve Süreçler	24
1.6.5. Değer Eğitiminde Uygulanan Yaklaşımlar.....	27
1.6.5.1. Telkin Yaklaşımı.....	28
1.6.5.2. Değer Belirginleştirme Yaklaşımı	29
1.6.5.3. Ahlâki Sorgulama Yaklaşımı.....	31
1.6.5.4. Değer Analizi Yaklaşımı	33
1.6.5.5. Karakter Eğitimi Yaklaşımı	34
1.6.6. Ailede ve Okulda Değer Eğitimi.....	37
1.6.6.1. Ailede Değer Eğitimi	37
1.6.6.2. Okulda Değer Eğitimi.....	39
1.7. SEDEP Hakkında Bilgiler	41
1.7.1. SEDEP'in Hedefleri.....	43
1.7.2. SEDEP'in Amaçları.....	44
1.7.3. SEDEP'in İlkeleri	45
1.7.4. SEDEP'in Ortakları	46

1.7.5. SEDEP’te Sekiz Değer	47
1.7.6. Sayılarla SEDEP	47
1.7.7. SEDEP’te Faydalanılan Ürünler	49
1.7.7.1. Öğrencilere Yönelik Ürünler	49
1.7.7.2. Öğretmenlere Yönelik Ürünler	50
1.7.7.3. Velilere Yönelik Ürünler	50
1.7.8. SEDEP’in İşleyiş Süreci	51
1.7.9. Konuyla İlgili Yayın ve Araştırmalar	52
BÖLÜM II	57
2. YÖNTEM	57
2.1. Araştırmanın Yöntemi	57
2.2. Çalışma Grubu	57
2.3. Verilerin Toplanması	58
2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	58
BÖLÜM III	60
3. BULGULAR VE YORUMLAR	60
3.1. Araştırmanın Katılımcılarına Ait Özellikler	60
3.2. Veli Görüşlerine Dayalı Bulgular	67
3.2.1. Velilerin SEDEP materyalleri Hakkındaki Görüşleri	67
3.2.2. Velilerin SEDEP Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri	69
3.2.3. Velilere göre SEDEP Çalışmalarının Çocukların Davranışlarına Etkileri ...	71
3.2.4. Velilere Göre SEDEP Çalışmalarına İdarecilerin Ve Öğretmenlerin Yaklaşımı	74
3.2.5. Velilere Göre SEDEP Davranışlarının Kalıcı Olması İçin Anne Babaların Yapması Gerekenler	75
3.2.6. Velilerin Çocuklarının Kazandığını Gördükleri Zaman Mutlu Oldukları Değerler	77
3.2.7. Velilerin SEDEP Değerleri Dışında Çocuklarına Kazandırdıkları Değerler	79
3.2.8. Velilere Göre SEDEP Benzeri Topluma Yönelik Yapılabilecek Çalışmalar .	81
3.3. Öğretmen Görüşlerine Dayalı Bulgular	82
3.3.1. Öğretmenlere Göre Değerlerin Nesilden Nesile Aktarılmasının Önemi.	83
3.3.2. SEDEP'e İhtiyaç Olup Olmadığına Dair Öğretmenlerin Düşünceleri	85
3.3.3. SEDEP Değerlerinin Toplumsal Problemlere Çözüm Olup Olmadığına Dair Öğretmenlerin Görüşleri	87
3.3.4. Öğretmenlerin SEDEP materyalleri Hakkındaki Görüşleri	89
3.3.5. Öğretmenlerin SEDEP Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri	91
3.3.6. Öğretmenlerin Fiziki Etkinlikler Ders Saatinde SEDEP Çalışmalarının Yapılması Hakkındaki Görüşleri.	93
3.3.7. Öğretmenlere Göre SEDEP'in Öğrenciler Üzerindeki Etkileri	95
3.3.8. Öğretmenlere Göre SEDEP'in Amacına Ulaşabilmesi İçin Yapılacak Çalışmalar	97

3.3.9. Öğretmenlere Göre SEDEP'e Veli Katılımının Önemi.....	99
3.3.10.Öğretmenlere Göre SEDEP'in Öğrencilerin Kişisel Gelişimine Katkıları. .	101
3.3.11.Değerlerin Müfredatta Veriliş Şekli İle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri ...	103
3.3.12.Öğretmenlere Göre SEDEP Çalışmalarına İdarecilerin ve Öğretmenlerin Yaklaşımı	105
3.3.13.Öğretmenlere Göre SEDEP Benzeri Topluma Yönelik Yapılabilecek Çalışmalar	107
BÖLÜM IV	
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
4. 1. Sonuç	110
4.1.1. Velilerin Değerlendirmesine Göre Sonuçlar.....	110
4.1.2. Öğretmenlerin Değerlendirmesine Göre Sonuçlar	112
4.2. Öneriler	113
4.2.1. Velilerin Görüşlerine Göre Öneriler	114
4.2.2. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öneriler	114
KAYNAKÇA.....	116
EKLER	120
1. Araştırma İzni.....	121
2. Veli Görüşme Formu ve Soruları	122
3. Öğretmen Görüşme Formu ve Soruları	124
SEDEP YAYINLARINDAN ÖRNEKLER.....	127
SEDEP ETKİNLİKLERİNDEN ÖRNEKLER	138
ÖZGEÇMİŞ.....	162

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Görüşülen Velilerin Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı	61
Tablo 2: Görüşülen Velilerin Cinsiyete Göre Eğitim Durumu Dağılımı	62
Tablo 3: Görüşülen Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Kurum Türü Dağılımı.....	63
Tablo 4: Görüşülen Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Okul Düzeyi Dağılımı.....	64
Tablo 5: Görüşülen Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Kıdem Dağılımı.....	65
Tablo 6: Görüşülen Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Branş Dağılımı.....	66
Tablo 7: Velilerin, SEDEP Kapsamında Dağıtılan Materyalleri Yerde ve Yeterli Bulup Bulmadıkları ve Eğer Yetersiz İse Eklenmesi veya Çıkarılmasını İstedikleri Materyal Önerileri.....	68
Tablo 8: Velilerin SEDEP Etkinliklerini Yeterli ve Verimli Bulup Bulmadıkları, Eklenmesini veya Çıkarılmasını İstedikleri Etkinlik Önerileri.....	70
Tablo 9: Velilerin SEDEP Çalışmaları İle Birlikte Çocuklarının Davranışlarında Gördükleri Değişmeler ve Bu Değişmelere Verilen Örnekler	72
Tablo 10: SEDEP Uygulamalarına Öğretmenlerin ve İdarecilerin Yaklaşımı, Katılımı ve Sahiplenmesi İle İlgili Veli Görüşleri.....	74
Tablo 11: Velilere Göre SEDEP'in Kazandırmak İstedığı Davranışların Daha Kalıcı Olabilmesi İçin Anne Babaların Yapması Gerekenler.....	76
Tablo 12: Velilerin Çocuklarında SEDEP Aracılığı İle Kazandığını Gördükleri Zaman Mutlu Oldukları Değerler.....	77
Tablo 13: Velilerin SEDEP İle Kazandırılmaya Çalışılan Değerler Dışında Çocuklarına Kazandırmaya Çalıştıkları Değerler	79
Tablo 14: Velilerin Öğrencilerde Olduğu Gibi Topluma Yönelik SEDEP Çalışmasına Benzer Bir Çalışmaya İhtiyaç Olup Olmadığı, İhtiyaç Varsa Neler Yapılabileceği Hakkındaki Görüşleri.....	81
Tablo 15: Öğretmenlerin Değerlerimizi Korumanın ve Nesilden Nesile Aktarmanın Önemi Hakkındaki Görüşleri.....	83

Tablo 16: Toplumsal Yaşantımızı Dikkate Alarak SEDEP'e İhtiyaç Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri.....	85
Tablo 17: Öğretmenlerin SEDEP'te Belirlenen Odak Değerlerin Toplumda Problem Olarak Görülen Durumlara Cevap Verip Veremediği İle İlgili Görüş ve Gözlemleri	87
Tablo 18: Öğretmenlerin SEDEP Kapsamında Dağıtılan Materyallerin Yeterliliği İle İlgili Görüş ve Önerileri.....	89
Tablo 19: Öğretmenlerin SEDEP Etkinliklerinin Yeterliliği ve Verimliliği İle İlgili Görüş ve Önerileri	91
Tablo 20: Öğretmenlerin Serbest/Oyun ve Fiziki Etkinlikler Saatinde SEDEP Etkinliklerinin Uygulanması İle İlgili Görüş ve Önerileri	93
Tablo 21: SEDEP Uygulamalarının Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine Dair Öğretmenlerin Gözlemleri	95
Tablo 22: Öğretmenlerin SEDEP'in Amacına Ulaşabilmesi İçin Görüş ve Önerileri	97
Tablo 23: Öğretmenlerin SEDEP'e Veli Katılımının Etkisi Hakkındaki Görüş ve Önerileri.....	99
Tablo 24: Öğretmenlerin SEDEP'in Öğrencilerin Kişisel Gelişimine Katkısı İle İlgili Görüş ve Önerileri	101
Tablo 25: Öğretmenlerin Değerlerimizin Müfredatta Veriliş Şekli İle İlgili Görüş ve Önerileri.....	103
Tablo 26: Öğretmenlerin SEDEP Uygulamalarına Öğretmenlerin ve İdarecilerin Yaklaşımı, Katılımı ve Sahiplenmesi İle İlgili Görüş ve Önerileri	105
Tablo 27: Öğretmenlerin SEDEP Benzeri Bir Program İle Topluma Yönelik Değerler Eğitimine İhtiyaç Olup Olmadığı İle İlgili Görüş ve Önerileri.....	107

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1: Velilerin, SEDEP Kapsamında Dağıtılan Materyalleri Yerinde ve Yeterli Bulup Bulmadıkları ve Eğer Yetersiz İse Eklenmesi Veya Çıkartılmasını İstedikleri Materyal Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları 67
- Şekil 2: Velilerin SEDEP Etkinliklerini Yeterli ve Verimli Bulup Bulmadıkları, Eklenmesini Veya Çıkartılmasını İstedikleri Etkinlik Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları 69
- Şekil 3: Velilerin SEDEP Çalışmaları İle Birlikte Çocuklarının Davranışlarında Gördükleri Değişmeler ve Bu Değişimlere Verilen Örnekler İle İlgili Kelime Bulutları 71
- Şekil 4: SEDEP Uygulamalarına Öğretmenlerin ve İdarecilerin Yaklaşımı, Katılımı ve Sahiplenmesi İle İlgili Veli Görüşleri İle İlgili Kelime Bulutları 74
- Şekil 5: Velilere Göre SEDEP'in Kazandırmak İstedığı Davranışların Daha Kalıcı Olabilmesi İçin Anne Babaların Yapması Gerekenler İle İlgili Kelime Bulutları..... 75
- Şekil 6: Velilerin Çocuklarında SEDEP Aracılığı İle Kazandığını Gördükleri Zaman Mutlu Oldukları Değerler İle İlgili Kelime Bulutları 77
- Şekil 7: Velilerin SEDEP İle Kazandırılmaya Çalışılan Değerler Dışında Çocuklarına Kazandırmaya Çalıştıkları Değerler İle İlgili Kelime Bulutları... 79
- Şekil 8: Velilerin Öğrencilerde Olduğu Gibi Topluma Yönelik SEDEP Çalışmasına Benzer Bir Çalışmaya İhtiyaç Olup Olmadığı, İhtiyaç Varsa Neler Yapılabileceği Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Kelime Bulutları 81
- Şekil 9: Öğretmenlerin Değerlerimizi Korumanın ve Nesilden Nesile Aktarmanın Önemi Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Kelime Bulutları 83
- Şekil 10: Toplumsal Yaşantımızı Dikkate Alarak SEDEP'e İhtiyaç Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri İle İlgili Kelime Bulutları 85
- Şekil 11: Öğretmenlerin SEDEP'te Belirlenen Odak Değerlerin Toplumda Problem Olarak Görülen Durumlara Cevap Verip Veremediği İle İlgili Görüş ve Gözlemleri İle İlgili Kelime Bulutları 87

Şekil 12: Öğretmenlerin SEDEP Kapsamında Dağıtılan Materyallerin Yeterliliği İle İlgili Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	89
Şekil 13: Öğretmenlerin SEDEP Etkinliklerinin Yeterliliği ve Verimliliği İle İlgili Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	91
Şekil 14: Öğretmenlerin Serbest/Oyun ve Fiziki Etkinlikler Saatinde SEDEP Etkinliklerinin Uygulanması İle İlgili Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	93
Şekil 15: SEDEP Uygulamalarının Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine Dair Öğretmenlerin Gözlemleri İle İlgili Kelime Bulutları	95
Şekil 16: Öğretmenlerin SEDEP'in Amacına Ulaşabilmesi İçin Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	97
Şekil 17: Öğretmenlerin SEDEP'e Veli Katılımının Etkisi Hakkındaki Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	99
Şekil 18: Öğretmenlerin SEDEP'in Öğrencilerin Kişisel Gelişimine Katkısı İle İlgili Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	101
Şekil 19: Öğretmenlerin Değerlerimizin Müfredatta Veriliş Şekli İle İlgili Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	103
Şekil 20: Öğretmenlerin SEDEP Uygulamalarına Öğretmenlerin ve İdarecilerin Yaklaşımı, Katılımı ve Sahiplenmesi İle İlgili Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	105
Şekil 21: Öğretmenlerin SEDEP Benzeri Bir Program İle Topluma Yönelik Değerler Eğitimine İhtiyaç Olup Olmadığı İle İlgili Görüş ve Önerileri İle İlgili Kelime Bulutları	107

KISALTMALAR

- ET** : Erişim Tarihi
KKTC : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
SEDEP : Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi
TDK : Türk Dil Kurumu
vb. : ve benzeri
-

BÖLÜM I

GİRİŞ

Son yıllarda hızla yok olmaya doğru giden değerlerimizi korumak, çocuklarımıza daha yaşanılabilir bir dünya bırakmak için Konya İli Selçuklu İlçe Belediyesi, paydaşları Selçuklu Milli Eğitim Müdürlüğü ve Necmettin Erbakan Üniversitesi ile Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP)'i geliştirmiştir. Bu araştırmanın amacı değerler eğitimi konusunda yerel yönetimlerin de etkili olduğunu gösteren SEDEP'in incelenmesidir. Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde değer kavramı ve temel nitelikleri, değerler eğitimi, SEDEP'in tanıtımı, incelenmesi ve değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışma ve araştırmalar ele alınmıştır. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi üçüncü bölümde araştırmaya ait bulgular ve yorumlar dördüncü ve son bölümde ise sonuçlar ve öneriler üzerinde durulmuştur.

1. Problem Durumu

Değerler, insanların davranışlarının kaynağını oluşturan ve bu davranışları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Küreselleşen dünyada teknolojinin de gelişmesiyle birlikte ülkeler arası sınırlar ortadan kalkmıştır. Bu durum kültürel ve sosyal yönden tüm ülke halklarının etkileşimini ve değişimini beraberinde getirmiştir. Teknolojinin gelişmesi ile iletişim ve haberleşme araçları her eve girmiş, bu araçlar vasıtasıyla sanal ortamlar geliştirilmiş ve hiçbir fark gözetmeksizin herkesin bu ortamlarda buluşması sağlanmıştır. Teknolojik gelişmeler bir taraftan hayatı kolaylaştırırken diğer taraftan toplumların yapısına zarar vermiştir. Toplumları ayakta tutan değerlerde yozlaşmalar görülmüş, egemen devletlere ait kültür emperyalizminin tehdidiyle karşı karşıya kalınmıştır. Ülkeler bu etkileşim ve değişimin olumsuz etkilerinden bireylerini korumak için eğitim öğretim faaliyetleri başta olmak üzere türlü tedbirler almak zorunda kalmışlardır.

Birçok ülkede değerler eğitimine olan ilgi giderek artmaktadır. Bu çerçevede okullardan doğruların ve yanlışların neler olduğunu öğrencilere öğretmesi beklenmektedir. Ancak bu değerlerin yalnızca anlamsal olarak öğretilmesi yeterli

değildir. Değerlerin ahlaki davranışa dönüşmesi ve öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar karşısında doğrudan yana tercihte bulunacak bilince sahip olması esastır. (Çengelci, 2010: 7). Bu kapsamda Türkiye’de de çeşitli çalışmalar göze çarpmaktadır. Bu çalışmaların en önemlilerinden biri ise Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP)’tir.

Konya ili Selçuklu İlçe Belediyesi ve paydaşları Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuklu Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından, ilçe anaokulları, ilkokullar, ortaokullar, imam hatip ortaokulları ve liselerde uygulanan SEDEP, öğrencilere temel insani değerlerin kazandırılması amacıyla 2012-2013 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlamıştır. Bu kapsamda araştırmanın problem cümlesi değerler eğitimi kapsamında SEDEP’in ve yapılan etkinliklerin öğrencilere hangi insani değerleri kazandırdığının tespit edilmesi ve öğretmenler ve velilerin SEDEP’le ilgili görüşlerinin değerlendirilmesidir.

2. Sayıtlar

Araştırmanın planlanıp uygulanmasında aşağıda belirtilen varsayımlardan hareket edilmiştir.

- Görüşme formlarında sorulan sorulara verilen cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
- Görüşme formu dağıtılan öğretmenlerin ve velilerin herhangi bir baskı olmaksızın özgür iradeleriyle gerçek düşüncelerini yansıttığı varsayılmıştır.

3. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP)’in değerlendirmesi,
- 2017-2018 eğitim öğretim yılı Konya ili Selçuklu ilçesi öğretmenleri ve velileri ile sınırlıdır.

4. Araştırmanın Önemi

Tüm toplumlar, değerlerini nesilden nesile aktarmak için çaba harcamaktadır. Bu çaba sosyalleşme sürecinde kendini göstermekte, toplumsal hayattaki her tür eylem değerlere göre algılanıp değerlendirilmektedir. Bireyden beklenen, içinde yaşadığı toplumun değerlerini benimseyerek değerleri olgu ve olaylara yaklaşımında ve davranışlarında ölçüt olarak kullanmasıdır (Kıncal, 2007: 26).

Okulun gerek kendi sorumluluğunu gerekse toplumun beklentilerini karşılamak amacıyla, gençlerin değer edinmelerini ya da değerlerini geliştirmelerine yönelik yapmış olduğu uygulamalar genel olarak değerler eğitimi ifadesi ile adlandırılmaktadır. Bu bağlamda değerler eğitimi ifadesi toplumsal hayatı etkileyen bütün duyuşsal alana ait bilgi beceri ve tutumların kazandırılmak amacıyla uygulanan faaliyetleri kapsayan şemsiye bir kavram olarak kullanılmaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2011: 13). Değerler eğitimi, toplumsal düzenin sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Değerler eğitimi açısından büyük öneme sahip projelerin başında ise SEDEP gelmektedir. SEDEP temel insani değerlerin kazandırılması açısından büyük öneme sahiptir.

5. Araştırmanın Amacı

SEDEP, öğrenim sürecine yaydığı 8 temel değerle, altıncı yılında da kararlılıkla ve bütün paydaşlarıyla uygulanmaktadır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında da Selçuklu ve Türkiye'ye örnek olmaya devam etmektedir. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Selçuklu ilçesindeki okullarda öğrencilere, velilere ve ilçe sakinlerine ulaşan SEDEP kitapları binlerce insanda değerler konusunda bilinç oluşturmayı başarmıştır. Sonraki eğitim-öğretim yıllarında ise, Selçuklu ilçesinde yaşayan halkın temel insani değerleri kazanması noktasında, dağıtılan dokümanlarla birlikte uygulamalı etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın amacı değerler eğitimi kapsamında SEDEP ve yapılan etkinliklerin öğrencilere ve topluma hangi insani değerleri kazandırdığının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Çalışma, projenin uygulayıcıları olan öğretmenler ve öğrenci velileri ile yapılmıştır.

Araştırmanın asıl amacı değerler eğitimi üzerine yapılacak çalışmalara ışık tutmak ve SEDEP'in geleceğini şekillendirmeye katkı sunmaktır.

6. Alt Problemler

1. Velilerin, SEDEP kapsamında dağıtılan materyalleri yerinde ve yeterli bulup bulmadıkları ve eğer yetersiz ise eklenmesi veya çıkartılmasını istedikleri materyal önerileri var mıdır?
2. Velilerin SEDEP etkinliklerini yeterli ve verimli bulup bulmadıkları, eklenmesini veya çıkartılmasını istedikleri etkinlik önerileri var mıdır?
3. Velilerin SEDEP çalışmaları ile birlikte çocuklarının davranışlarında gördükleri değişimler ve bu değişimlere verilen örnekler nelerdir?
4. SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi ile ilgili veli görüşleri nasıldır?
5. Velilere göre SEDEP'in kazandırmak istediği davranışların daha kalıcı olabilmesi için anne babaların yapması gerekenler nelerdir?
6. Velilerin çocuklarında SEDEP aracılığı ile kazandığını gördükleri zaman mutlu oldukları değerler hangileridir?
7. Velilerin SEDEP ile kazandırılmaya çalışılan değerler dışında çocuklarına kazandırmaya çalıştıkları değerler hangileridir?
8. Velilerin öğrencilerde olduğu gibi topluma yönelik SEDEP çalışmasına benzer bir çalışmaya ihtiyaç olup olmadığı, ihtiyaç varsa neler yapılabileceği hakkındaki görüşleri nelerdir?
9. Öğretmenlerin değerlerimizi korumanın ve nesilden nesile aktarmanın önemi hakkındaki görüşleri nelerdir?
10. Toplumsal yaşantımızı dikkate alarak SEDEP'e ihtiyaç olup olmadığı ile ilgili öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
11. Öğretmenlerin SEDEP'te belirlenen odak değerlerin toplumda problem olarak görülen durumlara cevap verip veremediği ile ilgili görüş ve gözlemleri nasıldır?
12. Öğretmenlerin SEDEP kapsamında dağıtılan materyallerin yeterliliği ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?

13. Öğretmenlerin SEDEP etkinliklerinin yeterliği ve verimliliği ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?
14. Öğretmenlerin serbest/oyun ve fiziki etkinlikler saatinde SEDEP etkinliklerinin uygulanması ile ilgili görüş ve önerileri nasıldır?
15. SEDEP uygulamalarının öğrenciler üzerindeki etkilerine dair öğretmenlerin gözlemleri nasıldır?
16. Öğretmenlerin SEDEP'in amacına ulaşabilmesi için görüş ve önerileri nelerdir?
17. Öğretmenlerin SEDEP'e veli katılımının etkisi hakkındaki görüş ve önerileri nelerdir?
18. Öğretmenlerin SEDEP'in öğrencilerin kişisel gelişimine katkısı ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?
19. Öğretmenlerin değerlerimizin müfredatta verilmiş şekli ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?
20. Öğretmenlerin SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?
21. Öğretmenlerin SEDEP benzeri bir program ile topluma yönelik değerler eğitimine ihtiyaç olup olmadığı ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?

1. DEĞER KAVRAMI VE NİTELİKLERİ

1.1. Değer Kavramı

Değer kavramı, sözlük anlamı olarak “*bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, kıymet, paha* ” şeklinde tanımlanmaktadır Türk Dil Kurumu (TDK, 2016). Değer kelimesi, günlük dilde bir şey için biçilen kıymet şeklinde kullanılmaktadır. Bu nedenle sözlüklerde değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak tanımlanmaktadır (Aydın ve Gürler, 2012: 1).

Değer, bir topluluğun gelişimini devam ettirmek için bireylerin çoğu tarafından onaylanmış; o toplumu ileriye taşıyacak ortak duygu ve düşünceleri ifade eden kapsamlı ilkeler bütünüdür (Genç ve Eryaman, 2008: 90). Hangi davranışların iyi, güzel, doğru ve kutsal olduğuna; hangi davranışların da kötü, çirkin, yanlış ve kutsal olmadığına dair inanç ve kabullerimiz şeklinde tanımlanan değer, özel eylemleri ve amaçları yargılamada temel bir standart sağlayan ve bir grubun üyelerinin güçlü duygusal bağlılıklarıyla oluşmuş soyut, genelleştirilmiş davranış prensipleri olarak da anlaşılabilir (Pulat, 2011: 365). Kısacası değer, belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak tanımlanmaktadır.

Rokeach (1973:3), değer kavramının ele alınıp incelenmesi ve tartışılmasının gerekçeleri olarak aşağıdaki sayıtlara yer vermektedir (Aktaran: Kasapoğlu, 1992: 143).

- Bir insanın sahip olduğu değerlerin toplamı görece olarak küçüktür.
- İnsanlar her yerde aynı değerlere fakat değişik derecelerde sahiptir.
- Değerler, değerler sistemi içinde örgütlenmişlerdir.
- Önceki insan değerlerinin bilinmesi, kültürü, toplumu, onun kurumlarını ve kişiliğin aslını ortaya koyabilir.
- İnsan değerlerinin sonuçları her olguda kendini ortaya koyar ve sosyal bilimciler için incelenmesi, anlaşılması çok önemlidir.

Güngör ise, değerlerde felsefe ve psikolojinin önemini vurgulayarak bu ayrımı şöyle açıklar: “*Psikoloji değeri felsefeden daha farklı bir şekilde ele alır. Psikolojide değerlerin önemini insan davranışlarının yol göstericisi olduğunu, onun nesnel bir esasa dayanıp dayanmamasının önemli olmadığını savunur. Bu bakımdan psikolog, değeri sadece bir inanç olarak alır ve bu ona yeter. Özellikle ahlaki davranış konusunda değer, bir kimsenin insanları, insanlara ait nitelikleri, istek ve niyetleri, o davranışları değerlendirirken başvurduğu bir ölçüt demektir. (Güngör, 2000: 28).*”

Sosyal bilimlerin hemen her alanında üzerinde sıkça durulan bir kavram olan değer, toplum nezdinde insan davranışlarının önemini belirleyen ve bu davranışlara verilecek tepkilerin de kaynağını oluşturan kriter olarak tanımlanabilir (Aydın ve Gürler, 2012: 1). Bu özellikleri dolayısıyla değer kavramı sosyal bilimlerin tamamında (psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, antropoloji, siyaset, bilim, eğitim, psikiyatri, ekonomi ve tarih vb.) önemli bir yere sahip olmalıdır (Kasapoğlu, 1992: 143).

Sosyal bir aktör olarak görülen değer kavramının genellikle davranışların/eylemlerin seçilmesine, olayların ve insanların değerlendirilmesine, açıklanmasına yardımcı olduğu söylenmekte ve insanlara yaşamlarında değişken önemlilik içerisinde yol gösteren ilkeler olarak hizmet eden arzu edilebilir amaçlar olarak tanımlandığı görülmektedir.

Sonuç olarak değer, arz edilen, ilgi ve ihtiyaç duyulan şeydir. Değer kavramı, olanı değil “*olması gerekeni*” ifade eder. Dolayısıyla değer kavramı, teoriden çok ameli/pratik bir karakter taşır. Değerler, eyleme ve ideale yöneliktir. Bundan dolayı değerler, insanların varlık şartlarıdır (Bolay, 2007: 60). Nitekim değer, iktisattan etiğe kadar birçok disiplin tarafından kullanılan oldukça geniş kavramdır.

1.2. Değer Kavramının Özellikleri ve İşlevi

Değer, anlaşılması zor bir kavramdır. Bu açıdan özelliklerinin ve işlevinin iyi bilinmesi kavramın anlaşılmasını ve tanımlanmasını kolaylaştırmaktadır.

1.2.1. Değer Kavramının Özellikleri

Harrison (1987: 180) değerlerin temel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır (Aktaran: Özgener, 2000: 174):

- Değerler büyük ölçüde kişiseldir, kişinin karar ve tercihlerini ifade eder.
- Değerler aynı zamanda bir insan grubu tarafından ortaklaşa düzenlendiğinden dolayı sosyaldirler.
- Değerler seçiciliğin ürünü olup, bireyden bireye, toplumdan topluma, organizasyondan organizasyona farklılık gösterir.
- Değerler nesilden nesile aktarılan deneyimlerin bir ürünüdür. Belli bir zaman dilimi içinde süreklilik gösterirler.
- Değerler değişebilir ve değişirler. Onlar bireyleri bir arada tutan, istikrarı sağlayan sosyal bir dokudur ve nispeten kişiliğin statik bileşenlerindedir.
- Değerler büyük ölçüde toplumda insanoğlunun gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmek istediği rolüyle ilişkilidir.

Değerler, duyuşsal alanın içerisinde yer alan ilgi, tutum ve inanç gibi özelliklerden farklıdır. Bu özelliklerin değerlerden farklı olduğu noktalar şöyle belirtilmiştir (Can, 2008: 4-5):

- Tutum ve Değerler: Tutum, insanların yaşantılarıyla oluşan ve davranışlarını etkileyen durumları, desteklediklerini ya da karşı çıktıklarını gösteren ifadelerdir. Tutum; *“bir kimsenin herhangi bir olay, eşya veya insan grubuna karşı olumlu ya da olumsuz davranış gösterme eğilimi”* olarak tanımlanmıştır. Ona göre bireyin tutumu henüz gelişmemişse tarafsız, beğenmeyici veya reddedici yönde ise olumsuz, aksi yönde ise olumludur. Ayrıca tutumlar doğrudan gözlenemez, insanların davranışlarıyla açığa çıkar. Tutumlar değerler gibi toplum tarafından isteneni yapmak değildir. Onlar doğrudan bireyin kendisi ile ilgili özelliklerdir.

- İlgi ve Değerler: İlgi kişinin yapmaktan çok fazla zevk aldığı ve sıklıkla yapmayı istediği ifadelerdir. Değerler ilgilerden bu yönde farklıdır. Çünkü değerler ilgiler kadar çok isteklilik içermeyebilir.
- İnanç ve Değerler: İnanç kişinin olanı kabul etmesi olarak tanımlanırken, değer kavramı kişinin kabul ettiği şeyleri davranış haline getirmesini içerir. Bu nedenle kişinin inandığı şeyin değer olabilmesi için bu inancını davranışa dönüştürmesi gerekmektedir. Fakat bu da tek başına yeterli değildir. Kişinin gösterdiği davranışın değer olup olmadığını anlamak için, kişinin davranışını analiz etmek gerekir. Çünkü kişi her zaman inandığı şeyleri değer olarak benimsemeyebilir. Örneğin kişi çevresindekiler tarafından hoş karşılanmayacak olan inançlarını ifade etmeyebilir ve inançlarına tam ters olacak şekilde davranabilir.

Normal şartlarda bireyler bir dini kabul ettiği zaman, o dinin değerlerini de kabul eder ve özümsemeye başlar. Müslümanlar için cuma günü kutsal iken, Yahudiler için cumartesi, Hıristiyanlar için pazar günü kutsal ve değerlidir. Bunun gibi farklı birçok örnek, dinin değer sağlayıcı olma özelliğini gösterir ancak bu, dinin bütün değerlerin kaynağı olduğunu göstermez. Bilhassa Aydınlanma Çağı sonrasında dinin, değerler üzerindeki etkisinin azaldığı görülmektedir. Bazıları bu durumu toplumdaki ahlâki çöküntüyle ilişkilendirir. Din salt kaide, kurallar ve ahlâki değerlerle sınırlandırılmasa da değerler her din için önem arz eder (Kaymakcan, 2010: 11).

1.2.2. Değer Kavramının İşlevi

Değerlerin işlevlerinin başında bireysel ve toplumsal huzur gelir. Ahlaki değerler, bireylere olumlu hedefler göstererek davranış ve eylem imkânı verir. Dünyada görülen ahlaki bunalım, şiddet ve menfaat odaklı olaylar insanın iç dünyasında mevcut olan değer yoksunluğu ve bu yoksunluğun görünür hâle gelmesidir. Birey, toplum ve insanlığın varlığı, gelişmesi değerlere ve onların gerçekleşmesine bağlıdır. İnsanları bir arada tutan etkenler, sahip oldukları değerlerdir (Aydın ve Gürler, 2012: 4).

Gökçe'ye göre değerlerin işlevleri şöyledir (Özensel, 2003: 231): Değerler, bilinçli ve amaçlı davranışın genel ölçütüdür. Sosyal eylemde bulunan bir kişinin sosyal olarak kabullenebilen olgu ve istekleri için temel atıf noktası görevini görmektedir.

- Değerler, insanlarla özdeşleşmiştir. Sosyalleşme sürecinde kişiler tarafından öğrenilmekte ve üstlenilmektedir. Kısaca, kişinin şahsiyet yapısıyla bütünleşir.
- Değerler, sosyal bir boyuta sahiptir. Yani değerler hem zihinsel (arzu ve eylem boyutunu belirten) hem de duygusal yönü belirten ifadelerdir.

Rokeach ise değerlerin işlevlerini durum eksenli olarak şöyle ifade eder (Silah, 2000: 326-330):

- Standart olarak değerler: Değerler bireyin toplum içindeki davranışlarını belirler. Bir olayla karşılaşan birey olayları değerlerine göre değerlendirir ve yargılar.
- Çatışma ve karar vermede değer sistemi: Birey çatışma ve karar verme durumuyla karşılaştığında değerler danışmanlık görevi yapar. Böyle bir durumda değerleri harekete geçer ve öğrendiklerini kullanarak karar verir ve çatışmaları çözer.

Güler'e göre değerler dediğimiz kavramlar topluluğu, bireylerden oluşan toplumun hedeflediği genel karakterin belirleyicisidir. Dolayısıyla oluşturduğu geleneklerle kültüre doğrudan katkıda bulunur. Değer iyiye ve doğruya yönelten aynı zamanda toplumsal mutabakatla üzerinde anlaşılmiş soyut bir ölçektir (Aktaran, Pulat, 2011: 365).

Fichter'e göre değerlerin işlevleri şöyledir (Özensel, 2003: 231):

- Değerler, kişilerin toplumdaki yerinin yargılanmasında araçtır. Bireyin çevresindekilerin gözünde nerede durduğunu bilmesine yardım eder.

- Değerler, kişilerin dikkatini istenilir, yararlı ve önemli olarak görülen maddî kültür nesnelere üzerinde odaklar.
- Her toplumdaki ideal düşünme ve davranma yollarının hangi yolda görülebileceğine işaret eder.
- Değerler, kişilerin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirmesine rehberlik eder. İlgi yaratır, cesaret verir.
- Değerler, sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya, doğru şeyleri yapmaya yüreklendirir, onaylanmayan davranışları engeller,
- Değerler, dayanışma araçlarıdır. Sosyal bilimlerin kabullerinden biri de grupların yüksek seviyede bazı değerlerin paylaşılması amacıyla bulunduğu durumdur.

Sonuç olarak değerler, kişinin günlük hayatında trafik işaretleri gibidir. Bireylere yol gösterirler. Değerler, fertlerin kendi varlıkları hakkında farkındalık oluşturmalarını, etraflarında gerçekleşen olaylara ve durumlara kayıtsız kalmayarak bunları anlamlandırmalarını ve kendi değer yargılarına göre çıkarımlarda bulunmalarına yardımcı olur. Bireylerde bu değerler sayesinde aidiyet bilinci oluşur ve olgunlaşır. Değerler günlük hayatta ne kadar çok yer ve önem teşkil ederse nesilden nesle aktarımı da o nispette kolaylaşır. Aynı zamanda ideal toplum yapısını oluşturmada da o oranda başarılı olunur (Aydın ve Gürler, 2012: 6).

1.3. Değerlerin Mutlaklığı ve Değişebilirliği

Değerlerin çağdan çağa veya toplumdaki topluma değişip değişmeyeceği konusunda iki farklı görüş vardır. Bunlar değerlerin değişmeyeceğini ileri süren mutlakçı görüşler ve buna karşı çıkan göreceli anlayışlardır (Aydın ve Gürler, 2012: 8).

Locke, ahlak sistemleri ne kadar farklı olursa olsun ahlakın kültürle ilişkili olmadığını, her kültürde evrensel değerlerin bulunabileceğini savunmuştur. H. Spencer da ortak değerler üzerine inşa edilecek bir ahlak ilminin kurulabileceğine inanmaktadır (Güngör, 2000: 21).

Değerler duyuşsal alan içerisinde yer alan düşünce ve eylemlerimizi etkileyen, onlara yön veren zihinsel olgulardır. Toplumsal değişim değerlerin

yeniden ele alınmasını ve değer öğretiminin önem kazanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Değerler davranışlarımıza rehberlik eder, hedeflerimizi daha üst hedeflere taşıyarak nasıl olmamız, nasıl davranmamız gerektiğini bize bildirir. Tüm davranışlarımız değerlerle ilişkilendirilebileceğinden eğitimden ekonomiye, felsefeden ilahiyata tüm bilim dalları bir şekilde değerlerle ilgilenmektedirler. Temel olarak değerler, inançlar ve tutumlarla ilişkilendirilse de hem inançlardan hem de tutumlardan daha kapsamlıdır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 71).

Değerlerin değişmezliği üzerine farklı iki görüşü şöyle birleştirebiliriz: Toplumlara ve çağlara göre değişebilen değerlerimiz ve değişmeyen ortak insani değerlerimiz. Ortak değerlerden bazıları adalet, anlayış, arkadaşlık, bağlılık, barış, cömertlik, doğruluk, dostluk, empati, hoşgörü, merhamet, nezaket, özgüven, saygı, sevgi, sorumluluk gibi değerlerdir (Aydın ve Gürler, 2012: 8).

Mutlak değişmez değerlerin yanında, değerler her çağda üretim, yaşama ve düşünme biçimiyle ilişki içinde olmuştur. Her çağ, kendi değerlerini üretmekte ve aynı anda bu değerler de o çağa şekil vermektedir. Günümüzde geleneksel değerlerin yerini, toplumsal değişimin ve küreselleşmenin getirdiği bazı yeni değerler almaya başlamıştır. Son yıllarda, yeni sayılabilecek çevrecilik, insan hakları, verimlilik, toplam kalite vb. değerler gelişmektedir. Teknolojik gelişmeler de yeni değerler ortaya çıkarmaktadır. Zaman ilerledikçe, şartlar ve gelişmeler değiştikçe insanlar da değişmektedir. Dolayısıyla insanla anlam bulan değerler de değişmeye uğramaktadır (Aydın ve Gürler, 2012: 8-9).

Farklı milletlerin ve ülkelerin kültürleri analiz edildiği zaman aynı davranışların farklı farklı anlamlarının olduğu da görülmektedir. İyi ve kötü kavramları kişiden kişiye, toplumdaki topluma, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bir toplumda iyi olarak nitelenen bir davranış başka bir toplum tarafından kötü olarak kabul edilebilmektedir. Örneğin çoğu toplumda yemekten sonra geçirmek kötü bir davranış olarak kabul edilirken Japonlarda yemekten sonra geçirmek yemeği beğendiğinin bir işareti sayılmaktadır. Türk kültüründe pilava kaşık saplamak evlenmek istediğinin işareti sayılırken, Çin kültüründe ölüm tehdidi anlamına gelmektedir. Türkiye’de iki erkeğin el ele dolaşması hoş karşılanmazken

Bangladeş'te ve Pakistan'ın bazı yörelerinde samimi arkadaşlığın bir göstergesi olabilmektedir. Ayrıca Bangladeş kültüründe en değerli misafirlerin yatak odasında ağırlanması ve çiftin yatağının üzerinde yemek yenmesi bir şeref sayılırken, Türk kültüründe yatak odası kişinin mahremiyeti olduğu için oraya çiftin kendilerinden başkasının girmesi hoş karşılanmamaktadır.

Her milletin yaşadığı coğrafyaya, sosyolojik yapısına, gelenek ve göreneklerine göre, benimsediği dine göre kendine has kültürleri ve değerleri vardır. Örneğin Türk kültüründe evlilik için erkek tarafı kız tarafına çeşitli hediyeler alarak istemeye gider. Düğünü de erkek tarafı yapar. Fakat Bangladeş ve Hindistan'ın bazı yörelerinde evlilik için kız tarafı hediyeler alarak erkek tarafına gider ve erkeği ister. Bu durum Türk kültüründe erkeğin kadını sahiplenme ve ona iyi bakma değerini, Hint ve Bengal kültüründe de tam tersine kadının erkeğine iyi bakma ve onu sahiplenmesi değerini ortaya koymaktadır.

Buna benzer örnekleri çoğaltmak ve çeşitlendirmek mümkündür. Dahası aynı ülkede yaşayan topluluklarda bile bölgesel farklılıklardan kaynaklanan yöresel anlayışlarla karşılaşılabilir. Bu noktada çekirdek ve mutlak değerler diye tarif edilen adalet, sevgi, saygı, sorumluluk vb. değerlerde değişkenlik çok görülmezken yan değerlerde değişiklikler kaçınılmaz olmaktadır.

1.4. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerin farklı sınıflandırmaları yapılmıştır. Bu doğrultuda bilim adamları tarafından yapılan ve literatürde kabul gören sınıflandırmalar incelenecektir. Hayatımızda bizleri yönlendiren pek çok değer vardır. Sağlık gibi biyolojik; güzel-çirkin gibi estetik; iyi-kötü gibi ahlaki değerler; sevap-günah gibi dini değerler; doğru-yanlış gibi mantıksal değerler; haz ve acı gibi hazzı değerler; faydalı-zararlı gibi faydacı değerler. Değerler şekil olarak olumlu-olumsuz, mutlak-görelî ve öznel-nesnel olmak üzere değişik şekillerde de incelenmiştir (Aydın ve Gürler, 2012: 8-9).

Nelson'un yaptığı sınıflandırmaya göre değerler; bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerler olmak üzere üç grupta incelenir (Aktaran: Koca, 2009: 63-64):

- Bireysel Değerler: Seçim yapmamızda, satın almalarımızda, hobilerimizde ve diğer kişisel tercihlerimizde etkilidir.
- Grup Değerleri: Belirli bir grubun üyeleri tarafından benimsenen ve uygulanan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir.
- Sosyal Değerler: Bireyin toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesini sağlayan adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir.

Değerlerin sınıflandırılması konusunda farklı görüşler mevcuttur. Değerlerin kültüre bağlı olduğunu ve toplumdan topluma değiştiğini söyleyen Amerikalı antropolog ve sosyal kuramcı Kluckhohn'un değerleri, belli ölçütlere göre sınıflandırdığını görmekteyiz (Aktaran: Aydın ve Gürler, 2012: 9):

- Tür: Olumlu ve olumsuz olma durumuna göre sınıflama
- Kapsam: Estetik, kavramsal ve ahlaki olarak sınıflama
- Amaç: Değerlerin bir davranış tarzı (durum değerleri), davranış sonucu (aracı değerler) veya en son varılan sonuca (amaç değerleri) göre ayrılması
- Genelleme: Değerin belli durumlarda (rol değerleri) ya da çeşitli durumlarda ortaya çıkan değerler, kültürel değerler (konusal değerler) olmasına göre ayrılması
- Yoğunluk: Seçime bağlı ve zorunlu değerler şeklinde sınıflama. Seçime bağlı değerler "*kesinlikle yanlış*" olarak değerlendirilemeyecek değerlerdir.
- Büyüklük: Özel durumla ilgili, özel bir gruba veya topluma ait, evrensel şeklinde sınıflama.

- Örgütlenme: Değerler arasında doğrusal bir hiyerarşi yoktur ancak kümeler halinde düzenlenir. Bazı değerler diğerlerinden daha öncelikli olabilir.

Rokeach (1973) çalışmasında bir değerler seti oluşturmuş ve iki ana kategoriye ayırmıştır. Amaçsal (terminal) değerler: bir kişinin yaşamı boyunca başarmayı amaçladığı değerlerdir. Bu envanter: 18 amaçsal, 18 araçsal değerden oluşan bir formdur. Buradaki amaçsal değerler; kişide olması beklenen değerler (sevgi, barış, eşitlik vb.) olarak sıralanabilir. Araçsal değerler ise: başarılması istenen hedefler için kullanılan (hırs, dürüstlük, cesaret vb.) araçları ifade etmektedir (Çalışkur vd, 2012: 222).

Alman Psikolog Edward Spranger ise değerleri altı temel gruba ayırmıştır. Spranger'in değer sınıflaması estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasî, sosyal ve dinî değer şeklindedir. Bu değer grupları daha sonraki yıllarda Allport ve arkadaşları tarafından bir ölçeğe dönüştürülmüştür (Akbaş, 2004: 30-31). Spranger sınıfladığı değerlere bağlı olarak da altı insan tipi belirlemiştir. Spranger'in Değerler Sınıflaması

Bilimsel Değer: Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.

Ekonomik Değer: Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemszenmesi gerektiğini belirtir.

Estetik Değer: Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey, hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.

Sosyal Değer: Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattir. Bencil değildir.

- Politik Değer: Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
- Dinî Değer: Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi hazları feda eder. (Koca, 2009: 63-64)

Linkon (1991) ise değerleri ahlaki değerler ve ahlaki olmayan değerler olarak sınıflandırmıştır. Ona göre dürüstlük, sorumluluk ve doğruluk gibi ahlaki değerler, zorunludur. Birey bu değerlere uyma zorunluluğu hissedebilir. Ahlaki olmayan değerler ise böyle bir zorunluluk taşımazlar. Onlar bireyin yapmayı istediği ve yapmaktan hoşlandığı değerleri ifade eder. Fakat bunları her zaman yapmak zorunda değildir (Aktaran: Can, 2008: 7).

Shaffer (2000), ahlaki olgunluğuna sahip insanların karakterlerini temsil eden değerleri altı boyutta sınıflandırmıştır. Bu boyutlar prensip sahibi ve idealist olma, (net değerlere sahip, doğru olanı yapmaya çalışan) etik, (vicdanlı/ahlaki duygusu gelişmiş, kurallara uyan) güvenilir, (sadık olma, sorumluluk sahibi, eşine sadık, vefalı) onurlu, (dürüst, tutarlı) adil, (mantıklı, çalışkan, duyarlı olan, samimi, düşünceli) erdemli, (sağlam karakterli, kibar, kendine güvenilendir (Aktaran, Can, 2008: 7).

1.5. Değerleri Öğrenme ve Öğretme

Eğitimde öğrenme önemli bir konudur. Öğrenme kavramı sözlük anlamında “öğrenmek işi, kavramsal düzenlemeler yapma süreci, alıştırma ve uygulamaların oldukça sürekli olan etkilerine verilen ad, belli bilgi, beceri ve anlayışlar edinme ve tepki ile davranışlarda her zaman ya da kimi durumlarda yaşantıların oluşturduğu değişme” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016). İnsan tecrübelerinin eseridir. Her yeni bilgi kişinin değer yargılarını ve inanışlarını etkiler ve bakış açısını istemli ya da istemsiz güncellemesine neden olur. Bu sebeple öğrenme, doğum ve ölüm arasında kesintisiz devam eden kişinin hayatındaki en etkin süreçtir. Aynı zamanda kişiye özgü bir nitelik taşır (Özer, 2005: 105).

Öğretim ise basit olarak; örgün eğitimidir. Genel anlamı içerisinde “*öğretim*” terimi, yetiştirme ile aynı anlamdadır. Öğretim, nispeten kısa bir zaman diliminde gözlenebilen ya da meydana gelebilen bir faaliyettir (Laska, 1989: 254). Öğretim eğitim sisteminde yer alan alt sistem ya da süreçlerden birisidir. Bireyin yaşamı boyunca süren eğitiminin okulda ya da sınıf ortamında planlı ve programlı biçimde yürütülmesine öğretim denir. Öğretim, öğrenme süreçleriyle ilgili planlı ve programlı tüm faaliyetleri kapsar (Karahana, 2005: 16).

Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan, bireyin istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumlarını gösterir. Değerler değişime açık yapılardır. Özellikle de, zamanla ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir. Bu bağlamda, eğitimi toplumun diğer alanlarındaki (sosyal, siyasal, ekonomik vb.) değişimlerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Bilgi toplumunda egemen olan “*üretim paradigması*” bilgi tabanını değiştirdiği gibi eğitilmiş insanın tanımını ve öğrenme-öğretmeye ilişkin yaklaşımları da etkilemektedir (Genç ve Eryaman, 2008: 90).

Değerler, bir kimsenin değişik durumlarda gösterdiği davranışlarına yön veren köklü inançlardır. İnsanlar hayatlarının her yerinde, her noktasında, bilinçli ya da bilinçsiz zihinlerindeki değerleri davranışa dönüştürürler. Bu nedenle değerler, tutumlar ve davranışlarla ilişkilidir ve onlara yön verir. Eğitim, bireyin davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir. Bu bakımdan çocuğun davranışları, önce aile, sonra okul, diğer kurumlar ve toplum içinde değişir (Aydın ve Gürler, 2012: 16).

Birçok ülkede değerlerin öğretimi, giderek daha çok ilgi görmektedir. Bu kapsamda okulların neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğretmesi beklenmektedir. Bu görüşe göre öğretim doğru söyleme, değerlerini umursama ve toplumsal olarak kabul gören temel değerleri destekleme üzerine kurulmaktadır. Ancak bu değerlerin yalnızca kuramsal olarak öğretilmesi yeterli değildir. Çünkü çocuklar ahlâki eylemlerin nedenlerini öğrenmeye, günlük yaşamda karşılaştıkları ahlâki çatışmaları çözmek için gerekli becerileri kazanmaya gereksinim duymaktadırlar (Çengelci, 2010: 7).

1.6. Değerler Eğitimi

1.6.1. Değer Eğitimi

Tüm toplumlar, değerlerini yeni yetişen nesillere kazandırmak için çaba harcamaktadır. Bu çaba toplumsallaşma sürecinde kendini göstermekte, toplumsal yaşamdaki her tür eylem değerlere göre algılanıp değerlendirilmektedir. Bireyden beklenen, yaşadığı toplumun değerlerini benimseyerek bunları olgu ve olaylara yaklaşımında ve davranışlarında ölçüt olarak kullanmasıdır (Kıncal, 2007: 26).

Eğitim kurumlarının hem üzerlerine düşen vazife bilinci gereği hem de toplumda oluşan beklentilere cevap vermek amacıyla, öğrencilerde var olan değerleri pekiştirmek, yeni değerler edinmelerini sağlamak amacıyla yapmış olduğu her türlü faaliyet ve uygulamalar genel manada değerler eğitimi şeklinde ifade edilmektedir (Ekşi ve Katılmış, 2011: 13).

Değerler eğitimi, toplumsal düzenin sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Ortak değerlerin, görenek ve geleneklerin birleştirici gücüne de ihtiyaç vardır. Başka bir deyişle insancıl değerler olmadan toplum çarkı dönmez. Örneğin doğruluk, konukseverlik, güçsüze el uzatma, hoşgörü, saygı ve sevgi gibi değerler yasa gücüyle benimsetilemezler. Toplumsal ilişkiler, kişilerin tek tek ve toplu olarak insancıl değerlere bağlılığı ölçüsünde düzenli yürür (Aydın ve Gürler, 2012: 16).

Değerler eğitimi sosyal ve kültürel eğitim, kişisel ve sosyal eğitim, dini eğitim, çok kültürcü/ırkçılık karşıtı eğitim, program ötesi temalar, özellikle vatandaşlık, çevre ve sağlık, manevî özen, okul etiği, programa ek etkinlikler, geniş toplum bağlantıları, ortak ibadet/toplantı, öğrenen bir topluluk olarak okul yaşamı gibi ortak program deneyimlerinin bir sınıflamasını yapabilmek için yeni bir şemsiye terimdir (Ekşi ve Katılmış, 2011: 13). Değer eğitimi, eğitimin ve etiğin çok yönlü bileşimidir. Şunu ifade edelim ki, değer eğitimi topyekün modelin (çerçevenin) sadece bir parçası olarak ele almak yanlıştır. Değer, eğer eğitim söz konusu ise ve tabiri yerinde ise modelin ruhudur (Dilmaç, 1999: 21).

Değerler eğitimi bireylerin kendi ahlaki kodlarını geliştirmelerini ve diğer insanların ahlaki kodları ile ilgilenmelerini sağlar. Bireyin öz saygısının oluşumunu ve dürüstlük, doğruluk, adalet gibi olağan değerlere saygı duymasının sağlanmasını yine değerler eğitimi sağlar. Sosyal sorumluluk yargısının oluşması ve bireyin kararlarını ve eylemlerini değerlendirebilmesi de bireyin almış olduğu değerler eğitimi sonucunda oluşmaktadır (Can, 2008: 12).

Sonuç olarak insanlar değer ve inançlarını çevrelerindeki diğer insanlardan öğrenir ve bu değerleri davranışlarına yansıtırlar. Anne babalar çocuklarının ahlaki eğitiminden birinci derecede sorumluyken, ailenin ardından okul da toplumsal değerleri öğreten önemli bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Okulda değerler eğitimi vatandaş yetiştirme süreci içinde gerçekleşmektedir. Bu süreçte öğretmenler bilinçli ya da değil değerleri öğrencilerine aktarırlar (Balcı ve Yanpar Yelken, 2010: 82).

1.6.2. Değer Eğitiminin Tarihi Gelişimi

Karakter eğitimi özellikle Batı literatüründe Antik Yunan'a kadar götürülen eğitimsel bir uğraştır. (Ekşi ve Katılmış, 2011: 43). Zamanla karakter yapısına yönelik eğitimler Amerika ve Avrupa merkezli bir gelişim göstermiştir. Kaymakcan (2010)'a göre geçmişten bu yana değerlerle ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Dünya üzerinde hemen tüm ülkelerde bu çalışmalara ilgi de artmıştır. Geçmişten günümüze tüm filozofların da gündeminden düşmemiştir değerler konusu. Filozoflar hayatın manası ve varoluş gayesiyle ilgili birçok fikirler ortaya atmışlar, erdemli bir bireyin iyi bir toplumun tanımına vurgu yapmışlardır. Yer ve zamana göre değerlerin anlaşılmasında farklılıklar ön planda olsa da değerler önemini asla kaybetmemiştir (Kaymakcan, 2010: 10).

1900'lerin başından itibaren ahlak eğitiminin amaç ve yöntemleri konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu dönem öncesinde de okullarda öğrencinin akademik başarısını artırmak ve vatandaşlık bilincini geliştirmek amacıyla ahlak eğitimi yapılmıştır. Değer ve ahlak eğitimi İkinci Dünya Savaşı sonrası geleneksel yöntemlerle devam etmiştir (Akbaş, 2008: 11). 1930'lu yıllarda karakter eğitimine

gösterilen ilgi hızlı bir düşüş göstermiş ve bu ilgisizlik 1960'ların ikinci yarısına kadar sürmüştür. Bu dönemde dünya savaşının etkileri ve ulusal amaçlar eğitimde ön plana çıkarılmıştır. Ancak 1960'lı yılların sonuna doğru hem eğitimciler hem de halk tarafından değerlere gösterilen ilgide canlanma görülmüş, değer eğitimi önem kazanmıştır (Tokdemir, 2007: 36).

1960'ın ortalarında ABD'de Sidney Simon ve arkadaşları tarafından geliştirilen değer açıklama yaklaşımı, 1970'lerin başlarında Kohlberg ve arkadaşları tarafından geliştirilen ve uygulanan adil topluluk okulları gibi yaklaşımlar ile telkine dayalı değer öğretimine alternatif öğretim yolları geliştirilmiştir. 1980'lerden sonra vatanseverlik, aile, sorumluluk ve güven gibi geleneksel değerlere dönüş başlamıştır (Akbaş, 2008: 11). John Dewey, ahlaki eğitim, karakter gelişimi ve değer eğitimi üzerinde dururken, o yıllarda Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı karakter eğitime duyulan önemi arttırdı. Kohlberg ahlak gelişim kuramını, Piaget'nin kuramının yeniden incelenmesi ve adlandırılması sonucunda oluşturmuştu. Kohlberg'in kuramının o yıllarda okullardaki sınıf uygulamalarında, özellikle de devlet okullarındaki sınıf uygulamalarında kullanılmasının çok zor olduğu düşünülüyordu. Çünkü ahlaki sorgulama sürecinde her çocuğun var olan durumunu değerlendirmek ve her çocukla birebir çalışmak kadar zaman almaktaydı. 1968 yılına gelindiğinde, San Antonio enstitüsü sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla karakter eğitimi programı geliştirdi. Bu program problemleri çocuklara problemlerini çözmek için gerekli durumları sağladı. Çocuklar çözüm üretirken eleştirel düşünme güçlerini geliştirdiler. Problemlere karşı alternatifler ürettiler ve alternatiflerin sonuçlarına karar verdiler. Çocukların bu şekilde alternatiflere çözümler bulması onların çözümleri içselleştirmesini sağladı. 1985 yılında ise Chicago Eğitim Kurumu, Chicago devlet okullarındaki çocukların ihtiyaçları üzerine odaklanarak bir karakter eğitimi programı geliştirildi. Aynı zamanda bu yıllarda Kanada'da bir devlet okulu değerler eğitimi programı uygulamaya başladı. Bu okul değerler eğitimi ile ilgili toplumsal değerlerin belirlenmesi ve öğretilecek programa ilişkin materyallerin geliştirilmesi açısından öncü bir rol üstlenmişti. Bu okul tarafından benimsenen değerler saygı, sorumluluk, yetkinlik ve mutluluktadır (Can, 2008: 15-16).

Cumhuriyetin ilk yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı daha mutlu bir toplum oluşturmak için değer eğitimine ağırlık vererek çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Bu bağlamda 15 Şubat 1943'te Millî Eğitim Bakanlığınca gençlere kuvvetli ve esaslı bir lâik ahlâk terbiyesi vermek için II. Maarif Şurası toplanmıştır. Dönemin aydınları bu çalışmayı yeterli bulmadığı için eleştirmişlerdir (Kılıç, 2007: 664).

1990'lı yıllarda ise değerler ve ahlaka olan ilgi artmıştır. Gençlerin cinsel düşkünlükleri, madde bağımlılıkları, erken hamilelik, intiharlar, boşanma oranlarının 2/3'e ulaşması vb. sosyal anlamdaki çöküş değerler ve ahlak eğitimini tekrar gündeme getirmiştir. Aileler, eğitimciler ve toplum liderleri bu olumsuzluklar karşısında okullarda ahlak ve değer eğitimini tekrar vurgulamaya başlamışlardır. Günümüzde değer eğitimi ile ilgili çalışmalara baktığımızda "*Geliştirilmiş Karakter Eğitimi*" adıyla değerleri ve ahlaki gelişimi de kapsayıcı bir eğitim anlayışı uygulanmaya çalışılmaktadır. Bu anlayış değer eğitimi, sosyal beceri, ahlak, vatandaşlık eğitimi gibi birbirleriyle ilgili alanları kapsar. Toplumsal ve bireysel yaşamdaki değişim değerlerin önemini arttırdığından eğitimciler, sosyal psikologlar ve psikologların değerlerle çalışmaları devam edecektir (Tokdemir, 2007: 37).

Millî Eğitimin ve ilköğretim ile orta öğretimin genel amaçlarında değerlere vurgu yapılırsa da değer eğitimi konusunda ülkemizde çok yakın zamana kadar yeterli çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Batı toplumlarında yaşanan çözümler ülkemizde oransal olarak az olsa da küreselleşmenin etkisiyle batıda yaşanan çözümler ülkemizde de görülmekte; boşanma oranları artmakta, okulda, sokakta şiddet yayılmakta, aile bağları ve toplumsal bağlar zayıflamaktadır. Bütün bunlar değer eğitimine daha fazla önem verilmesinin gerektiğine işaret etmektedir (Tokdemir, 2007: 37).

1.6.3. Değerler Eğitiminin Faydaları

Değerler eğitiminin amacı, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafı ortaya çıkarmak; kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak; kötü ahlaktan korumak, iyi ahlakla donatmaktır. Bu nedenle, çocuklara ahlaki ve ahlaki olmayan özellikler hakkında doğru bilgiler verilmelidir. Bu şekilde, onlar iyi eğilimlerini geliştirmeyi, kötü

eğilimlerine teslim olmamayı denerler ve böylece karakterleri olumlu yönde gelişir (Aydın ve Gürler, 2012: 16).

Değerler eğitiminin, temel ve nihai hedefi mutluluğa ve iyiliğe ulaşmaktır. Bireyden başlanarak bütün toplum sathında bu kavramların ortaya çıkmasını sağlamak asıl gayeyi oluşturmaktadır. Yani öncelikle kişi iyi ve mutlu olacak ardından bu iyilik ve mutluluk kişiden kişiye ulaşarak bütün topluma yayılacaktır (Ekşi ve Katılmış, 2011: 13).

Son yıllarda artan şiddet olayları, aile kurumunun zayıflaması, iş ahlakında düşüş, gençlerin sosyal çevre yapılarının değişiminde de değerler eğitiminin önemini görmekteyiz. Özellikle okullarda yaşanan psikolojik ve fiziksel şiddet olaylarında birçok öğrenci ve öğretmen zarar görmektedir. Bununla beraber medyanın ve sanal dünyanın sunduğu popüler kültür etkisinde kalan gençler değer yozlaşması tehlikesi ile karşı karşıya kalmakta, olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir. Avrupa’da ve Amerika’da uzun süredir yaşanan bu sorunlar ülkemizde de görülmeye başlanmıştır. Bu sorunların temelinde ahlakî çöküntünün değersizleşmenin olduğu söylene gelen bir tespittir (Aydın ve Gürler, 2012: 17).

Değer eğitimi öğrencilerin çevre bilgisinin, çevreye karşı tutumlarının ve çevre sorunlarına karşı farkındalıklarının artırılması için etkili bir şekilde kullanılabilir. Özensel (2003)’e göre “*Bir toplumdaki iyi-kötünün belirlenmesi, ideal düşünme ve davranma yollarının tamamı değerler tarafından oluşturulur.*” Son yıllardaki popüler düşünce ise, değerlerin öğretilmekten ziyade anlaşılması üzerinedir ve doğru olan şey de hem anlaşılması hem de öğretilmesidir (Tahiroğlu vd. 2010: 233).

Değerler eğitiminin önemi hususunda bilgi ve değer arasındaki dengeden de söz etmek gerekir. Bilgiyle donanan kişi insanî, ahlakî, sosyal, kültürel değerlerle olgunlaşır. Değerden yoksun olan bilgi kişiye mutsuzluk getirebilir. Tıpkı atomu parçalama gücüne sahip bir beynin, bir anda milyonlarca insanın da ölümüne sebep olabileceği gibi (Aydın ve Gürler, 2012: 17).

Eğitimin birinci gayesi kendisi, toplumu, halkı, milleti için değer yaratacak bireyler yetiştirmektir (Sinanoğlu, 2002: 101). Bu gayenin gerçekleşmesi, ülkenin kalkınmışlık seviyesinin temelidir. Milletini ve ailesini seven, insan haklarına saygılı, görev ve sorumluluklarını bilen, ahlaklı ve üretken bireyler yetiştirmek için ülkemizde değerlerin öğretimi sorgulanmalı ve çağdaş uygarlık seviyesine yükselmeye sıçrama tahtası olarak kullanılabilenmelidir (Aydın ve Gürler, 2012: 17).

Sonuç olarak değerler eğitiminin, eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeği ortaya çıkmış değerler eğitiminden yoksun bir eğitim faaliyetinin çağdaş eğitim anlayışına aykırı olduğu tüm paydaşlarca kabul edilmiştir. Bu sebeple artık gündem oluşturması gereken olgu, öğrenci ve öğretmenlere bu alanda eğitimin nasıl verilmesi gerektiğidir (Gündüz, 2010: 173-174).

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçerken, milli ve kültürel değerleri, gelişime engel olmayacak şekilde koruyup geliştirmek ve özellikle yetişmekte olan kuşaklara kazandırmak gerekmektedir (Yılmaz, 2010: 66-67). İnsanlar kalabalıklar arasında günlük hayatını yaşarken, hayatını anlamlı kılacak, kendini mutlu edecek değerlerin eksikliğini hissetmekte ve bu eksikliğin meydana getirdiği sorunlarla baş etmeye çalışmaktadır. Bunun sonucu değerlerle ilgili tartışma ve araştırmalar da artmıştır (Aydın ve Gürler, 2012: 17).

Hemen hemen her düşüncenin ve her işin değer taşıyan önemli bir parçası vardır. Değerleri görmezden gelmek imkânsızdır. Çünkü aldığımız her karar değer içerir istekleri ve hedefleri, aradığımız sebepleri ve amaçları temsil ederler. Bilinçli veya bilinçsiz olarak hayatımızı etkiler. Ayrıca, atacağımız adımları, verdiğimiz kararları ve tepkilerimizin niteliğini de belirler. Yani, değerler tutumlarımızın ve kabullerimizin arkasındaki gerçek etkenlerdir (Tahiroğlu vd. 2010: 236).

Değerler konusu, kişiliğin ve karakterin en derin yapıcı unsurudur. Değer öğretiminin asıl amacı, insan hayatını anlamlı kılmak, ruhsal dengeyi korumak, kişiliği güçlendirmek, ahlak ve karakteri sağlamlaştırmaktır. Okul hayatında çeşitli derslerde öğrenilen bilgilerin kullanım süresi ve bireyin tutum ve davranışları üzerindeki etkisi son derece kısıtlıyken, değerler ile ilgili öğrenmeler hayat boyu

önem ve etkisini devam ettirirler. Bu anlayışa uygun olarak değer eğitimi, çocuk veya gencin kendisini ve hayatın anlamını keşfetme ve anlama, iyi ahlak ve dürüstlük, dayanışma, hoşgörü, sosyal bütünleşme vb. ilkeler esas alınarak yapılmalıdır (Aydın ve Gürler, 2012: 18).

Kendi ayakları üzerinde duramayan bireyin ve kendi kültürel değerlerinden hareket etmeyen bir eğitim sisteminin başarılı olması mümkün değildir. Öte yandan var olan kültürel değerlerin her kuşakta yeniden üretilmesi ve yeni kuşağa aktarılması gerekir. Bu bağlamda kültürümüzde önemli kodları olan yardımlaşma, dayanışma, güçsüz olana yardım etme, beyefendi ve hanımefendi olmak vb. erdem ve değerlere vurgu yaparak bu kodlar geliştirilebilir (Yılmaz, 2010: 65).

Çocuklara değerlerin öğretilmesinde, anne babanın ve öğretmenlerin etkileri ve her türlü öğretici rolleri vardır. Anne baba ve öğretmenlerin etkilemeleri ve öğretici rolleri, bilinçli/sistemli olabileceği gibi gelişigüzel bir şekilde de olabilir. Ancak öğretme ve etkileme amacı taşımadan, bilinçsizce yapılan faaliyetlerin sonucu kestirilemez. Çünkü her etki, farklı kişilerde, farklı zamanlarda değişik tepkiler oluşturabilmektedir. Rastgele etkilerin olumlu tepkiler oluşturması için bunların belli değerler üzerinde tutarlılık ve süreklilik göstermesi gerekir. Babanın, annenin veya öğretmenin değerlerle ilgili davranışları, doğru, tutarlı ve sürekli olursa çocukların bu yönde davranışlar geliştirmeleri daha kolay olacaktır. İşte bu nedenle değer eğitimi önemsenmeli ve planlanmalıdır (Aydın ve Gürler, 2012: 18).

Değerler eğitiminde amaç çocuğun çevresine ve kendisine karşı olan sorumluluklarının farkına varmasını sağlamak, evde okulda ve buna bağlı olarak da uyumlu bir gelecek için kendilerine düşen görevinin farkına varmalarını sağlamaktır. Ayrıca ilişkide bulunduğu insanlarla iş birliği yapmayı öğrenmek, başkalarının görüşlerine önem vermek, ebeveyne, öğretmenlere, birbirimize, yaşlılara, yasalara ve düzene kısaca her şeye yönelik saygı geliştirmektir (Yılmaz, 2010: 66).

1.6.4. Değer Eğitiminde Temel İlke ve Süreçler

Değerler eğitiminde, bireyin içerisinde yaşadığı toplumun rolü de son derece önemlidir. Toplum, gayri resmi ilişkilerin ve “ben” duygusunun egemen olduğu,

farklılaşma, uzmanlaşma ve işbölümünün geliştiği, sosyal ilişkilerin sözleşmeye göre düzenlendiği, statülerin başarıya göre verildiği sosyal düzen şeklidir (Türk, 2009: 8). Değerler eğitiminde göz önünde bulundurulması gereken temel ilkelerden biri öğrencilerin gelişim düzeyidir. Somut işlemler döneminde çocukların soyut değer ve ilkeleri kavrayabilmeleri için yalnızca öğüt vererek telkinde bulunmak yeterli olmamakta, değerlerin varlığı ve yokluğunda karşılaşılacak durumları gözlerinde canlandırmalarına yardımcı olmak gerekmektedir (Erden ve Akman, 1997: 116).

Değerler eğitiminin hedefine ulaşabilmesi için aşağıda sayılan kriterler göz önünde bulundurulabilir (Türk, 2009: 9):

- Bireysel değer sistemleri aydınlanmasında öğrencilere yardım için birçok strateji ve materyal geliştirilmeli
- Yeni fikir ve materyalleri oldukça etkili kullanmaları için onlara birçok tecrübeli eğitimci destek olmalı
- Değer kavramının kurulabilmesi için teoriler ve yöntemler geliştirilmeli
- Çeşitli konularda değerlerle ilgili biyografiler derlenmeli
- Değer eğitiminde bir diğerine nasıl daha iyi hizmet yapılacağını öğrenmek için birçok insanla birliktelik sağlanmalı
- Değer eğitimiyle ilgili araştırma hakkında birçok insana bilgi vermeli
- Eğitimci üstlenmiş olduğu rolü gereğince yerine getirmeli

Değerler eğitiminin uygulama sürecine bakıldığında tüm dünyada uygulanabilecek yöntem ya da süreçlerden söz etmek mümkün değildir. Okulun değerler sistemi, okul personeli ile toplumun ilişkileri, etikle ilgili farklı derslerin her biri değerler eğitiminde rol oynamaktadır. Çocuğun içinde yaşadığı aile ve toplumun değerleri, onların ilgileri ve medya özellikle ergenliğin ilk dönemlerinde kişisel gelişimi etkileyen temel etmenlerdir. Genç bireyler kendi inanç, tutum ve değerlerini oluşturma sürecinde bunları, akranları, aileleri, önem verdikleri diğer kişiler ve TV’de gördükleri modellerin görüş ve hareketleri ile karşılaştırmaktadır. Bu bağlamda değerler eğitimi sürecinde okuldaki örtük programın, ailenin, akranların,

toplumun ve medyanın etkisinin göz ardı edilmemesi ve tüm bileşenlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Çengelci, 2010: 8). İlköğretim düzeyinde, 10 yaşından itibaren ahlâki gelişim bakımından daha üst düzeye doğru ilerleyen öğrencilerin, olaylara başkalarının bakış açısıyla bakabilme ve toplum yaşamı için oluşturulan kuralların ortak bir anlayışla değiştirilebileceği konularında yönlendirilmeye gereksinimleri vardır (Can, 2004: 136).

Bailey (2000) değer eğitiminin aşağıdaki genel süreçleri kapsamı gerektiğini şöyle belirtmektedir (Aktaran: Doğanay, 2009: 234-236):

- Empati kurma: Empatik düşünme, yansıtıcı düşünme ve hoşgörülü davranmayı gerektirmesi bakımından farklı bakış açılarını geliştirdiğinden değerler eğitimi sürecinde üzerinde önemle durulması gereken bir ögedir
- Özsaygı geliştirme: Bireyin kendisini nasıl gördüğü ve algıladığı, başkalarıyla ilişkisini ve kararlarını etkilemektedir.
- İşbirliği geliştirme: Bireysel ve yarışmacı bir ortamda yetişen bireylerde benmerkezci ve kendini düşünen bir kişilik yapısı gelişirken işbirliği içinde öğrenen bireylerde ise biz duygusu daha çok gelişir.

Ahlâki gelişimde işbirliğinin önemi konusunda Piaget'in çalışmaları da aynı vurguyu yapmaktadır. Piaget (1965) ahlâkın kurallar sistemi üzerine kurulduğunu, ahlâkın özünün bireylerin bu kuralları kazanmasına göre araştırılması gerektiğini savunmaktadır. Çocuklarda bu kural anlayışının oluşmasında birbirleri ile işbirliğine dayalı etkileşim kurmaları önemli rol oynamaktadır. Çocuklar arasındaki işbirliğine dayalı etkileşim ahlâki gelişimin temelidir. Ahlâki gelişimi desteklemek için grup projeleri ve işbirliğine dayalı etkinlikler eğitimcilerin izleyebileceği yollar arasındadır (Çengelci, 2010: 9).

Kişinin topluma adapte olmasında değerler eğitimi önemli bir yere sahiptir. Bunun aksi olduğu durumlarda birey mensubu olduğu topluma ayak uydurmakta zorlanır, yalnızlaşır. Sosyal sorumluluklarını yerine getiremez. Sonuç olarak kendi iç

huzurunu kaybettiği gibi toplumsal gelişmeye katkı da sağlayamaz (Türk, 2009: 11-12).

Değerler eğitimi sürecinde öğretmenler tarafından farklı düzeylerde kullanılan farklı yöntemler bulunmaktadır. Tartışma temelli yaklaşımlar ve öğrenci merkezli etkin öğrenme yöntemleri en yaygın olanlarıdır. Değerler eğitimi için diğer yöntemler drama, proje çalışması, uygulamalı etkinlikler, işbirliğine dayalı öğrenme, öğrenci araştırmaları, eğitsel oyunlar ve tema günleridir (Çengelci, 2010: 9).

Sosyal Bilgiler dersinde biyografilerin, hikâyelerin, çevre gezilerinin, sözlü tarih çalışmalarının ve güncel olayların değerlerin öğretiminde kullanılabileceği belirtilmektedir. Değerler eğitiminde öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak sağlayacak süreç ve ilkelerin benimsenmesi önem taşımaktadır. Değerler eğitiminin verildiği ortamın da değerler bakımından olumlu modelleri içermesi gerekmektedir (Yel ve Aladağ, 2009: 126).

1.6.5. Değer Eğitiminde Uygulanan Yaklaşımlar

Değerler eğitimi ile ilgili geçmişten günümüze çok farklı yaklaşımların kullanıldığı görülmektedir. Naylor ve Diem (1987) esas olarak değerler eğitiminde dört yaklaşım bulunduğunu, bunların ise değerler telkini, değerler ayrımı, değerler analizi ve ahlâkî muhakeme olduğunu belirtmişlerdir (Aktaran: Keskin, 2008: 20).

Değer eğitimi ile ilgili çalışmalar yapmış ve değer açıklama yaklaşımının öncülerinden olan Kirschenbaum (2000) da, günümüze kadar değer eğitiminde dört önemli yaklaşım yaşandığını belirtir. Bu yaklaşımlar; değer gerçekleştirme (values realization), karakter eğitimi (character education), ahlak eğitimi (moral education), vatandaşlık eğitimi (citizenship education) dir. Bu genel yaklaşımların dışında etik eğitimi, sosyal beceri eğitimi, demokratik değerler eğitimi, empatik ve eleştirel düşünce eğitimi, değer sınıflama, değer açıklama gibi farklı uygulamalar da vardır. Bunlar birbirleriyle ilişkili yaklaşımlardır (Aktaran: Tokdemir, 2007: 38).

Sinclair (2004), çeşitli değer ve becerilerin temele alındığı programlarda farklı yaklaşımlar önermiştir. Özellikle ilköğretim çağının erken dönemlerinde, eğer

eğitim programı esnek ve öğretmen de gerekli becerilere sahipse değerler, beceriler vb. ile ilgili bazı özel ders ünitelerinin var olan programla bütünleştirilmesi olasıdır. Fakat daha ileri yaşlarda, yansıtmayı izleyen katılımcı alıştırmalar varsa, haftada 40-60 dakikalık, ayrı bir konu olarak ya da başka bir konu içinde özel bir uygulama olarak, oturumlar hazırlamak gereklidir. Değerler eğitimi ile ilgili geçmişten günümüze çok farklı yaklaşımların kullanıldığı görölmektedir (Aktaran: Aslan, 2011: 10-11). Bizim çalışmamızda ise değer eğitimi yaklaşımları 5 ayrı grupta ele alınmıştır.

1.6.5.1. Telkin Yaklaşımı

Kökleri klasik eğitim anlayışına dayanan bu yaklaşıma göre eğitim, geçmişten günümüze taşınmış olan bilgi, beceri, değer, erdem, norm ve kuralların yeni nesillere aktarılmasını ifade etmektedir. Telkin yoluyla değerlerin kazandırılması yaklaşımında, toplum nazarında bireyin erdemli olarak görölmelerini sağlayabilecek niteliklerin bireye kazandırması arzulanır. Buna ulaşmak için bu yaklaşımda, önceden belirlenmiş değerlerin belli bir grubun bireyin/öğrencinin zihninde inşa edilmesi amaçlanır (Ekşi ve Katılmış, 2011: 15).

Bu yaklaşım değerlerin öğretimini ve istenilen davranışlar için tutarlı desteklerin sağlanmasını içerir. Bu yaklaşımın çıkış noktası, devamlı ve kalıcı değerlerin öğrencilere telkin edilmesidir. Bu yaklaşımla öğrenciler toplum tarafından seçilen belirli değerleri almaktadırlar. Öğrencilere; pekiştirme, buldurma, canlandırma ve modeller aracılığıyla arzu edilen değerlerin telkin edilerek kazandırılmasına çalışılır (Okudan, 2010: 26).

Yetişkinlerin çocuklara değerleri doğrudan öğretmesine dayalı olan yaklaşım; saygı, dikkat, uyum, adalet, doğruluk gibi temel değerlerin öğretilmesinde kullanılmıştır. Empoze etmeye dayalı olan yaklaşım özellikle ilköğretim aşamasında kullanılır. İlköğretimde okuma parçaları, hikâyeler, yaşanmış olaylar gibi aktivitelerle uygulanabilecek olan bu yaklaşım yetişkinlerde ise doğrudan değeri telkin yoluyla uygulanabilir (Tokdemir, 2007: 39).

Bu amaca ilişkin olarak öğrenciler kendi tecrübeleri neticesinde öğrendiği değerleri doğru değerler olarak kabul ederler ve genç nesillerin bu değerlerle örtüşmeyecek başka değerler seçmelerini istemezler. Bu arzunun sebebi ise yetişkinlerin benimsediği değerlerin tecrübe ile teşekkül ettiğine ve aynı zamanda bu değerlerin toplumsal hayatın devamına pozitif yönde katkı sağlayan erdemleri içinde barındırdığına olan inanç ya da duygudur (Ekşi ve Katılmış, 2011: 16).

Telkin yoluyla değer aşılama sürecinde uyulması gereken ve birbirini takip eden işlem basamakları vardır. Bu işlem basamakları şunlardır (Dilmaç, 2007: 36):

- Telkin yaklaşımı olabilecek değeri belirleme
- Değer seviyelerini belirleme
- Davranışsal amaçları belirleme
- Uygun metotları seçme
- Seçilen metotları uygulama
- Sonuçları değerlendirme

Telkin veya değer aşılama olarak da adlandırılan, bu yöntemde öğrencilere neyin iyi neyin kötü olduğu söylenmektedir. Bu yaklaşım tarihsel veya kurgusal ahlâki hikâyeler yoluyla yapılabilmektedir. Öğrenci kazandırılmak istenen değere uygun davranış sergilediğinde ödüllendirilmektedir (Türk, 2009: 13). Değer açıklama yaklaşımı kişisel değerleri açıklama ve belirlemede öğrencilere yardım etmeyi, öğrencilerin inançlarını, tutumlarını, değerlerini incelemeyi ve öğrencilerin değerler hakkında düşünmelerini amaçlar (Okudan, 2010: 26).

1.6.5.2. Değer Belirginleştirme Yaklaşımı

Değer belirginleştirme yaklaşımı ilk olarak, Gordon Allport (1955), Abraham Maslow (1970), Carl Rogers (1969) ve diğerlerinin insancıl psikolojiden ve insancıl öğretim hareketinden doğmuştur. Ana hedefi öğrencilerin kişisel davranış modellerini incelemek ve değerlerini ayırmaları ve gerçekleştirmeleri için akılcı düşünme ve duygusal bilincin her ikisini birden kullanmalarına yardımcı olmaktır. Değerler ayırımı öğrencilerin kendi tutumlarını, inançlarını ve değerlerini

incelemelerini ve değer verme, seçme ve yapma sürecinde kendi değerlerine uygun olarak meşgul olmayı içerir. Yaklaşımın hedefi, öğrencilere kişisel değerlerini tanımlarken ve netleştirirken yardımcı olmaktır (Keskin, 2008: 25).

Bu yaklaşım, bireyin kendi duygu, inanç, öncelik ve değerlerinin farkında olmasını, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesini ve hayat onuruna sahip olmasını kapsar. Hayat becerileri eğitimi olarak da alınır. Değişen dünyada öğrencinin hayatının tümüne ona rehberlik edecek bilgi, beceri ve duyguları öğrenmesine yardım eder (Aydın ve Gürler, 2012: 79).

Özellikle fen bilimlerinde yapılan bilimsel çalışmaların teknolojiye dönüştürülerek yaşamı kolaylaştırmasıyla söz konusu yaşam alanının gerek bireysel gerekse toplumsal boyutunda önemli hareketlenme ve değişimler yaşanmıştır. Bu durum öğrencilerin tıpkı yetişkinler gibi farklı problemler ve çözümler ile karşı karşıya gelmelerine sebep olmuş, ayrıca örnek alabilecekleri modellerin de çeşitlenmesine neden olarak veli ve öğretmen tarafından verilen telkine dayalı değer öğretimi yaklaşımının önemini azaltmıştır (Dilmaç, 2007: 97-98).

Değer belirginleştirme yaklaşımının üç aşaması şöyle açıklanabilir (Seefeldt, 1989: 247; Aktaran: Çengelci, 2010: 13-14):

- Seçme: Seçme davranışının üç temel özelliği bulunmaktadır. Birincisi seçimin özgürce yapılmasıdır. Eğer bir otoritenin varlığına bağlı olarak seçim yapılıyorsa bu değer benimsenmediğinin göstergesi olarak kabul edilmektedir. İkinci özellik seçimin alternatifler arasından yapılmasıdır. Tek bir seçeneğin olması gerekli koşulu sağlamamaktadır. Son özellik ise seçimin her bir alternatifin olası sonuçlarının göz önünde bulundurularak yapılmış olmasıdır.
- Ödüllendirme: Bu aşamada öğrencinin seçiminden memnun olması ve gurur duyması beklenir. Ayrıca öğrencinin, özgürce yaptığı ve gurur duyduğu bu seçimi diğer bireylerin yanında da sözlü olarak dile getirmesi gerekir.

- Hareket: Öğrencinin değeri sözlü olarak dile getirmesi yeterli değildir. Değeri davranışlarında da göstermelidir. Öğrenci değere ilişkin tutarlı ve kalıcı davranışlar sergileyebilmelidir.

Değer belirginleştirme yaklaşımı öğrencilerin kendi tutumlarını, inançlarını ve değerlerini incelemelerini ve değer verme, seçme ve yapma sürecinde kendi değerlerine uygun olarak meşgul olmayı içerir. Bu yaklaşımın hedefi, öğrencilere kişisel değerlerini tanımlarken ve netleştirirken yardımcı olmaktır (Keskin, 2008: 25). Değer açıklama yaklaşımında, öğrenciler kendi değerlerini, benzetim veya seçenek egzersizleri denilen düşünsel durumları açık ve sınırsızca tartışarak bulmakta özgürdür. Fakat öğrenci yaptığı seçimi destekleyici nedenler sunmak durumundadır. Çünkü bireyin tutumunun doğru veya yanlışlığı yani davranışın niteliği bireyin tercihinin nedenini açıklaması ile belirlenmektedir (Ekşi ve Katılmış, 2011: 18).

Değer açıklama yaklaşımının işleyiş sürecinde öncelikle bir olay/konu ortaya atılır. Bu konuyu öğretmen, öğrenci, aile ya da başkası ortaya koyabilir ve olay arkadaşlık, aile, sağlık, din, çalışma, sevgi gibi herhangi bir olayla alakalı olabilir. Daha sonra öğretmen öğrencilerden bu olay hakkında okuma, düşünme, yazma gibi çeşitli aktiviteleri yapmalarını ister. Ardından öğretmen olay hakkında herkesin kendi bakış açısını ve değerlerini söylemesini isteyerek tartışma başlatır. Burada başkalarının görüşlerini kabullenme kritik bir noktadır. Herkes olay hakkında belirginleşen kendi değerini açıklar (Tokdemir, 2007: 41).

1.6.5.3. Ahlâki Sorgulama Yaklaşımı

Ahlâki sorgulama yaklaşımı Kohlberg'in çalışmaları ile biçimlenmiştir. Dewey ve Piaget'nin çalışmalarından etkilenen Kohlberg etik sorgulamayı çalışmak için ahlâki ikilemleri kullanmıştır. Kohlberg ahlâki gelişimi üç düzey ve altı aşamada açıklamıştır. Bu düzeyler ahlâki ikilem ya da problemlerle karşılaştıklarında bireylerin sergileyecekleri bakış açılarını yansıtmaktadır. Kohlberg (1975) ahlâki ikilemlerin çocukların sahip oldukları değerleri yansıtmalarına olanak sağladığını belirtmektedir. İkilemlerdeki ahlâki kararların kimileri cezadan kaçmak için verilirken kimileri de insanların yararı için verilmektedir (Çengelci, 2010: 17).

Kohlberg ahlâki gelişimde üç düzey tanımlamıştır: Gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası. Her düzeyin iki aşaması vardır. Altı aşama en düşük aşama olan birinci aşamadan en yüksek aşama olan altıncı aşamaya doğru sıralanan gelişimsel bir hiyerarşi oluşturmaktadır. Bu aşamalar ve belli başlı özellikleri aşağıda verilmiştir (Keskin, 2008: 30-31):

- Ceza ve İtaat Evresi: İnsanlar bu aşamada salt otoriteye itaat ederler. “Otoritenin” görüşlerine aykırı davranırlarsa ceza alacaklarını hissederler.
- Araçsal İlişkiler Evresi (Saf Çıkarıcı Evre): Bu aşamadaki insanlar eğer belirli bir seçim yaparlarsa mutlak bir fayda alabileceklerine dair hislere binaen kararlarını verirler. Karşılıklı olarak birbirini yağlama mantığıdır.
- Kişilerarası Uyum Evresi (İyi Çocuk Eğilimi Evresi): Bu aşamada, bireyler özdeşleştikleri (içinde buldukları) grubun hislerine uygun karar verirler.
- Kanun ve Düzen Evresi: İnsanlar bu aşamada yerleşik kurallara, düzenlemelere ve geleneksel sosyal pratiklere saygılarına binaen meselelere karar verirler. Sorumluluğa ve yasal otoriteye değer verirler.
- Toplumsal Sözleşme Evresi: Bu aşamadaki kararlar yalnızca yasalara dayanmamaktadır. Daha çok resmi kuralların ve bütün toplumun ilkelerinin ve kişisel değer ve düşüncelerin değerlendirilmesini içerir.
- Evrensel Ahlâk İlkeleri Evresi: Bu aşamada, insanlar; insan yaşamı, sevgisi ve onuruna saygı gibi bazı evrensel prensipleri de hesaba katarak bireysel bilinçlerine istinaden karar verirler. Kararlara yön veren evrensel prensipler kararları verenler tarafından seçilir; başkaları tarafından fikir önerilmesine ihtiyaç duymazlar.

Bu yaklaşımın amaçları, üst düzey değer dizisine dayanan karmaşık ahlaki muhakeme geliştirmede öğrencilere yardım etmek, öğrencilerin, sadece nedenlerini başkalarıyla paylaşması değil, aynı zamanda öğrencilerin muhakeme düzeylerindeki

değişimi geliştirmektir. Öğrencilerin, değerleri ile ilgili seçimleri ve görüşleri için nedenleri tartışmaya dikkatleri çekilir (Aslan, 2011: 12).

Öğretmen öğrencilerin ahlâki gelişimini desteklemek için ahlâki ikilemlere ilişkin grup tartışmaları düzenleyebilir. İyi bir ikilem basit, açık ve öğrencilerle ilgili olmalıdır. Öğretmen ikilemi tanıttıktan sonra öğrencilerin konudan uzaklaşmamasını sağlamak için tartışmaya rehberlik etmelidir. Öğretmen sorgulamadaki tutarsızlıklara işaret edebilir. Öğrencilerin ikilemi yanıtlamalarına ve kendi konumlarının haklılığını açıklamalarına olanak sağlamalıdır (Çengelci, 2010: 18).

1.6.5.4. Değer Analizi Yaklaşımı

Değer analizi yaklaşımı, sosyal bilim eğitimcilerinin değer öğretimine yönelik yapmış olduğu araştırmalar sonunda geliştirilmiştir. Değer öğretiminde bilimsel düşünme basamaklarının kullanılmasına vurgu yapan bir yaklaşım olmasından dolayı analitik ve rasyonel düşünme bu yaklaşımda merkezi konumdadır. Değer analizi yaklaşımında çocukların bir duruma yönelik olarak kendileri için en makul kararı alabilmelerini sağlayacak bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2011: 23-24).

Welton ve Mallan (1999) değer analizi yaklaşımındaki sekiz aşamayı şu şekilde sıralamaktadırlar (Aktaran: Tokdemir, 2007: 43):

- Değer sorununu belirleme,
- Karşılaşılan değer sorununu açıklığa kavuşturma
- Sorun hakkında bilgi ve kanıtlar toplama
- Bilgi ve kanıtların uygunluğu ve doğruluğunu değerlendirme
- Olası çözüm yollarını belirleme
- Çözüm yollarının her birinin olası doğrularını belirleme ve değerlendirme
- Seçenekler arasından birini seçme
- Seçilen öneri doğrultusunda davranma

Değer analizi yaklaşımında öğrenciler, sosyal içerikli örnek olaylara, problem çözme yönteminin aşamalarını uygulayarak ahlakî düşünme becerisini kazanmaktadırlar (Akbaş, 2004: 102). Yaklaşım doğası gereği duygusallıktan mümkün olduğu kadar uzak bir perspektifte akılcılığı öne çıkarmayı, alternatiflerin göz önüne alınmasını ve sebep sonuç ilişkisinin çelişmeyen bir mantık çerçevesinde itina ile kurulmasını gerekli kılmaktadır. Başka bir deyişle yaklaşım, mantığı öncelikli kılarken duygusallığı ötelemektedir (Ekşi ve Katılmış, 2011: 24).

Değerler analizi, değerler telkini ve değerler ayrımı yaklaşımlarından farklı olarak çok fazla eleştirinin hedefi olmamıştır. Fakat değerler üzerine yoğunlaştığından eleştiriye tabi tutulma potansiyeli her zaman mevcuttur. Bazıları, değerler analizi yaklaşımında ele alınan sorunların çeşitlerini usandırıcı ve çelişmeli bulabilirler. Bazıları ise, değerler çatıştığında net bir “doğru” cevabın yokluğuyla hüsrana uğrayabilirler. Bazıları da değerler analizinin öğrenci ve aile mahremiyetine bir saldırıya yol açabileceğini hissedebilirler. Ne var ki bu kaygılar, sadece bu yaklaşıma ait olmayıp, genel olarak değerler eğitiminin içinde yer alan problemlerdir (Keskin, 2008: 28).

Sonuç olarak bu yaklaşım tarafından kullanılan öğretim metotları genellikle sosyal değer problemlerinin bireysel ve grup çalışması, kütüphane ile alan araştırması ve akılcı sınıf tartışmaları etrafında toplanmaktadır. Kısaca bu yaklaşımda, öğrenciler değerleri öğrenirken, kendilerine sunulan ve önerilen değerleri öğrenmelerinden ziyade, kendilerinin seçmiş oldukları değerleri öğrenmeye çalışırlar. Öğrenilecek değerleri seçerken muhakeme ve akıl yürütme sürecini kullanmış olurlar (Aslan, 2011: 14-15).

1.6.5.5. Karakter Eğitimi Yaklaşımı

Karakter, bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen ana özelliktir. Karakter “*ahlâki bilgi*”, “*ahlâki duygu*” ve “*ahlâki davranış*” olmak üzere birbiri ile ilişkili üç öğeden oluşmaktadır. İyi karakter iyiyi bilme, iyiyi isteme ve iyiyi yapmayı; zihin, kalp ve davranış alışkanlıklarını kapsamaktadır. Yunan filozofu Aristo iyi karakteri

“kişinin başkalarıyla olan ilişkilerinde ve kendisiyle iletişimde doğru hareket etmesi” olarak tanımlamaktadır (Çengelci, 2010: 23).

1990 ve sonrasında değer eğitimi yaklaşımlarının en önemlisi karakter eğitimidir. Karakter gözlemlenebilir iyi ilişkiler geliştirmek ve iyi işler yapmakla alakalıdır. Erdem, mantıklılık, dürüstlük, doğru otoriteye itaatkârlık, iyi bir mizah anlayışına sahip olmak gibi beceriler karakter kavramı içerisinde yer bulurlar. Lickona, Schaps ve Lewis’de (2003) karakteri, iyi şeyler düşünme, iyi şeyler yapma ve isteme olarak tanımlamaktadır. Bundan dolayı karakter eğitiminden geçen bireylerin zihnen, kalben ve davranışsal olarak iyi şeyler yapmaları beklenmektedir (Tokdemir, 2007: 43). Karakter eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri makul seçimler yapabilmelerine imkân sağlayan bilgi beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi demektir. Battistich (2005), karakter eğitimi okul hayatının tüm boyutlarının dikkatlice kullanılarak en uygun karakter gelişiminin sağlanması olarak tanımlamıştır. Karakter eğitimi bireylerin etik yargılamalar yapması ve ne yapılması gerektiğini düşünerek davranması girişimidir (Aslan, 2011: 18-19).

Lickona, Schaps ve Lewis (2007)’e göre etkili bir karakter eğitimi programının ilkeleri şu şekilde sıralanabilir (Akt. Öztürk Samur, 2011: 17-18):

- İyi karakterin temeli olarak çekirdek etik değerleri (merhamet, dürüstlük, adalet, sorumluluk, kendine ve diğerlerine saygı) ve yardımcı performans değerleri (çalışkan olma, güçlü iş etiği ve azim) içerir.
- Karakter düşünmeyi, hissetme ve davranışı içerir şekilde tanımlanır. Bu nedenle bütüncül bir karakter eğitimi yaklaşımı ahlâk yaşamının bilişsel duygusal ve davranışsal yönlerini geliştirmeye çalışır.
- Karakter gelişiminde, kapsamlı, amaçlı, proaktif ve etkili bir yaklaşım kullanılır. Kapsamlı bir yaklaşım, okulun bütün yönlerini karakter eğitimi için bir fırsat olarak kullanır.

- Birbiri ile ilgilenen bir okul oluşturur. Karakter eğitimi veren bir okul sivil, şefkatli ve adil bir toplum örneği oluşturmaya çalışır. Bunu da üyelerinin birbirlerine şefkat bağı ile yardım etmeleriyle oluşturur.
- Ahlâki davranış için fırsatlar sağlar.
- Bütün öğrencilere saygı duyan, onların karakterini geliştiren ve onların başarılı olmalarına yardımcı olan anlamlı ve ilgi çekici bir akademik müfredatı içerir.
- Motivasyonlarını artırmayı amaçlar.
- Karakter eğitiminde, sorumluluğu paylaşan, öğrenme ve ahlâk topluluğu olan okul, çalışanlarını bu eğitime katar ve onların da öğrencilerin karakter eğitimini yönlendiren aynı çekirdek değerlere bağlı kalmasına çabalar.
- Ahlâki liderliğin paylaşılmasını ve uzun vadeli karakter eğitimini destekler.
- Karakter oluşturma çabasına aile ve toplum üyelerini katar.
- Okulun karakterini, okul personelinin karakter eğiticisi olarak işlevini ve hangi öğrencilerin iyi karakteri ne kadar gösterdiklerini değerlendirir.

Sonuç olarak karakter ancak değerlerle inşa edilebilir. İyi karakterin tanımı aynı zamanda hangi değerlerin öğretilmesi gerektiğinin de cevabıdır. Alçakgönüllü, dürüst, kibar, sadık, sabırlı, saygılı, sorumluluk sahibi ve içten kişiler diğer insanlar tarafından karakterli insan olarak nitelendirilmektedir. Toplumda ve okullarda başarı ve karakter kültürü olmak üzere iki tür kültür bulunmaktadır. Başarı kültüründe meslek, ücret, bizim ev, bizim araba ve gösteriş öne çıkarılırken; karakter kültüründe diğerlerine ve topluma hizmet, dürüstlük, model olma, güven ve onur daha önemlidir. Başarılı bir karakter eğitimi için okullarda ve ailede karakter kültürü öne çıkarılmalıdır (Okudan, 2010: 32-33). Karakter eğitiminde değer gerçekleştirme yaklaşımlarının tersine öğretmenler model olurlar, öğrencilerin ahlakî karakterlerini geliştirmeye çalışırlar, ahlakî konularda kendi görüş ve düşüncelerini rahatça ve açıkça ifade ederler. Kısaca hayatta neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirtirler (Akbaş, 2008: 18).

1.6.6. Ailede ve Okulda Değer Eğitimi

Eğitim belirlenen amaçlar doğrultusunda bireyi yetiştirme sürecidir. Bu süreçte kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler, bireyin karakterini farklılaştırır. Karakteri gelişen, bilgi ve beceriler ile donatılan birey ise, toplumsal yapı üzerinde olumlu değişimler meydana getirir. Bu durum ise, temel değerlerin aileye ve çocuklara, bir başka yönüyle de öğrencilere kazandırılması ile mümkün olabilir.

Bireyin hayatında hemen her şey değerlere göre algılanır ve yaşamın anlamı bu şekilde öğrenilir. Bu yüzden değerler eğitiminin yapılmasında, aileye, eğitim kurumlarına ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Kadın veya erkek, her ferdin yaratılışındaki kabiliyetler ancak iyi bir eğitimle gelişebilir. Eğitim sayesinde değerlerimizi temsil eden örflerimizi ve geleneklerimizi en iyi şekilde koruyabilir, çocuklarımıza iyi bir gelecek hazırlayabilir, huzur içinde yaşamalarını sağlayabiliriz.

Eğitim bir gelişme ve geliştirme işidir. İnsan, gelişmeye elverişli bir takım kuvvet ve kabiliyetlerle yaratılmış olduğu için eğitilmesi zor değildir. Bir eğitim sistemi, fertleri madden ve manen geliştirebildiği, gelecekte daha çok gelişmelerine imkân verdiği nispette değerlidir.

Değer eğitimi açısından iki önemli kurum öne çıkar. Bunlardan birisi aile diğeri ise okuldur.

1.6.6.1. Ailede Değer Eğitimi

Değerler eğitimi yalnızca okulda başlatılan ve hayatta yürütülen bir süreç değildir. Değerler eğitiminin tohumları ailede atılır. Bu sebeple aile ve okul olarak iki ayrı kaynaktan beslenen öğrencilerde bir karmaşaya mahal vermemek adına ailede edinilen değerler ile okulda öğrenilen değerler arasında bir fark olmamalıdır. Öğrencinin değer edinim sürecinde bu uyum ne kadar üst düzeyde olursa başarı da aynı oranda yükselecektir (Yiğittir, 2010: 207).

Aile, değerler eğitiminin başlangıç noktasıdır. Çocuk ilk değerler eğitimini aileden alır ki bu eğitim kişilik gelişiminin, değer oluşumu ve toplumsallaşmanın temelini atıldığı kritik dönemlere rast gelir. Değerleri içeren kültürün aktarımında da öncelikle aile, sonra da planlı bir şekilde eğitim kurumları, uzak ve yakın çevre

gelir. Konuyu anlatmak üzere sosyolog şöyle der: Çocuk dünyaya geldiği zaman, beraberinde ne hukukî, ne estetik, ne lisanî, ne iktisadî, ne de mantıkî bir vicdan getirir. Bu vicdanları ona kendi milleti, kendi milletinin kültürü verir (Aydın ve Gürler, 2012: 27).

Kişilik gelişiminin yüzde seksen oranında ilk beş yaşında gerçekleştiğini düşünürsek bu yaşlarda değerler eğitiminin verilmesi daha uygundur. Bu yaşlarda çocukların çoğu bir eğitim kurumuna gitmedikleri için yaşamının büyük bir kısmını ailede geçirmektedir. Bu nedenle ailenin değerler eğitimindeki yeri çok önemlidir. Çünkü çocuklar öncelikle anne ve babalarını örnek alırlar (Türk, 2009: 20).

Bazı araştırmacılar ailede değerler eğitiminde aşağıdaki fikirleri ileri sürmüşlerdir (Aktaran: Keskin, 2008: 36).

- Doğanay (2006) değerler eğitiminin ne zaman verilmesi gerektiği sorusunu şöyle cevaplamaktadır: *“Değerler eğitimi her zamandır. Ancak küçük yaşlarda kişilik şekillendiğinden, ilk yılların önemi daha büyüktür. Okul öncesi yıllarda çocukların sorumluluğu ailede olduğundan, ailenin değerlerin kazandırılmasındaki rolü de doğal olarak artmaktadır.”*
- Aydın (2005) yukarıdaki görüşleri destekler nitelikte şunları belirtmektedir: Eğitimciler, çocukların gelecekte uyumlu ve başarılı olabilmeleri için en sağlıklı eğitim yollarının geliştirilmesi çabasıdadır. Her ne kadar kişilik gelişiminin insan hayatı boyunca süregeldiğini kabul etsek de kişilik gelişmesi ve yapılanmasında temelin çocukluk döneminde atıldığı gerçeği geçerliliğini korumaktadır.
- Vrasmas (2001) ise ailenin, değerler eğitimi bağlamında önemli olduğunu şöyle belirtmektedir: Politik-sosyal ve ekonomik yaşam aileyi ve onun içsel ve dışsal ilişkilerini etkilemiş olmasına, üyelerinin rol ve statülerinde birçok değişiklik meydana getirmesine rağmen,

sosyal tanımlarda bu kurumun kimlik ve biçimi her zaman var olmuştur.

Bostan'a göre çocuklar daha anne karnında iken anne ve babasının kendisine gösterdiği ilgi ve sevgiyi hissetmekte ve onlara tepkiler vermektedir. Bebeklik döneminde de yine kendisine gösterilen sevgi, ilgi gibi duyguları anlayarak kendisinin ailesi için değerli olduğunun farkına varır. Gerek anne karnında gerekse ilk çocukluk döneminde gördüğü değer duyguları ile çocuk, olumlu bir kimlik ve benlik algısı geliştirir. Bu sebeple aile kurumunun iyi ve sağlıklı olması çok önemlidir. Anne baba arasındaki olumlu ve kaliteli ilişki ile çocuğun değer yargıları arasında sıkı bir bağ olduğu anlaşılmaktadır (Bostan, 2014: 110).

Aile bireyleri arasındaki ilişkiler ne kadar sağlıklı olursa, ailenin mutlu iklimi çocuğa yansıyacak ve çocuk kazandığı değerlere sahip çıkarak onu geliştirmeyi amaç edinecektir. Böylece sağlıklı toplumun, kaliteli bireylerin temeli, ailede atılmış olacaktır. Çünkü insan sosyal varlık olma özelliğinden dolayı birçok kavramı model alarak öğrenir. Değer kavramı da aynı şekildedir.

Sonuç olarak çocukların özellikle okul öncesi dönemde ilk değerlerini aileden aldıkları söylenebilir. Fakat modernleşme sürecinde aile yapısındaki ilişki ve etkileşimler de değişmektedir. Türkiye gibi bu süreci yaşayan toplumlarda kırdan kente göçler halen devam etmektedir. Aile ister istemez bu süreçten etkilenmektedir. Özellikle medya aracılığıyla üretilen ve sürdürülen tüketim toplumu idolü ailedeki değişimin esas sebebidir. Günümüzde yüksek ahlâk, dinsel değerler vb. ile çelişiyor olsa da, aşırı tüketim mutluluk kaynağı olmaktadır (Keskin, 2008: 36). Değer eğitiminin verildiği önemli bir başka kurum ise okuldur.

1.6.6.2. Okulda Değer Eğitimi

Okullarda değer eğitimine yönelik öğretmen asistanlığı programı, akran danışmanlığı ve toplumsal hizmet programı, ahlak eğitimi vb. programlar göze çarpmaktadır. Bu tür çalışmalarla çocuklara başkalarına karşı duyarlı olmayı, hoşgörüyü, yardım etmeyi, sevgiyi ve saygıyı, sorunları iletişim yoluyla çözmeyi uygulayacak ortamlar oluşturulmaya çalışılmaktadır. Okullarda uygulanan değerler

eğitimi, ahlak eğitimi, karakter eğitimi, etik değerler eğitimi olarak da adlandırılmaktadır (Aydın ve Gürler, 2012: 42).

Okullardaki değerler eğitiminin amaçlarından biri, öğrencilerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmaktır. Diğer bir amacı ise “Her ğrenciyi hem ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak, hem de “*iyi insan*”, “*iyi vatandaş*” olmalarını sağlamak için gerekli bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırıp, onları kendi ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmektedir.” Bu birinci amaç, “*ğrencilerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmak*” eğitimin en temel amacıdır (Danişment, 2013). Okullar, ailede kazanılan değerlerin daha da pekiştirileceği ve yeni bazı değerlerin kazanılacağı ortamlardır. Okullarda değerler eğitimi çok farklı, fakat birbirini tamamlayan bir dizi etkinlik şeklinde olmalıdır. Değerler eğitimini sadece bir ders veya programa indirmek doğru olmaz. Okulda oluşturulan okul kültürü, formal ve informal eğitim programları gibi birçok unsur değerler eğitiminin parçalarıdır (Keskin, 2008: 37).

Yetişme döneminde, arkadaş çevresi önemli bir değer sistemi oluşturur. Eskiden aile içinde öğrenilen ve aktarılan değerler, küçülen dünyada artık sosyal çevreyle de oluşmaktadır. Aileler, değer sisteminin gelişmesinde çocukları üzerindeki etkileri azaldığı için, sahip oldukları değerleri, çocuklarına yeterince aktaramadıklarını hissetmektedirler. En çok sosyal alanda, gençlerin tutum ve davranışlarının kendi değerleriyle uyumadığını gördüklerinde rahatsız olmaktadırlar. Bu durum da önemli bir sosyal kurum olan okulların, bu konu üzerine eğilmelerinin önemini ortaya koymaktadır (Aydın ve Gürler, 2012: 43).

Eğitim sisteminin işlevini yerine getirmede kullandığı temel enstrüman eğitim programlarıdır. Eğitimde yeniden düzenleme söz konusu olduğunda başlangıç noktasını, eğitim programlarını yeniden ele almak, programları değişen koşullara uyumlu hale getirmek, kısacası “*program geliştirme*” oluşturmaktadır. Son olarak, ülkemizin de içinde yer aldığı gelişmekte olan ülkelerde küreselleşme ve onun aracı varsayılan medya ve internet geleneksel değerlerin etkililiğini zayıflatmakta ve çocukları çoğu zaman ikilemler içinde bırakmaktadır. Bu durum ister istemez

eğitimde okullarda ve özellikle hazırlanan eğitim programlarında yeni değerlerin kullanımını zorunlu kılmaktadır (Keskin, 2008: 38).

Değer eğitiminin önemli bir ayağı olan okullarımızda değerlerin öğretiminde birlik sağlanması ve doğrudan kazandırılması için ülkemizde 2004 yılında ilköğretim ders programlarında yapılan değişikliklerde özellikle sosyal bilgiler dersi başta olmak üzere fen ve teknoloji-hayat bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi vb. derslerde de değer eğitimine doğrudan yer verilmeye başlanmıştır (Yığittir, 2010: 208

1.7. SEDEP Hakkında Bilgiler

Milletler, milli ve manevi değerlerine sahip çıkan, karakter sahibi, erdemli, dürüst insanların yaptığı hizmetlerle yükselir. Toplum içerisinde bu niteliklere sahip insanların sayısı ne kadar çok olursa maddi ve manevi kalkınma da o kadar hızlı olacaktır. Bu çerçevede Milli Eğitim Bakanlığı çocuklara asıl amacı olan temel insani değerlerin kazandırılması, kişilik ve karakter sahibi olarak yetişmeleri için gerekli planlamaları yapmaktadır. Ancak bu görev sadece merkezi yönetimin yani MEB'in görevi değildir. Yerel yönetimler de bölge halkının ve çocukların eğitimi için görevler üstlenmelidir. Bu çerçevede Selçuklu Belediyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuklu Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliğine giderek SEDEP'i uygulamaya koymuştur.

SEDEP, Selçuklu ilçesinde öğrenim gören okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine hitap eden bir projedir. Öğrencilerin; sorumluluklarını taşıyabilecekleri, makul seçimler yapabilmelerine imkân sağlayacak bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Sekiz temel değer ekseninde yürütülen proje öğrencilerin gelişimsel düzeyleri dikkate alınarak yürütülmektedir. Proje ile değerlerin kazanılmasını akademik başarı kadar önemli gören bir bilincin paylaşılıp benimsenmesine katkı sunulmaktadır (<http://www.selcukludegerleregitiimi.com> E.T. 05.01.2018).

Temel insani değerlerin kazandırılması olarak tanımlanabilecek bu çaba, Millî Eğitim Temel Kanunu ve ders programlarının kazanımları incelendiğinde de açıkça görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş eğitim öğretim

süreçlerinde vurgulanmak/odaklanmak üzere, Selçuklu ilçesinde öğrenim gören okul öncesi, ilkokul, ortaokul imam hatip ortaokulu ve lise öğrencilerinin belirlenen sekiz (8) değeri; derinlemesine tanınmalarına, sevmelerine ve benimseyerek uygulamalarına rehberlik edilmektedir. Değerler eğitimi çalışmalarına yardımcı olacak malzeme ve materyal desteği sunulmakta, ayın değeri ile ilgili uygulama ve etkinlikler organize edilmektedir (<http://www.selcukludegerleregitiimi.com> E.T. 05.01.2018).

Yükselen şiddet eğilimleri, anne-babaya, öğretmene, yetkili kişilere karşı gelme ve isyan, sahtekârlıkta artış, yalan söyleme, yolsuzluk, hırsızlık, iş ahlakında düşüş, kişisel ve toplumsal sorumluluk bilincinde azalma, kendine zarar verici davranışlarda (madde bağımlılığı, intihar vb.) artış tüm dünyada insanlık sorunu haline gelmiştir. Bu tür olumsuzlukların önüne geçilmesi amacıyla, Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP) ile öğrenci merkezli, öğretmen, veli ve tüm toplum değerler konusunda bilgilendirilmekte, insanlık için, barış için, adalet için, hoşgörü için önemli mesajlar verilmesine katkı sağlanmaktadır (<http://www.selcukludegerleregitiimi.com> E.T. 05.01.2018).

SEDEP, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında öğrencilere temel insani değerlerin kazandırılması amacıyla ve resmî müfredatla birlikte uygulanabilecek bir proje olarak hayata geçirilmiştir. Dönütlerin olumlu olması ve SEDEP adına başarılı bir yıl geçmesi üzerine 2013-2014 eğitim-öğretim yılında zenginleştirilerek, yeniden tasarlanmış ve paydaşların da desteği ve katılımlarıyla uygulanmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılında ise önceki yıllarda sadece okul öncesi, ilkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden projeye lise öğrencileri de dahil edilmiş, öğrencilere yönelik yeni etkinlikler planlanmış ayrıca velilere ve öğretmenlere yönelik seminerlerle de zenginleştirilerek ve kazanılmış tecrübe ile geliştirilerek uygulanmıştır. Tüm paydaşlardan alınan dönütler sonucu, 2015-2016 eğitim öğretim yılında proje yeniden revize edilmiş, veli ve öğretmenlerimizin de etkin katılabileceği çalışmalara yer verilerek tüm toplumu kucaklayacak nitelikte etkinlikler belirlenmiştir. Bu eğitim-öğretim döneminde; Başbakanlık Tanıtma Fonu'na müracaat edilmiş ayrıca

MEB Eğitim ve Öğretimde Yenilikçilik Ödülleri'ne başvuru yapılmıştır (<http://www.selcukludegerleregitalimi.com> E.T. 05.01.2018).

SEDEP, önceki yıllarda olduğu gibi 2016-2017 eğitim öğretim yılında da yeni etkinlikler ve farklı materyallerle uygulanmıştır. Projenin etki alanının genişletilmesi amacıyla 2015-2016 eğitim öğretim döneminde Başbakanlık Tanıtma Fonu'na yapılan müracaattan olumlu cevap alan proje için 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde Tanıtma Fonundan alınan destekle ulusal ve uluslararası düzeyde etkinlikler planlanmış ve proje kapsamında, *“Türkiye SEDEP’le Değerlerini Tanıtıyor”* programı çerçevesinde KKTC ve Bosna Hersek’te yöneticilerin, halkın ve öğrencilerin yoğun ilgisi ile karşılanmış ve belirlenen kardeş okullarda da uygulanmıştır. (<http://www.selcukludegerleregitalimi.com> E.T. 05.01.2018).

Başarısını her geçen yıl artırarak devam eden proje 2017-2018 eğitim öğretim döneminde yine ulusal ve uluslararası birçok etkinliğe imza atmıştır. Başkent Ankara’da MEB Talim Terbiye Kurulu binasında sergi yapılmış ülke geneline SEDEP’in tanıtımı yapılmıştır. Ayrıca Romanya’da Köstence bölgesi ziyaret edilerek bölge okullarında SEDEP etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

1.7.1. SEDEP’in Hedefleri

SEDEP’in hedefi öğrencilerde, bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesinin yanında, doğrudan yana seçim yapabilme, tercihlerini ve hedeflerini doğru belirleme bilinci oluşturmaktır. Hedef kitlesi Selçuklu’da ki resmi-özel tüm okul öncesi, ilkokul, ortaokul, imam hatip ortaokulu ve lise öğrencileri olan SEDEP, okul, aile ve çevrenin işbirliğiyle etkinlikleri gerçekleştirmek üzere her türlü materyal desteği sağlamaktadır. Bu vesileyle öğrencilerin akademik başarılarının yanında temel ortak değerleri kazanarak kendilerini sosyal yönden de geliştirmelerine katkı sunmaktadır (<http://www.selcukludegerleregitalimi.com> E.T. 05.01.2018).

SEDEP'in hedefleri aşağıda sıralanmıştır;

- Hedef kitlesi olan öğrencilere proje kapsamında gerekli kaynaklar ve etkinlik ortamları sağlanarak aile, okul ve çevrenin iş birliğini organize etmek,
- Öğrencilerin bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmek,
- Değerlerini bilen, anlamını kavrayan ve benimseyip hayatını bu değerlere uygun olarak yaşamaya çalışan bireyler yetiştirmek,
- Eğitim-öğretimin paydaşları arasında iş birliklerini arttırmak ve değerler eğitimi çalışmalarına yardımcı olacak malzeme ve materyal desteği sunmak,
- Ayın değeri olarak belirlenen değerle ilgili uygulama ve etkinlikler yapmak ve değerler eğitimi konusunda farkındalık düzeyini arttırmak.
- Selçuklu'da ve yurtdışında belirlenen kardeş okullarda; eğitimin paydaşları olan öğrenci, öğretmen ve velilerin işbirliği içinde ortak hareket etmelerini sağlayacak stratejiler geliştirmek,
- İnternet çağının getirdiği olumsuzluklar karşısında, öğrencilere doğru tercihler yapabilecek stratejileri sunabilmek,
- Öğrencileri küresel ve çok kültürlü bir dünyaya hazırlayarak hayatın gerçekleriyle yüzleştiren eleştirel düşünmeyi teşvik ederek sorumlu davranmalarını sağlamak.
- Öğrencileri, uygun ahlaki davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatmak (<http://www.selcukludegerleregitimi.com> E.T. 05.01.2018).

1.7.2. SEDEP'in Amaçları

1. Selçuklu İlçesi'nde bulunan bütün okullardaki öğrencilerde 8 değerle (sorumluluk, özdenetim, sevgi, dürüstlük, adalet, saygı, yardımseverlik ve sabır) ilgili bilinç oluşturmak.

2. Projenin Selçuklu ilçe halkına da ulaşmasını sağlayarak yaygınlaştırmak.

3. Değerler konusuna kamuoyunun dikkatini çekmek ve değerler eğitimi konusunda kamuoyu bilinci oluşturmak.

4. Değerler eğitimi konusuna eğitim kurumları dışındaki yerel kurum ve kuruluşların da dikkatini çekmek (<http://www.selcukludegerleregitimi.com> E.T. 05.01.2018).

1.7.3. SEDEP'in İlkeleri

SEDEP'in ilkeleri genel olarak aşağıdaki gibidir;

- Gönüllülük: İlçe yürütme kurulundan, okul yürütme kuruluna, idarecilerden öğretmenlere, öğrencilerden velilere kadar projeye katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Projenin başarıya ulaşmasında en önemli unsur da budur.
- Öğrenci merkezli yaklaşım: Projenin her aşamasında öğrencilerin maksimum istifadesi esas alınmıştır.
- Etkinlik tabanlı proje tasarımı: Öğrenilenlerin davranışa dönüşmesi ve yaparak yaşayarak öğrenme esas olduğu için her değerle ilgili etkinlikler geliştirilmiştir.
- Planlı çalışma: Eğitim öğretim dönemi başlamadan önce işlenecek değerler ve bu değerlere uygun bütün etkinlikler planlanmaktadır.
- Fırsat eğitimi: Değerler esas alınmak üzere öğretmenler ve öğrenciler kendilerinin geliştirdiği her türlü etkinliği de SEDEP çerçevesinde işleyebilmekte ve destek almaktadır.
- Paylaşımcılık: SEDEP Facebook sayfasında yapılan etkinlikler paylaşılmakta ve katılımcıların birbirlerinden istifade etmesi sağlanmaktadır.
- Sürdürülebilirlik: Gelişime açık bir politika izlendiği için sürekli yenilenerek ve zenginleştirilerek yoluna devam etmektedir. (<http://www.selcukludegerleregitimi.com> E.T.05.01.2018).

1.7.4. SEDEP'in Ortakları

Selçuklu Belediyesi liderliğinde uygulanan SEDEP'in ortakları Selçuklu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'dir. (<http://www.selcukludegerleregitiimi.com> E.T.05.01.2018).

-Selçuklu Belediyesi: Selçuklu Belediyesi, fiziki belediyeçilik hizmetlerinin yanı sıra on asırlık Selçuklu mirasını koruma konusunda da özel bir gayret göstermektedir. “*Selçuklu*” ismini taşımanın verdiği sorumlulukla, tarihî geçmişimizi geleceğe taşıyacak önemli organizasyonlara ev sahipliği yapmaktadır. Selçuklu medeniyetini, kültürünü, sanatını, bilim ve düşüncesini tüm dünyaya tanıtmak hedefiyle hareket eden Selçuklu Belediyesi mali gücü, işgücü kapasitesi, donanımı, teknolojik altyapısı ile daha birçok büyük projeye imza atmaya hazırdır. Belediye Başkanlığı görevini 2009 yılından beri yürüten Uğur İbrahim Altay 2018 yılı Mayıs Ayı itibari ile Konya Büyükşehir Belediye Başkanı olmuştur.

-Selçuklu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü: Selçuklu ilçesi kuruluş çalışmalarını tamamlayarak 08 Ağustos 1988 tarihinde resmen kurulmuş olup bu tarihten itibaren fiilen hizmete başlamıştır. Selçuklu dönemine ait sanat yapılarıyla, çağdaş mimarinin sentezinden oluşan modern bir kentleşme örneği gösteren Selçuklu'da, İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü 223 okul, yaklaşık 132000 öğrenci, 8450 öğretmen ile hizmet vermektedir. 2014 tarihinde Selçuklu Millî Eğitim Müdürlüğüne atanan Turan Kayacılar, hâlen bu görevini sürdürmektedir.

-Necmettin Erbakan Üniversitesi: 2010 yılında Konya Üniversitesi adıyla kurulmuş, 2012 yılında ismi Necmettin Erbakan Üniversitesi olarak değiştirilmiştir. On bir fakülte, bir konservatuar, dört enstitü ve iki yüksekokuldan oluşan Necmettin Erbakan Üniversitesi katılımcı, farklılıklara saygılı ve özgürlükçü bir kurum kültürü içinde tüm paydaşlarının gereksinimlerine duyarlı olma prensibini esas alarak, araştırma ve eğitim alanındaki yenilikçi ve yol gösterici üslûbu ile öncülüğe yol açan, özgün bilginin ortaya çıkarılmasını ve yayılmasını sağlayan, uluslararası bir referans noktası olmayı hedeflemektedir. Kurucu rektör Prof. Dr. Muzaffer Şeker, hâlen üniversitenin rektörlüğü görevini sürdürmektedir.

1.7.5. SEDEP’te Sekiz Değer

SEDEP kapsamında 2017-2018 eğitim öğretim yılında 8 değer ele alınmıştır. Bu değerler (sorumluluk, özdenetim, sevgi, dürüstlük, adalet, saygı, yardımseverlik ve sabır) dır. Bu sekiz değer her biri bir ay boyunca odak değer olarak kabul edilecek ve o süre boyunca bu değerler, okul genelindeki çalışmalarda öne çıkacaktır. Ayrıca derslerde sekiz değer her birine, tüm eğitim öğretim sezonu boyunca, ders programlarıyla uyumlu olarak geliştirilmiş çeşitli etkinliklerle atıflarda bulunulacaktır. Bu çerçevede her değerle ilgili olarak Selçuklu Belediyesi tarafından öğrencilere, velilere ve öğretmenlere çalışmayı destekleyecek materyaller ulaştırılacaktır. Uygulamada yer alan etkinlikler planlanırken bu 8 değer temel alınmış ve her bir değer için öğrencilerin uygulama yapmasına olanak sağlayan çalışmalar geliştirilmiştir. Böylece öğrencilere dağıtılan kitaplardan elde ettikleri bilgiler ışığında gerçek yaşamda gönüllülük esasıyla değerlerimizi tecrübe etme imkânı verilmiştir.

1.7.6. Sayılarla SEDEP

SEDEP projesi, öğrenim sürecine yaydığı temel değerlerle, 6. yılına kararlılıkla ve bütün paydaşlarıyla devam etmektedir. Toplumda egemen olan olumsuzlukların yerini güzelliklerin alması değerlere bağlılığımızla sağlanacaktır. Bu sebeple SEDEP altıncı yılında da kendini geliştirerek yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde örnek bir proje olmaya devam etmektedir.

2012-2013 eğitim öğretim yılında Selçuklu ilçesindeki okullarda öğrencilere, velilere ve ilçe sakinlerine ulaşan SEDEP kitapları binlerce insanda değerler konusunda bilinç oluşturmayı başarmıştır. Aynı dönemde 2 milyon 150 bin yayın, 2 bin 800 poster, 87 bin anket formu, 100 bin broşür, 9 bin 550 el notu, 112 okul, 83 bin öğrenci ve velisi, 4 bin 300 öğretmen ile proje uygulanmıştır.

2013-2014 eğitim öğretim yılında ise Selçuklu ilçesinde yaşayan halka temel insani değerlerin kazanılması noktasında dağıtılan dokümanlarla birlikte uygulamalı etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Aynı dönemde 2 milyon 155 bin yayın, 3 bin 200

poster, 90 bin anket formu, 100 bin broşür, 12 bin 630 el notu, 125 okul, 85 bin öğrenci ve velisi, 4 bin 515 öğretmen, 23 farklı etkinlik, iki yılda 4 Milyon 300 bine yakın dokümanla uygulanmıştır.

2014-2015 eğitim öğretim yılında velilerin de etkin katılımını sağlayacak etkinlikler yapılmıştır. Velilere alanında uzman kişilerce seminerler verdirilerek projede etkin olmaları sağlanmıştır. Aynı dönemde 195 okulda, 120 bin 166 öğrenci ve velileri, 51 lisede 31 bin 916 lise öğrencisine yönelik etkinlikler, 144 okulda, 88 bin 250 öğrenciye 964 bin yayın, 110 okulun öğretmenler odasına toplam 6 bin 400 kitaptan oluşan değerler duvar kitaplığı, İlkokul birinci sınıflarda, 405 şubede 15 bin kitaptan oluşan değerler kitaplığı, 43 okulda 69 bin yayından oluşan değerler kütüphanesi, öğretmen ve veli seminerleri ve 30 farklı etkinlikle tamamlanmıştır.

2015-2016 eğitim-öğretim yılında SEDEP, ulusal ve uluslararası etkinliklerle yine ülkemizde ve uluslararası düzeyde adından söz ettirmeyi başarmıştır. Aynı dönemde 222 okulda 122 bin 232 öğrenci ve velisine yönelik etkinlikler, öğrenci, öğretmen ve velilere 559 bin yayın desteği, 39 etkinlikte 232 bin materyal dağıtımı yapılmıştır. Okulöncesi sınıflarda 20 adetten oluşan değerler kitaplığı, ilkokul 1.Sınıflarda 30 kitaptan oluşan değerler kitaplığı, tüm okulların, öğretmenler odası ve şube kitaplıklarına ek 20'şer adet kitap, 55 Lise'nin öğretmenler odasına, 90 kitaptan oluşan değerler kitaplığı kurulmuştur. Veli, öğretmen, öğrencilere yönelik ikişer seminer (toplam katılımcı sayısı: 8300) yapılmış 2016-2017 Eğitim öğretim yılında yeni etkinlikler ve farklı materyallerle uygulanmıştır. Projenin etki alanının genişletilmesi amacıyla 2016-2017 eğitim öğretim döneminde ulusal ve uluslararası düzeyde etkinlikler yapılmış Başbakanlık Tanıtma Fonu'n dan alınan destekle SEDEP Halk oyunları ve Mehter Takımı ekiplerinden oluşan yaklaşık seksen kişilik bir grup ile KKTC ve Bosna Hersek te belirlenen kardeş okullarda devlet yetkililerinin, vatandaşların ve öğrencilerin yoğun ilgisi ve katılımlarıyla SEDEP tanıtılmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında da öğrencilere, öğretmenlere ve velilere yönelik dokümanların yanında ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım ve etkinliklere devam edilmiştir. Başkent Ankara'da açılan sergi ile SEDEP'in tüm Türkiye'ye tanıtımı yapılmıştır. Ayrıca Romanya'nın Köstence bölgesinde de yoğun

katılımlı etkinlikler gerçekleştirilmiştir (<http://www.selcukludegerleregiti.com>. E.T.05.01. 2018).

1.7.7. SEDEP'te Faydalanılan Ürünler

SEDEP'te ürünler öğrencilere yönelik ürünler, öğretmenlere yönelik ürünler ve velilere yönelik ürünler olmak üzere üç grupta ele alınabilir.

1.7.7.1. Öğrencilere Yönelik Ürünler

SEDEP'in asıl hedef kitlesi olan çocuklarımızın, içinde yer aldıkları tüm etkinliklerin yanı sıra ellerinde tutacakları, kendilerine ait olduğunu hissedecekleri ürünlerle muhatap kılınmaları projenin başarıyla sürdürülmesi açısından son derece önemlidir. Bu sebeple öğrencilerimize her ay, ayın değeri ile bağlantılı en az bir kitap dağıtılmaktadır. Bu çerçevede her sınıf düzeyi için ayrı ayrı sekiz kitaplık diziler belirlenmiştir.

Okul öncesi sınıflar için değerli boyama kitapları, yapboz dizisi, kesme yapıştırma, 10 adet kitaptan oluşan değerler eğitimi seti

1. Sınıflar için birinci dönem okuma yazma etkinliki boyama kitabı, ikinci dönem değerler eğitimi dizisi ve 30 adet kitaptan oluşan değerler eğitimi seti
2. sınıflar için Elif ile Ahmet dizisi, 30 adet kitaptan oluşan değerler eğitimi seti
3. sınıflar için Hacivat ve Karagöz dizisi, 30 adet kitaptan oluşan değerler eğitimi seti
4. sınıflar için Zorbul Zehra'nın Günlüğü dizisi, 30 adet kitaptan oluşan değerler eğitimi seti
5. sınıflar için her şube bazında 20 adet kitaptan oluşan SEDEP kitap seti
6. sınıflar için her şube bazında 20 adet kitaptan oluşan SEDEP kitap seti
7. sınıflar için her şube bazında 20 adet kitaptan oluşan SEDEP kitap seti
8. sınıflar için her şube bazında 20 adet kitaptan oluşan SEDEP kitap seti

Okul öncesi ve birinci sınıf öğrencilerine dağıtılmak üzere ataç ve sticker, İlkokullara ise örnek davranışlarda öğrencilerin ödüllendirilmesi için anahtarlıklar gönderilmiştir (<http://www.selcukludegerleregitalimi.com>.E.T.08.04.2016).

1.7.7.2. Öğretmenlere Yönelik Ürünler

Okul genelinde ve sınıf içi süreçlerde yapılacak değerler eğitimi çalışmalarında öğretmenlerin rolü şüphesiz projenin tüm paydaşlarından daha kritik bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin öğretim görevlerini aksatmadan, ders programlarıyla paralel bir şekilde değerler eğitimi çalışmalarını yürütebilmeleri için onlara sunulan her türlü destek, SEDEP'in başarıya ulaşmasında etken olacaktır. Bu anlayışla hazırlanan bir adet kılavuz kitap ve öğretmenler odası için 60 adet kitap okullarımıza gönderilmiştir. Yeni açılan okullarımızın ve liselerimizin öğretmenler odası kitaplığına 90 adet kitap gönderilmiştir (<http://www.selcukludegerleregitalimi.com>.E.T.08.04.2016).

1.7.7.3. Velilere Yönelik Ürünler

Okulda oluşturulacak atmosfer önemlidir. Ancak değerler eğitimi okulla sınırlı değildir. Değerler eğitimi, öğretmenden idari personele, hizmetliden servis sürücüsüne uzanan, öğrenciyle muhatap olan her bireye çeşitli düzeylerde sorumluluklar yükleyen bir çalışmadır. Şüphesiz değerler eğitimine aile katılımının da önemi büyüktür. Okulda öğretmenler, seçilen değer üzerinden çalışmalar yaparken aileler de bu değeri besleyen girişimlerde bulunabilmelidirler.

Bu anlayışla aileler için "veliye mektup" materyali hazırlanarak bir yıl, her bir değer için bir mektup gönderilmektedir. Ayrıca anasınıfı velileri için değerler eğitimi ile ilgili bir kitap velilere aylık gönderilerek öğrencilerine okumaları ve içerisindeki soruları sormaları istenmektedir. Ayrıca velilere seminerler düzenlenmektedir.

1.7.8. SEDEP'in İşleyiş Süreci

SEDEP 2012-2013 eğitim öğretim döneminde Konya Valiliği, Konya Milli Eğitim Müdürlüğü, Selçuklu Belediye Başkanlığı arasında imzalanan protokol ile Selçuklu ilçesindeki anaokulu, ilkokul ve orta okullarda, adalet, doğruluk, dostluk, özdenetim, saygı, sabır, sorumluluk ve yardımseverlik olmak üzere sekiz değerle çalışmalara başlamıştır. 2013-2014 ve 2014-2015 eğitim öğretim yıllarında da aynı değerlerle etkinliklerin sayısını artırarak devam etmiştir. Ancak 2014-2015 yılında Selçuklu ilçesindeki liseler de SEDEP kapsamına dahil edilmiştir.

2015-2016 yıllarında işlenecek değerlerde kısmen değişikliklere gidilmiş saygı, doğruluk, sorumluluk, sabır, hoşgörü, temizlik, merhamet ve cömertlik değerleriyle dönemi tamamlamıştır. Yarıyıl tatilinin aksatması düşünülerek işlenecek değer sayısı azaltılarak 2016-2017 eğitim öğretim döneminde saygı, sorumluluk, hoşgörü, doğruluk, temizlik, cömertlik ve sabır olmak üzere yedi değer esas alınarak uygulamalar yapılmıştır.

SEDEP'te işlenecek değerler, yapılacak etkinlikler, kullanılacak materyaller yoğun bir istişare süreci ve geniş bir araştırma sonunda kararlaştırılmaktadır. Bu çerçevede öğretmenlerle anketler yapılmış ve 2014-2015 eğitim öğretim dönemiyle birlikte her yılın sonunda alanında uzman kişilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin katıldığı çalıştaylar gerçekleştirilmiştir. Bütün bu çalışmalar sonucunda taraflardan gelen talepler ve eleştiriler dikkate alınarak SEDEP yürütme kurulunca planlamalar yapılmaktadır. SEDEP'in başladığı yıllarda ilkokul ve ortaokul öğrencilerine materyal olarak kitaplar dağıtılırken ortaokul öğrencilerinden verim alamadığı için kitap dağıtımını ortaokullarda iptal edilmiştir. Bunun yerine sınıf kitaplıkları kurulmuş ve ortaokullara yönelik etkinlik sayılarında artışa gidilmiştir.

SEDEP'te etkinlikler çok önemlidir. Her kademedeki öğrencilerin durumu dikkate alınarak etkinlikler, yapılacak yarışmalar ve dağıtılacak hediyeler belirlenir. Her değer için yaklaşık 4-5 etkinlik planlanır. Etkinliklere öğrencilerin öğretmenlerin ve velilerin ilgi ve beğenilerine göre devam edip edilmeyeceğine karar verilir.

2015-2016 eğitim öğretim döneminde ilkokullarda serbest etkinlik derslerinin haftada bir saatinde SEDEP'in işlenmesi şeklinde kaymakamlık oluru alınmış ve tüm ilkokullarda uygulanmıştır. SEDEP'in uygulanması ve tanıtımı için her eğitim öğretim döneminin başında okul müdürleri, rehber öğretmenler ve sorumlu müdür yardımcıları ile toplantılar yapılmaktadır. Okullarımızda okul müdürünün sorumluluğunda ilgili müdür yardımcısı, bir rehber öğretmen ve bir öğretmenden oluşan yürütme kurulları oluşturulmaktadır.

Her yıl Konya Valiliği, Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Selçuklu Belediyesi arasında imzalanan protokol çerçevesinde yürütülen SEDEP 2017-2018 eğitim öğretim döneminde proje olmaktan çıkmış ve program olarak uygulanmaya başlanmıştır. Öğrencilere yönelik yapmış olduğu etkinliklerin ve seminerlerin yanı sıra öğretmenlere ve velilere yönelik de ülkemizin yetiştirdiği en yetkin ve alanında uzman kişilerce seminerler düzenlenmektedir. Bütün bu çalışmalar yapılırken SEDEP'in paydaşlarından olan Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin akademik ve bilimsel danışmanlığından yararlanılmaktadır.

Selçuklu Belediyesinin rehberliğinde beğeni ile yürütülen SEDEP etkinliklerini, Selçuklu Belediyesi yine SEDEP kapsamında tüm onuncu sınıf öğrencilerini Çanakkale Destanı'nın yaşandığı bölgelere günü birlik olarak uçakla götürüp muhteşem bir organizasyona imza atarak taçlandırmaktadır.

1.7.9. Konuyla İlgili Yayın ve Araştırmalar

Ülkemizde özellikle 2005 yılında yenilenen ilköğretim programlarıyla birlikte değer öğretimiyle ilgili yapılan araştırmalarda artış olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü yenilenen ilköğretim programlarının çoğunda değerler ve değer öğretimi için ayrı bir başlık açılmıştır. Programlarda değer öğretimine önem verilmesi bunun da programlarda açıkça belirtilmiş olması araştırmacıları değer öğretimi konusunu daha fazla araştırmaya yönlendirmiştir. Bu araştırmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Atabey (2014), okul öncesi öğrencilerine yönelik sosyal değerler kazanımı ölçeğinin geliştirilmesini hedef olarak bir araştırma gerçekleştirmiştir. Sosyal değerler eğitimi programının uygulanmasının anasınıfı öğrencilerinde kalıcı olduğu bulgusuna varmıştır (Atabey, 2014).

Ateş (2014), 2012-2013 eğitim öğretim yılında değerler eğitiminin uygulanması hususunda öğretmenlerin görüşlerine başvurmuştur. Bunun sonucunda;

- Öğretmenler değerler eğitiminin çok önemli bir ihtiyaç olduğunu, ancak medyanın, STK' ların ve çevrenin desteği olmadan okulların başarıya ulaşamayacağı.
- Müfredattaki değerler eğitimi uygulamalarının kâğıt üzerinde kaldığı.
- Değerler eğitiminin öğrencinin akademik başarısına etkisi olmadığından, notla değerlendirilmediğinden velilerin ve öğrencilerin gözünde önemli bir ağırlığının olmadığı.
- Değerler eğitimi işlenirken okullarda, etkinlik ağırlıklı ve sosyal faaliyet olarak uygulanması gerektiği bulgularına varmıştır (Ateş, 2014).
- Baysal (2013), ortaokul öğrencilerine yönelik Sosyal Bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler gözünden değerlendirmek gayesiyle yaptığı araştırmada elde edilen bulgulara göre;
- Öğretmenler, Sosyal Bilgiler derslerinde en çok “dürüstlük” değerini işlerken en az ise “görsel eserleri estetik eleştirme” değerini kazandırmaya yönelik çalışmalar yapmışlardır.
- Öğretmenler, Sosyal Bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygularken değer öğretimi yaklaşımlarından en çok ahlâki ikilem yaklaşımını, en az da değer analizi yaklaşımını kullanmaktadır.
- Öğretmenlerin, değer öğretimi yöntem ve tekniklerinden en çok örnek olay kullanma tekniğini uygulamaktayken, teşekkür mektubu yazdırma tekniğini büyük ölçüde kullanmadıkları gözlemlenmiştir.
- Öğretmenlerin %89,9'unun değerler eğitiminde gerekli olan materyallerin MEB tarafından karşılanması gerektiğini düşündükleri görülmüştür.

- Öğretmenlerin %96,81'inin ise değerler eğitimi programlarına ailelerin katılmalarının çok önemli olduğu görüşünde olduklarını belirtmiştir (Baysal, 2013).

Bozdaş (2013), Kırıkkale'de ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden kendilerini mesleğe adama düzeyi yüksek olanların değerler eğitimine daha çok yer verdiklerini, mesleğe adanma düzeyi düşük olan öğretmenlerin ise sınıfta meydana gelen disiplin sorunlarının ardından yer verdiklerini gözlemlemiştir. Yine mesleğe adanmışlık düzeyi yüksek olan öğretmenlerin değerler eğitimi çalışmalarında etkinliklerin çeşitliliğini artırmaya yönelik gayretler gösterdiğini, düşük olanların böyle bir çabaya girmediklerini gözlemlemiştir (Bozdaş, 2013).

Erkuş (2012), okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yaptığı araştırmaya göre; öğretmenler,

1. Okul öncesi eğitimde öncelikle saygı, sevgi ve paylaşım değerlerinin çocuklara verilmesi gerektiğini düşünmektedir.
2. Okul öncesi öğretmenlerinin, öğrencilerin sınıfta ve okulda işlenen değerleri kazanıp kazanmadığını serbest zaman etkinliği, drama etkinliği, gözlem ve aile katılımına göre sonucuna ulaşılmıştır.
3. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim ve öğretimde; sınıflarda öğrenci fazlalığı, ailelerin yeterli bilince sahip olmamaları, değerler öğretiminin sadece öğretmene bırakılması gibi sebeplerden dolayı zorluklar çektikleri tespit edilmiştir.
4. Okul öncesi öğretmenleri, kitle iletişim araçlarının okulda verilen değerler eğitimini olumsuz etkilediği kanaatine varmıştır.
5. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda okul öncesi eğitim programında değerler eğitimi daha geniş alanı kapsayacak şekilde planlanmalı, sınıflarda öğrenci sayıları azaltılmalı, programdaki değerler yaşayarak verilmeli ve aile içinde değerlerin pekiştirilmesi gibi öneriler geliştirilmiştir (Erkuş, 2012).

Özdaş (2013), ortaokul öğretim programlarında yer alan değerlerin davranışa yansımaları düzeyi ile istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada, ortaokul öğretim programlarında yer alan “Bireyler arası ilişkiler” “Milli Değerler ve “Evrensel Değerler” boyutlarındaki değerlerin “Kısmen Yeterli” düzeyinde kazanılmış olduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğretim programlarında yer alan değerlerin kazandırılma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir fark olmadığı, okul türü değişkenine göre, özel okullarda görev yapan öğretmenler lehine anlamlı fark olduğu, tespit edilmiştir (Özdaş, 2013).

Samur (2011), değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisini araştırmak amacıyla yaptığı çalışmada, değerler eğitimi programının çocukların sosyal güvenini artırdığı, duygularını düzenlemede etkili olduğu, okul hazır bulunuşluluklarına ve duygusal gelişimlerine olumlu yönde katkı sağladığı gibi sonuçlara ulaşmıştır (Samur, 2011).

Uzunkol (2014), hayat bilgisi öğretiminde uygulanan saygı ve sorumluluk temelli değerler eğitimi programının ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri, özsaygı düzeyleri, ve empati kurma düzeylerine etkisini incelemek ve öğrencilerin uygulama sürecine ilişkin görüşlerini almak amacıyla yapmış olduğu çalışmada,

1. Değerler eğitimi programının öğrencilerdeki özsaygı düzeylerinin değişimine herhangi bir etkisinin olmadığı görüşüne varmıştır.
2. Bununla beraber, empati düzeyleri ve sosyal problem çözme becerilerini artırmada etkili olduğunu tespit etmiştir.
3. Ayrıca, bilimsel olarak yapılan çalışmada yer alan öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda, öğrenciler değerler eğitimi uygulamalarının kendileri ve arkadaşları için oldukça faydalı olduğu kanaatine ulaşmışlardır (Uzunkol, 2014).

Yazar (2010), Sosyal Bilgiler Programında yer alan değer eğitimiyle ilgili öğretmenlerin düşüncelerini ve önerilerini tespit etmek ve çalışmalar sonucunda

değer eğitimiyle ilgili yapılandırmacı yaklaşım da göz önünde bulundurularak öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirilmek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre;

1. Öğretmenler; şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınların okulda öğrencilere verilen değerler eğitimini olumsuz etkilemesinin yanında okulda verilen değerlerin okul dışında yeterince pekiştirilmesine engel olduğu görüşündedir.
2. Öğretmenler, okul öncesi eğitimin değerler eğitiminde önemli bir yere sahip olduğuna inanmakta ve değerler eğitimi kılavuz kitabının faydalı olacağını düşünmektedirler.
3. Öğretmenlerin hemen hemen hepsi değerler eğitiminin hedefine ulaşabilmesi için görsel ve işitsel iletişim araçlarının okullarda tam olarak bulunması görüşünde birleşmiştir. Araştırmanın önerileri de şöyledir: Değerler eğitimi ile ilgili kazanımlara Sosyal Bilgiler Programında doğrudan yer verilmeli ve öğrencilerin ilgisini çeken zengin içerikli değerlerle direkt ilgili konular belirlenmelidir (Yazar, 2010).

Bütün yapılan bu çalışmalar değerlerimizin, toplumun temelini oluşturan çocuklarımıza derslerin yanında verilmesinin olmazsa olmazımız olduğunu göstermektedir. Bir millet değerlerine sahip olduğu sürece sağlam kuşaklar yetiştirebilir ve geleceğe güvenle bakabilir.

BÖLÜM II

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma için nitel araştırma modeli benimsenmiştir. Nitel araştırmanın felsefi temellerini yorumlamacı felsefi anlayış oluşturmaktadır. Nitel araştırma sosyo-kültürel dünyanın karmaşık yapısının insanlar tarafından belirli bir zaman ve bağlam çerçevesinde nasıl tecrübe edildiğiyle, anlaşıldığıyla ve yorumlandığıyla ilgilenmektedir. Creswel nitel araştırma modelini, en genel anlamda, toplumsal yaşamla ve insanla ilgili problemleri kendine özgü tekniklerle sorgulayarak anlamlandırma süreci olarak tanımlamaktadır (Creswel 1998). Veri toplama aracı olarak nitel araştırma modelinin ‘Sabit Form Anket Görüşmesi’ yöntemi kullanılarak öğretmenlerin ve velilerin araştırma konusu ile ilgili yaklaşımları, deneyimleri ve önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda esas olan katılımcı sayısının fazlalığı değil, çeşitlilik, zenginlik ve farklılıkları yansıtacak katılımcıları çalışmaya dahil ederek çalışılan konu ile ilgili ayrıntılı bir resim ortaya koymaya çalışmaktır. Bu sebeple çalışmaya 72 öğretmen, 68 öğrenci velisi katılımcı olarak seçilmiştir. Nitel araştırmada çalışma grubunun seçimi, amaçlı olarak gerçekleşmektedir. Bu araştırmanın çalışma grubunu belirlemek için ‘amaçlı örneklem seçme yöntemi’ kullanılmıştır. Yine çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem seçme yöntemlerinden ‘maksimum çeşitlilik’ örneklemeinden yararlanılmıştır. Araştırma yapılırken öğretmenlerin seçiminde cinsiyet, kıdem, mezuniyet, seviye çeşitliliği (okul öncesi, ilkokul, ortaokul, imam hatip ortaokulu), devlet ve özel okul statüsü bu çeşitliliğin sağlanmasında temel oluşturmuştur. Selçuklu ilçesindeki okullardan farklı bölgelerden olmak üzere 2 anaokulu 10 'u devlet okulu olmak üzere 12 ilkokul, 2 imam hatip ortaokulu ve 1 ortaokul seçilmiş ve bu okullardan öğretmen ve velilerle görüşülmüştür. Araştırma yapmak üzere tüm resmi işlemler yerine getirilmiş Konya Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınarak 17 okulda bu araştırma

gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun özellikleri Tablo 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 da verilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma yöntemi esas alınarak ‘‘Sabit Form Anket Görüşmesi’’ yöntemi ile veriler toplanmıştır. Bu amaçla öğretmenlere yönelik 13 sorudan velilere yönelik 8 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Görüşme formlarının ilk bölümünde araştırmacı kendisini tanıtmış, araştırmanın amacını açıklamıştır. İkinci bölümde öğretmenlerin ve velilerin kişisel özelliklerini doldurabileceği kişisel bilgilere yer verilmiş üçüncü ve son bölümde de görüşme sorularına yer verilmiştir.

Görüşme formlarının geliştirilmesi ve soruların oluşturulması sürecinde belirli kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Bu kriterler, basit cümlelerle kolay anlaşılabilir açık uçlu sorular sormaya çalışma, görüşülen kişilerin anlayacağı odak sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma ve alternatif ve sonda sorular hazırlama şeklinde sıralanabilir. Sorular danışman öğretim üyesinin ve yine Necmettin Erbakan Üniversitesi'nden üç öğretim görevlisinin görüşleri ve destekleri alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular SEDEP yürütme kurulu üyelerine de gösterilmiş amaca ulaştıracak nitelikte olması hususunda onların görüşleri de alınarak kararlaştırılmıştır. Görüşme formunda yer alan soruların bu ilkelere göre hazırlanması nitel bir araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından önemlidir.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel veri analizi fazla zaman harcamayı gerektiren, yoğun ve yorucu bir süreçtir. Bu nedenle nitel araştırmalarda analiz konusunda önemli kolaylıklar sağlayan bazı bilgisayar programları kullanılmaktadır. Araştırmamızda verilerin analizinde betimsel ve içerik analizinden yararlanılmıştır.

Betimsel analiz, gözlenen davranışa yol açan temel gerekçelerin ve bu davranışın ardındaki niyetin ortaya çıkartılmasını kapsayan bir süreçtir. İncelenen davranışın ortaya çıktığı daha geniş toplumsal ve tarihsel bağlam da betimleme

sürecinin önemli parametreleridir. Betimsel analiz, toplumsal bağlam, grup, örgüt, kurum ve kültür bileşenlerini kapsamaktadır (Dey, 1993).

İçerik analizinde ise, betimsel analiz sürecinin tamamlanmasının ardından toplanan veriler, belirli temalar çerçevesinde sınıflandırılır. Araştırmacı geliştirmiş olduğu temaları birbirleri ile ilişkilendirerek ve var olan bilgi ve temalarla karşılaştırıp veri seti içerisinde yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri ve farklılıkları inceler. Son aşamada ise araştırmacı bu değişkenler arasında bağlantılar kurmaya çalışır (Dey, 1993).

Nitel bir araştırmada geçerlik ve güvenilirlik çok önemlidir. Geçerlik ve güvenilirliğin önemli ölçütlerinden biri toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının aynen alıntılardan yola çıkarak yorumlara varmasıdır. (Yıldırım & Şimşek, 2006: 257) Bu nedenle araştırmada toplanan verilerden alıntıya mümkün olduğunca fazla yer verilmiştir. Yani toplanan veriler herhangi bir yorum katılmadan sunulmuş ve verilerin yorumu daha sonra yapılmıştır.

BÖLÜM III

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Konya ili Selçuklu İlçesinde 2012-2013 yılı eğitim-öğretim döneminde başlayıp aralıksız devam eden SEDEP'in etkililiği ve verimliliğinin araştırılması amacı ile 17 okuldan öğretmenlere ve velilere görüşme formları dağıtılmıştır. Bu görüşme formlarının analizleri öğretmenler ve veliler açısından ayrı ayrı değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bölümde önce katılımcıların demografik bilgilerini içeren veriler sunulacak daha sonra veli ve öğretmen görüşlerine dayalı bulgulara yer verilecektir.

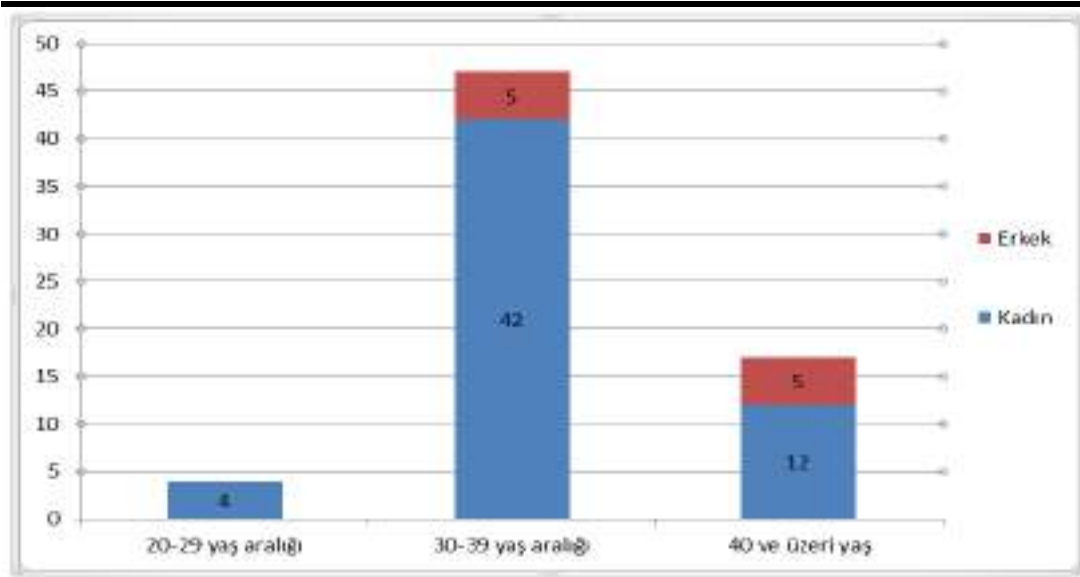
3.1. Araştırmanın Katılımcılarına Ait Özellikler

Araştırmaya katılan velilerin özellikleri iki grupta ele alınmıştır. Veliler cinsiyete göre yaş dağılımları ve cinsiyete göre eğitim durumları dikkate alınarak gruplandırılmıştır. Tablo 1 ve Tablo 2'de velilerin özellikleri gösterilmiştir.

Tablo 3, 4, 5, 6'da katılımcı öğretmenlerin özellikleri gösterilmiştir. Öğretmenler de cinsiyete göre kurum türü (devlet-özel), cinsiyete göre okul düzeyi (anaokulu, ilkokul, ortaokul), cinsiyete göre kıdem yılı ve cinsiyete göre branş dağılımı şeklinde gruplandırılarak verilmiştir.

Tablo 3.1. Görüşülen velilerin cinsiyete göre yaş dağılımı.

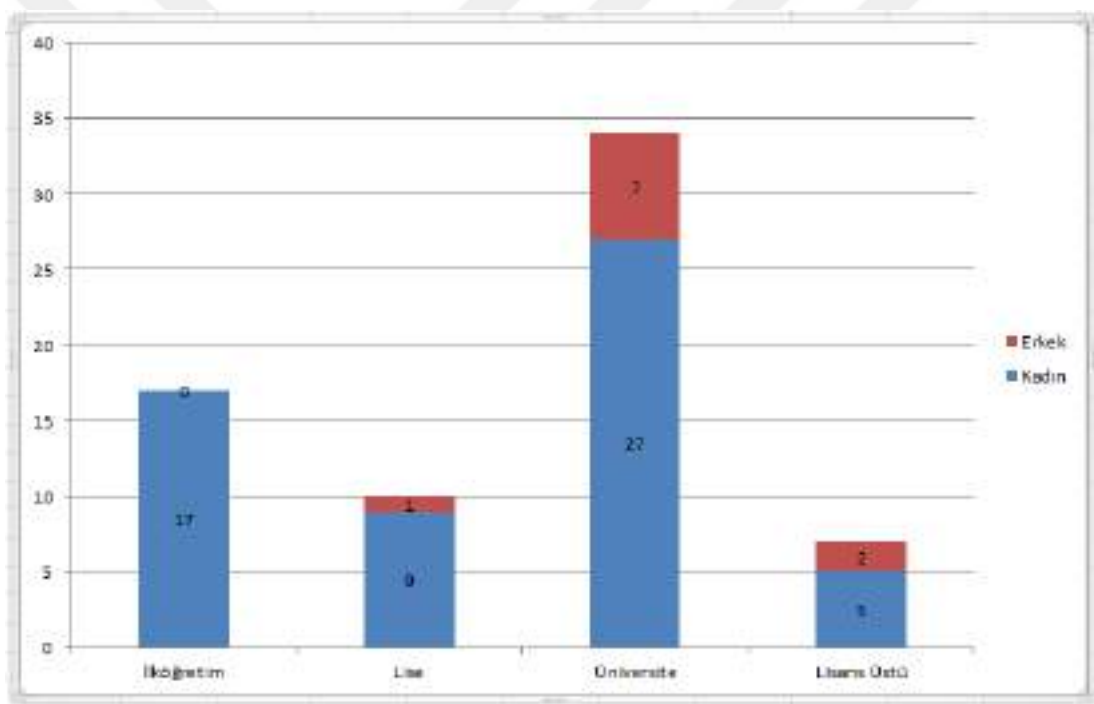
		Yaş			Toplam
		20-29 aralığı	30-39 aralığı	40 ve üzeri	
Cinsiyet	Kadın	4	42	12	58
	Erkek	0	5	5	10
Toplam		4	47	17	68

Tablo 1’de de görüldüğü gibi onu erkek elli sekizi kadın olmak üzere toplam altmış sekiz öğrenci velisi ile anket görüşmesi yapılmıştır. Bu velilerimiz dördü de kadın olmak üzere 20-29, kırk biri kadın beşi erkek olmak üzere 30-39, on ikisi kadın beşi erkek olmak üzere 40 ve üzeri yaş grubundandır.

Tablo 3.2. Görüşülen velilerin cinsiyete göre eğitim durumu dağılımı.

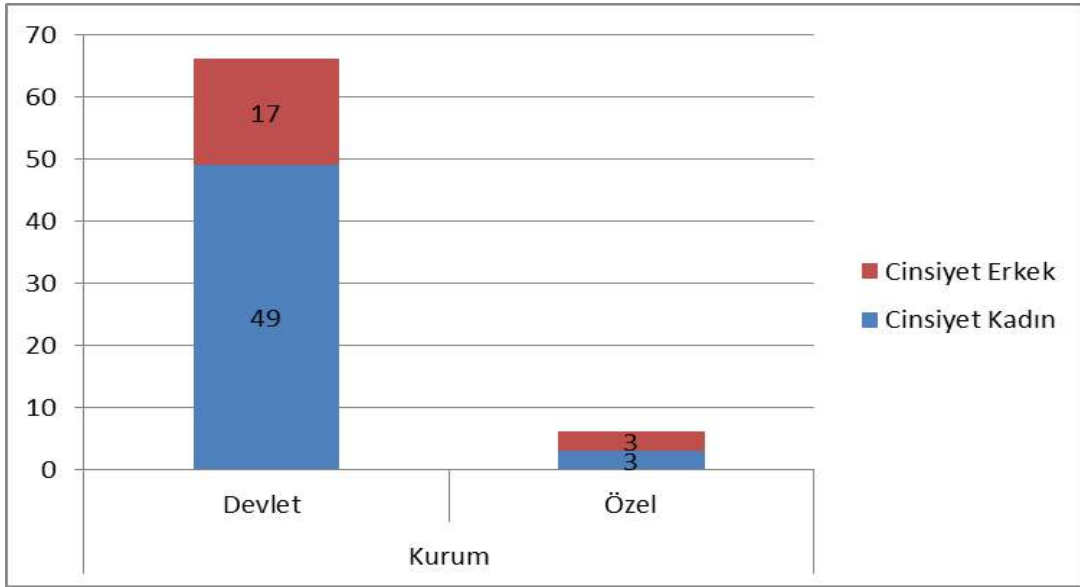
		Eğitim Durumu				
		İlköğretim	Lise	Üniversite	Lisans Üstü	Toplam
Cinsiyet	Kadın	17	9	27	5	58
	Erkek	0	1	7	2	10
Toplam		17	10	34	7	68

Tablo 2’de ise öğrenci velilerinin tamamı kadın olmak üzere on yedisinin ilköğretim, birisi erkek dokuzu kadın olmak üzere onunun lise, yedisi erkek yirmi altısı kadın olmak üzere otuz üçünün üniversite, ikisi erkek beşi kadın olmak üzere yedisinin lisansüstü mezuniyetlerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Görüşülen öğretmenlerin cinsiyete göre kurum türü dağılımı.

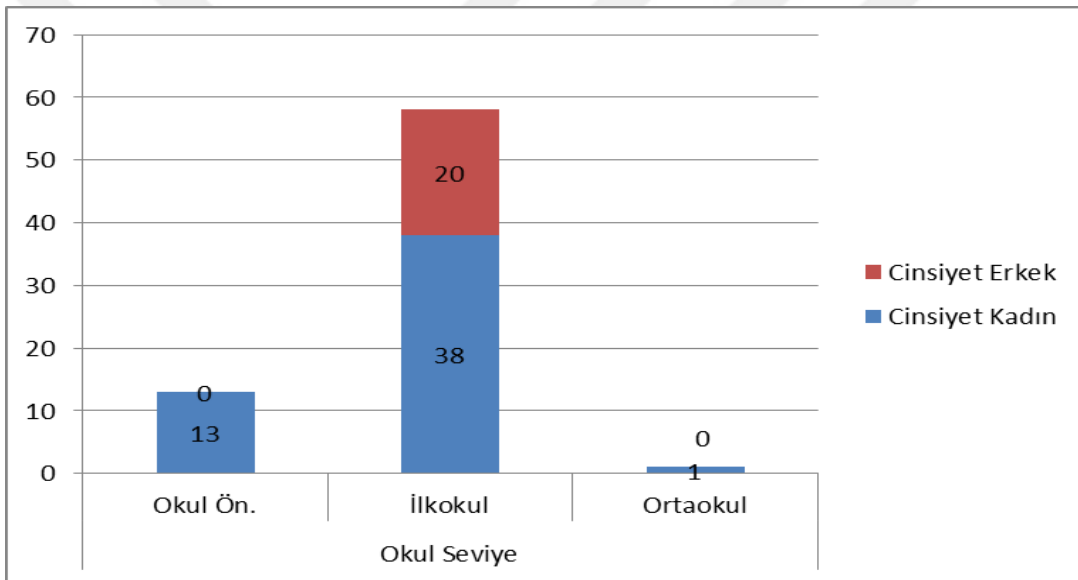
		Kurum		
		Devlet	Özel	Toplam
Cinsiyet	Kadın	49	3	52
	Erkek	17	3	20
Toplam		66	6	72

Tablo 3'e baktığımızda elli ikisi kadın, yirmisi erkek olmak üzere toplam yetmiş iki öğretmenle sabit form anket görüşmesi yapıldığı görülmektedir. Bu öğretmenlerden kırk dokuzu kadın, on yedisi erkek olmak üzere altmışaltısı devlet okullarında, üçü erkek üçü kadın olmak üzere altısının da özel okullarda çalışmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4. Görüşülen öğretmenlerin cinsiyete göre okul düzeyi dağılımı.

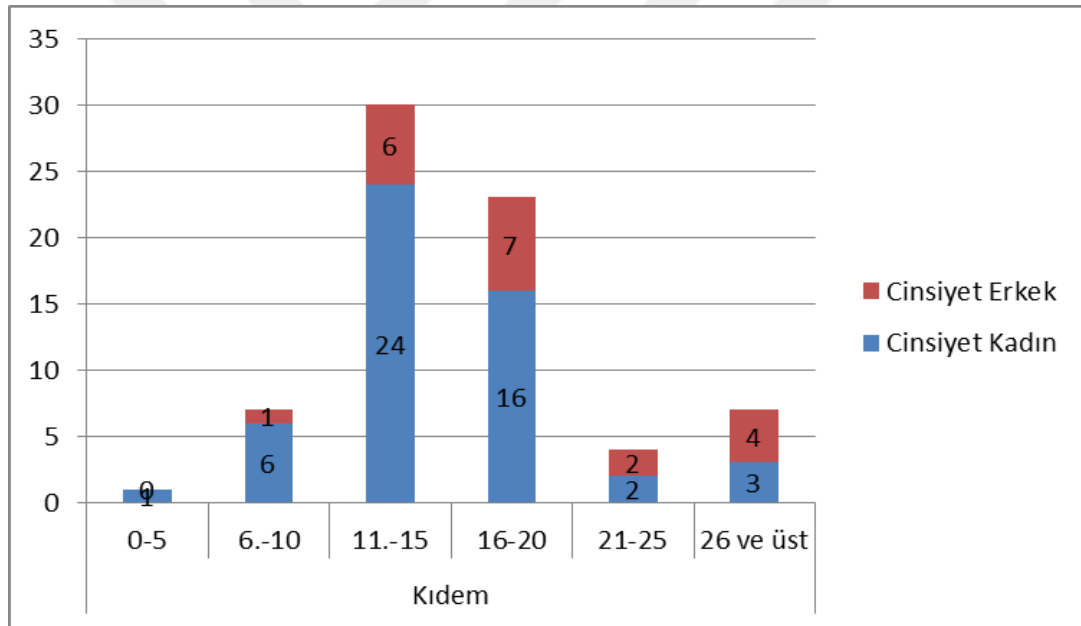
		Okul Seviye			Toplam
		Okul Ön.	İlkokul	Ortaokul	
Cinsiyet	Kadın	13	38	1	52
	Erkek	0	20	0	20
Toplam		13	58	1	72

Tablo 4’te ise görüşmeye katılan öğretmenlerin, tamamı kadın olmak üzere on üçünün okul öncesi eğitim kurumlarında, otuz sekizi kadın yirmisi erkek olmak üzere elli sekizinin ilkokullarda, birisinin kadın olmak üzere ortaokulda öğretmen olarak görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 3.5. Görüşülen öğretmenlerin cinsiyete göre kıdem dağılımı.

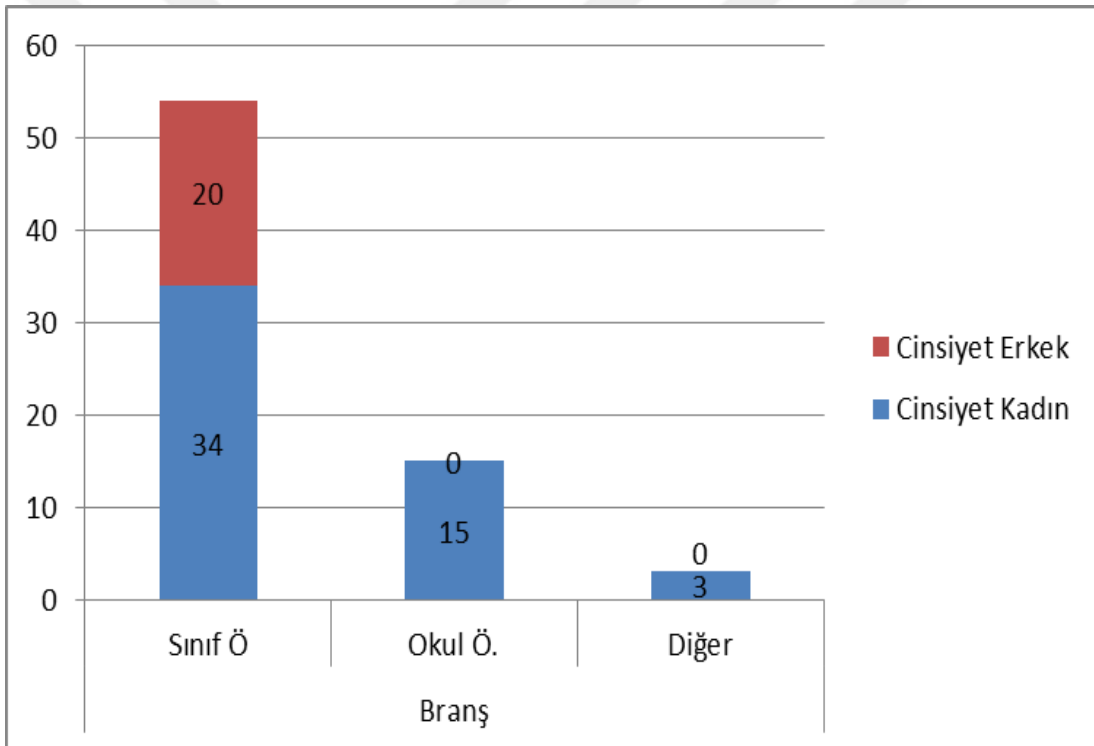
Yaş	Kıdem						Toplam
	0-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26 ve üst	
Kadın	1	6	24	16	2	3	52
Erkek	0	1	6	7	2	4	20
Toplam	1	7	30	23	4	7	72

Tablo 5'te görüşmeye katılan öğretmenlerin kıdem yılları gösterilmektedir. Bir kadın öğretmen 0-5 yıl, altısı kadın birisi erkek olmak üzere yedi öğretmen 6-10 yıl, yirmi dördü kadın altısı erkek olmak üzere otuz öğretmen 11-15 yıl, on altısı kadın yedisi erkek olmak üzere yirmi üç öğretmen 16-20 yıl, ikisi kadın ikisi erkek olmak üzere dört öğretmen 21-25 yıl, üçü kadın dördü erkek olmak üzere yedi öğretmen 26 ve üstü yıllar görev yapmış kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 3.6. Görüşülen öğretmenlerin cinsiyete göre branş dağılımı.

		Branş			Toplam
		Sınıf Ö	Okul Ö.	Diğer	
Cinsiyet	Kadın	34	15	3	52
	Erkek	20	0	0	20
Toplam		54	15	3	72

Tablo 6'ya baktığımızda da görüşmeye katılan öğretmenlerin branş olarak otuz dördü kadın yirmisi erkek olmak üzere elli dördünün sınıf öğretmeni, hepsi kadın olmak üzere on beşinin okul öncesi, yine hepsi kadın olmak üzere üçünün diğer branşlarda öğretmenler olarak görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 3.7. Velilerin, SEDEP kapsamında dağıtılan materyalleri yerinde ve yeterli bulup bulmadıkları ve eğer yetersiz ise eklenmesi veya çıkartılması istenilen materyal önerileri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Yeterli	53	77,9
Kısmen yeterli	11	16,2
Üç boyutlu ilgi çekici materyaller olmalı	11	16,2
Beceriye dönük materyaller olmalı	5	7,4
Eğitici oyunlar dağıtılabılır	4	5,9
Bilgi içerikli olmalı	2	2,9
Türk tarihini içeren kitaplar istiyorum	2	2,9
Sayısı artmalı	2	2,9
Uygun değil	1	1,5
Silah ve şiddeti özendiriyor	1	1,5
Dayanıklı olmalı	1	1,5
Yaş gruplarına göre çizelge olmalı	1	1,5
Seviyenin çok üstünde metin içerikleri var	1	1,5
Çok fazla Arapça kelime var	1	1,5
Eser sayısı artırılabilir	1	1,5
Genel bir SEDEP takvimi oluşturulup dağıtılsa etkinlikleri takip edebiliriz	1	1,5
Her değer için sinema filmi olmalı	1	1,5
İlkokullar için yeterli ortaokul ve lise için materyale gerek yok	1	1,5
Materyaller değerlerle uyumsuz olabiliyor	1	1,5
Amacının dışına çıkıp din dersine dönüşüyor	1	1,5
Proje çalışmaları olmalı	1	1,5
Birinci sınıf etkinliklerini çocuğum severek yapıyor	1	1,5

Tablo 7'ye göre ailelere SEDEP kapsamında dağıtılan materyalleri yerinde ve yeterli bulup bulmadıkları ve eğer yetersiz ise eklenmesi veya çıkartılması istenilen materyal önerileri konusundaki görüşleri sorulduğunda, 53 veli (%77,9) materyallerin yeterli olduğunu ifade ederken, 11 veli (%16,2) kısmen yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 11 veli (%16,2) üç boyutlu ilgi çekici materyallerle desteklenmesi gerektiğini ifade ederken 5 veli (%7,4) beceriye dönük materyaller olması gerektiğini, 4 veli (%5,9) de eğitici oyunlar dağıtılabileceğini dile getirmiştir. Ayrıca katılımcılardan 2 veli (%2,9) bilgi içerikli olması gerektiğini söylerken, 2 veli (%2,9) Türk tarihini içeren kitaplar olması gerektiğini, 2 veli (%2,9)

Tablo 3.8. Velilerin SEDEP etkinliklerini yeterli ve verimli bulup bulmadıkları, eklenmesini veya çıkartılmasını istedikleri etkinlik önerileri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Yeterli ve verimli	51	75,0
Aile katılımı daha fazla olmalı	10	14,7
Daha farklı etkinlikler istiyorum. Geliştirilmeli	9	13,2
Sanal boyutu da olmalı	6	8,8
Dini bilgi verilmeli, din vurgusu net olmalı	5	7,4
Sınıf ortamıyla sınırlı kalmamalı	4	5,9
Okul öncesine yönelik daha fazla etkinlik yapılmalı	4	5,9
MEB eğitim programlarında zaten değerler var	4	5,9
Türk kültürü içeriği açısından yetersiz	3	4,4
Bir değer tek bir ay olmayıp sürece dağıtılmalı	3	4,4
Motivasyona yönelik bir şeyler olabilir	2	2,9
Rol model kişilerle buluşulmalı	1	1,5

Tablo 8'e göre velilerin SEDEP etkinliklerini yeterli ve verimli bulup bulmadıkları, eklenmesini veya çıkartılmasını istedikleri etkinlik önerileri ile ilgili görüşleri sorulduğunda, 51 veli (%75,0) etkinlikleri yeterli ve verimli bulurken 10 veli (%14,7) aile katılımı daha fazla olmalı görüşünü, 9 veli (%13,2) daha farklı etkinlikler istiyorum, geliştirilmeli görüşünü, 6 veli (%8,8) sanal boyutu da olmalı görüşünü dile getirmişlerdir. 5 veli (%7,4) dini bilgi verilmeli, din vurgusu net olmalı, 4 veli (%5,9) sınıf ortamıyla sınırlı kalmamalı, 4 veli (%5,9) okul öncesine yönelik daha fazla çalışılması gerektiğini, 4 veli de (%5,9) MEB eğitim programlarında zaten değerler olduğu için ayrı bir çalışmaya gerek olmadığını ifade etmişlerdir. Türk kültürü içeriği açısından yetersiz olduğunu ifade eden, bir değer tek bir ay olmayıp sürece dağıtılmalı diyen, motivasyona yönelik bir şeyler olabilir ve rol model kişilerle buluşulmalı görüşünü dile getiren katılımcıların oranları da tablo 8 de gösterilmiştir.

Velilerin SEDEP etkinlikleri ile ilgili soruya verdikleri cevaplardan anlaşıldığına göre etkinlikler genelde yeterli ve yerinde görülmektedir. Ancak aile

Tablo 3.9. Velilerin SEDEP çalışmaları ile birlikte çocuklarının davranışlarında gördükleri değişimler ve bu değişimlere verilen örnekler.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Sorumluluk bilinci arttı	21	30,9
Hayır değişiklik yok	13	19,1
Saygısı arttı	13	19,1
Yardımlaşma duygusu gelişti	10	14,7
Arkadaşlarıyla daha iyi geçiniyor	10	14,7
Çizelge ile temizlik ve öz bakım iyi geldi	9	13,2
Daha hoşgörülü ve merhametli oldu	9	13,2
Çevreye duyarlılığı arttı	7	10,3
Özgüven sahibi oldu	6	8,8
Doğruluk ve dürüstlük duygusu gelişti	6	8,8
Sevgi bilinci arttı	5	7,4
Meraklılık ve araştırma düzeyi arttı	5	7,4
Düzenli oldu	4	5,9
Anlayışlı, hassas oldu	4	5,9
Adalet duygusu gelişti	2	2,9
Öz denetim bilinci arttı	2	2,9
Dini konulara ilgi duymaya başladı	2	2,9
Amacı dışına çıktığını düşünüyor çocuğuma etkinliklerde müsaade etmiyorum	1	1,5
Paylaşmak ve cömertlik duygusu gelişti	1	1,5
Sabır bilinci gelişti	1	1,5
Empati duygusu arttı	1	1,5
Sanata ilgisi arttı	1	1,5

Tablo 9'a göre velilere, SEDEP çalışmaları ile birlikte çocuklarının genel olarak davranışlarında değişimler gözleyip gözlemedikleri, değişme var ise bu değişimlere örnekler vermeleri istenmiştir. Katılımcılardan 21 veli (%30,9) sorumluluk bilinci gelişti, 13 veli (%19,1) davranışlarında değişiklik olmadığını, 13 veli (%19,1) daha saygılı olduğunu, 10 veli (%14,7) yardımlaşma bilincinin geliştiğini, yine 10 veli (%14,7) arkadaşlarıyla daha iyi geçindiğini ifade etmişlerdir. Yine katılımcılardan 9 veli (%13,2) çizelge ile temizlik ve öz bakım davranışında iyileşme olduğunu 9 veli (%13,2) daha hoşgörülü ve merhametli olduğunu, 7 veli (%10,3) çevreye duyarlılığının arttığını, 6 veli (%8,8) özgüveninin arttığını, 6 veli

(%8,8) doğruluk ve dürüstlük anlayışının geliştiğini, 5 veli (%7,4) sevginin önemini anladığını, 5 veli (%7,4) meraklılık ve araştırma düzeyinde artış olduğunu ifade etmişlerdir. Daha düzenli olduğu, anlayışlı ve daha hassas olduğu, adaletli, özdenetim sahibi olduğu, dini konulara ilgi duymaya başlaması, SEDEP'in amaç dışına çıktığını ve etkinliklere katılmasına müsaade etmediğini, paylaşmak ve cömertlik hususunda daha duyarlı olduğunu daha sabırlı, empati kuran ve sanata ilgisinin arttığına dair görüşleri olan katılımcıların oranları da tablo 9'da gösterilmiştir.

Velilerin bu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiği zaman SEDEP çalışmalarının çocukların davranışlarında olumlu yönde değişimlere önemli ölçüde katkı sağladığı görülmektedir. Ancak 13 velinin davranışlarında bir değişiklik olmadığını ifade etmesi üzerinde durulması gereken bir konu olarak dikkatimizi çekmektedir.

SEDEP çalışmaları ile çocuklarının davranışlarında değişiklik ile ilgili görüş beyan eden velilerden bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir.

V16: *Bu kapsamda kızımda yardımlaşma hoşgörü sevgi saygı gibi konuları araştırması ve ilgisi arttı.*

V32: *Değişiklik gözlemlerim özellikle dini konularda görüşleri daha fazla oluyor.*

V54: *Hayır, benim çocuğumda çok bir değişiklik yok.*

3.2.4.Velilere Göre SEDEP Çalışmalarına İdarecilerin Ve Öğretmenlerin Yaklaşımı

Şekil 3.4: SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi ile ilgili veli görüşleri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.10. SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi ile ilgili veli görüşleri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Öğretmenlerin tavrı çok iyi	50	73,7
Gereken önem verilmekte	32	47,1
İdareciler çok önemsiyor	25	41,5
Bilinçli ve katılımcılar	14	20,6
Öğretmen ve öğrenciler materyalleri daha iyi değerlendirmeli	7	10,3

Tablo 10'a göre velilere SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Velilerden 50 veli (%73,7) öğretmenlerin tavrı çok iyi, 32 veli (%47,1) gereken önem verilmekte, 25 veli (%41,5) idareciler çok önemsiyor, 14 veli (%20,6) bilinçli ve katılımcı, 7 veli (%10,3) öğretmen ve öğrenciler materyalleri daha iyi değerlendirmeli şeklinde ifade etmişlerdir.

Bulgulardan anlaşılacağı üzere SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin sahip çıkması konusunda veliler olumlu görüş bildirmişlerdir. Ancak

materyallerin daha iyi ve daha doğru değerlendirilmesi gerektiğini ifade eden görüşler dikkate alınmalıdır.

Konu ile ilgili veli görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

V3: Sınıflarda öğretmenlerin bu materyalleri en az bir kere çocuklarla değerlendirmesi sağlanabilir.

V65: Birçok uygulamaları yerine getiriyorlar çocukların ilgilerini çekecek şekilde panolar hazırlıyorlar onların anlayabilecekleri şekilde etkinlikler yapıyorlar.

V31: Dağıtılan materyalleri öğrencilerin bitirip bitirmediğinin takibi kimi zaman yapılamıyor.

3.2.5.Velilere Göre SEDEP Davranışlarının Kalıcı Olması İçin Anne Babaların Yapması Gerekenler

Şekil 3.5: Velilere göre SEDEP'in kazandırmak istediği davranışların daha kalıcı olabilmesi için anne babaların yapması gerekenler ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.11. Velilere göre SEDEP'in kazandırmak istediği davranışların daha kalıcı olabilmesi için anne babaların yapması gerekenler.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Aileler değerleri günlük hayatlarına yansıtmalı	43	63,2
Aile içi etkinlikler yapılmalı	25	36,8
İstikrarlı ve katılımcı olmalı	21	30,9
Basılı eserlerin okunmasını takip etmeli	5	7,4
Değerler önemsenmeli	4	5,9
Zaman ayırmalı ve ısrarcı olmalı	1	1,5

Tablo 11'e göre velilere SEDEP'in kazandırmak istediği davranışların daha kalıcı olabilmesi için anne babaların neler yapması gerektiği sorulduğunda 43 veli (%63,2) aileler değerleri günlük hayatlarına yansıtmalı, 25 veli (%36,8) aile içi etkinlikler yapılmalı, 21 veli (%30,9) istikrarlı ve katılımcı olmalı, 5 veli(%7,4) basılı eserlerin okumasını takip etmeli, 4 veli (%5,9) değerler önemsenmeli, 1 veli (%1,5) zaman ayırmalı ve ısrarcı olmalı diye cevap vermişlerdir.

Velilerin bu soruya verdikleri cevaplar tahlil edildiği zaman ortaya çıkan tablo esas probleme dikkat çekmektedir. Toplum olarak değerlerimize uygun bir hayat yaşayamadığımız ve çocuklarımıza örnek olamadığımız görülmektedir. Ayrıca çocuklarımızla daha fazla nitelikli zaman geçirilmesi, okulda dağıtılan materyallerin takip edilmesi ve amacına uygun değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Konu ile ilgili görüş bildiren velilerden bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir.

V12: *Ailelerin verilen materyallere en azından göz atmalarını ve çocuktan beklenen davranışlara örnek olmasını isterdim.*

V35: *Kazanım ancak öğrenilen fiziki ortamda uygulanırsa kalıcı olacaktır. Anne ve babalar bunu öncelikle kendi hayatlarında uygulamalı ki çocuğu için uygun rol model olabilsin.*

V21: *Bilinçli anne ve babalar zaten SEDEP olmasa da bu davranışları kazandırıyorlar. Diğer aileler ise zaten bu kaygıyı taşımadıkları için SEDEP çalışmalarının onlar üzerinde pek ehemmiyeti olmuyor.*

3.2.6. Velilerin Çocuklarının Kazandığını Gördükleri Zaman Mutlu Oldukları Değerler

Şekil 3.6: Velilerin çocuklarında SEDEP aracılığı ile kazandığını gördükleri zaman mutlu oldukları değerler ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.12. Velilerin çocuklarında SEDEP aracılığı ile kazandığını gördükleri zaman mutlu oldukları değerler.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Saygı	25	36,8
İyi niyet	18	26,5
Hoşgörü	15	22,1
Özdenetim	15	22,1
Sorumluluk	14	20,6
Sevgi	12	17,6
Yardımlaşma	11	16,2
Adalet	11	16,2
Temizlik ve düzen	7	10,3
Doğruluk	7	10,3
Dostluk	7	10,3
Bilinçlilik	7	10,3
Dürüstlük	6	8,8
Tarihi ve dini konulara merakı	4	5,9
Sosyal gelişim	4	5,9
Tutumluluk	3	4,4
Mutluluk	2	2,9
Hayvan sevgisi	1	1,5

Tablo 12'ye göre velilere çocuklarında SEDEP aracılığı ile kazandığını gördükleri zaman mutlu oldukları değerlerle ilgili düşünceleri sorulmuştur. Bu soruya katılımcılardan 25 veli (%36,8) saygı, 18 veli (%26,5) iyi niyet, 15 veli (%22,1) hoşgörü, 15 veli (%22,1) özdenetim, 14 veli (%20,6) sorumluluk, 12 veli (%17,6) sevgi, 11 veli (%16,2) yardımlaşma, yine 11 veli (%16,2) adalet değerleri şeklinde cevap vermişlerdir. Ayrıca temizlik ve düzen, doğruluk, dostluk, daha bilinçliler, dürüstlük, tarihi ve dini konularda merakı arttı, sosyal gelişim, tutumluluk, mutluluk, hayvan sevgisi arttı şeklinde cevap veren katılımcıların görüşleri ve oranları da tablo 12'de gösterilmiştir.

Elbette her anne baba çocuklarının değerlere uygun yaşamalarından, olumlu davranışlar göstermesinden, güzel ahlak sahibi olmasından dolayı mutlu olur. Bu soruya da veliler saygı, iyi niyet, hoşgörü, özdenetim, sorumluluk ve sevgi öncelikli olmak üzere çocuklarının SEDEP aracılığı ile kazandıkları davranışları sıralayarak cevap vermişlerdir.

Konu hakkında görüş bildiren velilerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

V42: *Çocuğumuz mutlu oluyor ve bilinçli olması da bizi gururlandırıyor.*

V24: *Davranışlarını özdenetim altına alabilmesi çok olumlu*

V29: *Çok fazla bir şey kazandığını gördüğüm söylenemez ama oyuncak toplama gibi birkaç olumlu davranış kazandı.*

3.2.7.Velilerin SEDEP Değerleri Dışında Çocuklarına Kazandırdıkları Değerler

Şekil 3.7: Velilerin SEDEP ile kazandırılmaya çalışılan değerler dışında çocuklarına kazandırmaya çalıştıkları değerler ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.13. Velilerin SEDEP ile kazandırılmaya çalışılan değerler dışında çocuklarına kazandırmaya çalıştıkları davranışlar.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Büyüklerine saygı	14	20,6
Özgüven	12	17,6
Azim	11	16,2
Yardımseverlik	10	14,7
Merhamet	9	13,2
Aile bilinci	8	11,8
Güzel ahlak	8	11,8
Vatan sevgisi	7	10,3
Milliyetçilik	6	8,8
Kul hakkı	6	8,8
Cesaret	5	7,4
Tasarruf	4	5,9
Hoşgörü	4	5,9
Çevreyi temiz tutma	2	2,9
Atatürkçülük	2	2,9
Allah ve Peygamber sevgisi	2	2,9
Bireysel sorumluluk	2	2,9
Dürüstlük	2	2,9
Sorumluluk	2	2,9
Çalışkanlık	1	1,5
Kötü davranışları önleme	1	1,5
Kanaat	1	1,5
Empati	1	1,5
Evrensel değerler	1	1,5
Barış	1	1,5

Tablo 13'e göre velilerden SEDEP ile kazandırılmaya çalışılan değerler dışında başka hangi değerleri çocuklarına kazandırmaya çalıştıkları ile ilgili düşünceleri istenmiştir. Katılımcılardan 14 veli (20,6) büyüklerine saygı, 12 veli (%17,6) özgüven, 11 veli (%16,2) azim, 10 veli (%14,7) yardımseverlik, 9 veli (%13,2) merhamet, 8 veli (%11,8) aile bilinci, yine 8 veli (%11,8) güzel ahlak, 7 veli (%10,3) vatan sevgisi, 7 veli (% 8,8) milliyetçilik, 7 veli (%8,8) Atatürkçülük, Allah ve peygamber sevgisi, bireysel sorumluluk, dürüstlük, sorumluluk, çalışkanlık, kötü davranışları önleme, kanaat, empati, evrensel değerler ve barış şeklinde cevap veren katılımcıların oranları da tablo 13'de gösterilmiştir.

SEDEP işleyeceği değerleri toplumda ihtiyaç duyulan öncelik sırasına göre belirlemektedir. Ancak SEDEP'in işlediği değerlerin dışında da çocukların kazanması gereken davranışlar vardır. İşte veliler bu soruya büyüklerine saygı, özgüven, yardımseverlik, merhamet, aile bilinci başta olmak üzere çocuklarına kazandırmaya çalıştıkları davranışları sıralamışlardır.

Konu hakkında görüş bildiren velilerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

V18: *Manevi değerlere ek olarak pekiştirme yapıyor ve yaşlılarla daha fazla zaman geçirmesini sağlıyoruz.*

V30: *Bizler elimizden geldiği kadar çocuklarımızı vatana millete hayırlı evlatlar olarak yetiştirmeye çalışıyoruz. Fedakârlık, güvenilir olma, değer verme, merhametli olma gibi değerleri de vermeye çalışıyoruz.*

V56: *Dini değerlerini de, milli değerlerini de, Selçukluyu da, Osmanlıyı da, Türkiye Cumhuriyetini de, Alparslan'ı da, Fatih'i de, Mustafa Kemal Atatürk'ü de çocuklarıma öğretiyorum.*

olduğunu düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise topluma yönelik hangi çalışmalar yapılabilir sorusu yöneltildiğinde katılımcılardan 13 veli (%19,1) aile eğitimi yapılmalı, 12 veli (%17,6) uygulamalı eğitimler olmalı, 11 veli (%16,2) seminerler düzenlenmeli, 7 veli (%10,3) etkinliklerin sürekliliği önemli, 6 veli (%8,8) yeterli, 5 veli (%7,4) mahalle etkinlikleri düzenlenmeli şeklinde cevap vermişlerdir. Ayrıca sosyal etkinlikler olmalı, yardımlaşma önemli, tüm Türkiye 12 ay 12 değer, bunları biliyor musunuz şeklinde veli bilgilendirmeleri yapılmalı, iletişim ve görevlendirme ile ilgili akıllı işaretler olabilir, sosyal medya etkili kullanılmalı, düzen olmalı ve evrensel değerler de olmalı şeklinde cevap veren katılımcıların oranları da tablo 14'te gösterilmiştir.

Değerler eğitiminin en önemli ayaklarından biri de ailedir. Nasıl tek kanatla kuş uçmazsa sadece okulda alınan eğitimle çocuklar istenen düzeye gelemez. Aileler bilinçli olmazsa, çocuklarının okulda öğrendiklerini evde tamamlamazlarsa çalışmalar sonuç vermez. Veliler de büyük ölçüde bu konuya dikkat çekmişlerdir.

Konu hakkında görüş bildiren velilerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir:

V40: Yardımlaşma gibi toplum içerisindeki bireylere ve özellikle yaşlı kişilere gerektiğinde yardımcı olmak ve toplum un yetişen yeni nesilden beklentilerini çocuklarımıza en etkili şekilde öğretici çalışmalar yapılabilir.

V22: Eski iletişim becerileri , güven verici ortamlar, komşuluk gibi. Bunlar için mahalle etkinlikleri yapılabilir.

V11: Türk toplumunda böyle bir çalışmanın etkin olacağını düşünmüyorum. Muhafazakâr bir toplumuz ve kabuğumuzu kıramıyoruz. Değişime kapalıyız.

3.3. Öğretmen Görüşlerine Dayalı Bulgular

Yukarıdaki tablo 3, 4, 5, 6 dan da anlaşıldığı gibi Konya ili Selçuklu ilçesindeki 17 farklı okuldan 72 öğretmene SEDEP ile ilgili alt problem olarak tespit edilen hususlarla ilgili 13 tane soru sorulmuştur. Öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4

...Ö72 şeklinde numaralandırılmıştır. Tablo 15 ten tablo 27 dahil tabloya kadar bulgular öğretmenlere sorulan sorulara verilen cevaplara ait bulgulardır.

3.3.1.Öğretmenlere Göre Değerlerin Nesilden Nesle Aktarılmasının Önemi.

Şekil 3.9: Öğretmenlerin değerlerimizi korumanın ve nesilden nesle aktarmanın önemi hakkındaki görüşleri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.15. Öğretmenlerin değerlerimizi korumanın ve nesilden nesle aktarmanın önemi hakkındaki görüşleri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Korumak ve nesilden nesle aktarmak hayatidir	52	72,22
Milletin/Toplumun kimliğidir	34	47,22
Kültürümüzün yapıtaşıdır	29	40,28
Bir toplum değerleriyle varlığını sürdürür	25	34,72
İnsan her şeyi taklit ederek öğrenir	9	12,50
Okul öncesinden başlamalı	8	11,11
Aile daha çok dâhil edilmeli	6	8,33
Maddi kalkınmanın yanında manevi kalkınmaya da önem vermeliyiz	3	4,17
Maddi değerlerin daha fazla öne çıkması problemdir	2	2,78
Değerler, insanlara güven, huzur ve mutlu bir yaşam sağlayacaktır	1	1,39

Tablo 15'e göre öğretmenlere yöneltilen değerlerimizi korumanın ve nesilden nesile aktarmanın ne kadar önemli olduğu sorusuna katılımcı öğretmenlerden 52

öğretmen (%72,2) korumak ve nesilden nesile aktarmak hayatidir, 34 öğretmen (%47,22) milletin/toplumun kimliğidir, 29 öğretmen (%40,28) kültürümüzün yapıtaşıdır, 25 öğretmen (%34,72) bir toplum değerleriyle varlığını sürdürür, 9 öğretmen (%12,50) insan her şeyi taklit ederek öğrenir şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca okul öncesinden başlamalı, aile daha çok dahil edilmeli, maddi kalkınmanın yanında manevi kalkınmaya da önem vermeliyiz, maddi değerlerin daha fazla öne çıkması problemdir, değerler, insanlara güven, huzur, ve mutlu bir yaşam sağlayacaktır şeklinde cevap veren öğretmenlerin sayıları ve oranları da tablo 15'te gösterilmiştir.

Bu soruya öğretmenlerin verdiği cevaplara baktığımız zaman öğretmenlerin kullandığı ifadelerden konunun ne kadar ehemmiyetli olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenler değerleri kültürümüzün yapıtaşı olarak nitelemiş nesilden nesile aktarımını hayati bir olay olarak değerlendirmişlerdir. Bir toplumun varlığını sürdürebilmesi için değerlerine sahip çıkması gerektiğine işaret edilmiştir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö3: *Bir milletin değerleriyle var olduğunu ve millet olduğunu düşünüyorum. Bulunulan çağa göre küçük değişikliklere uğrasa da bizi biz yapan değerlerimizi çocuklarımıza aktarıp yaşamasını sağlamalıyız.*

Ö9: *Geleceğimizi inşa etmenin en sağlam yolu geçmişe bağlı, tarihi ile barışık ve kim olduğunu ve neye hizmet ettiğini bilen bireyler olarak yetiştirilmiş bir toplum olmaktan geçiyor. Yoksa amaçsız ve bilinçsiz bir nesil yetiştirilir.*

Ö22: *Değerleri korumanın toplum bilinci ile mümkün olduğuna inanıyorum. Nesilden nesle aktarmanın ise ailede başladığı inancındayım.*

3.3.2. SEDEP'e İhtiyaç Olup Olmadığına Dair Öğretmenlerin Düşünceleri

Şekil 3.10: Toplumsal yaşantımızı dikkate alarak SEDEP'e ihtiyaç olup olmadığı ile ilgili öğretmenlerin görüşleri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.16. Toplumsal yaşantımızı dikkate alarak SEDEP'e ihtiyaç olup olmadığı ile ilgili, öğretmenlerin görüşleri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Evet	64	88,89
Kesinlikle değerler eğitimi konusunda çalışmalar olması gerektiğine inanıyorum	23	31,94
Yaşamımıza aktaramıyoruz	18	25,00
Uzun zaman ve çaba gerekli	11	15,28
Bilgi çağında olduğumuz için gereklidir	10	13,89
Batıya özenme, batılılaşmaya özenme yüzünden	9	12,50
Benmerkezci yaşam ve yetiştirmekten kaynaklandığını düşünüyorum	8	11,11
Aslında ihtiyaç olmamalıydı	6	8,33
Mevcut eğitim programını destekliyor	6	8,33
Yalancılığın, hırsızlığın, adaletsizliğin bu kadar yaygınlaştığı bir zamanda toplumun her kesimine değerler eğitimi verilmelidir	5	6,94
Görsel ve somut olarak değerlerin daha iyi aktarılacağını düşünüyorum	3	4,17

Tablo 16'ya göre katılımcılara toplumsal yaşantımızı dikkate aldığımız zaman SEDEP'e ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz? şeklinde yöneltilen soruya öğretmenlerden 64 öğretmen (%88,89) evet, 23 öğretmen (%31,94) kesinlikle değerler eğitimi konusunda çalışmalar olması gerektiğine inanıyorum, 18 öğretmen (%25, yaşamımıza aktaramıyoruz, 11 öğretmen (%15,28) uzun zaman ve çaba gerekli, 10 öğretmen (%13,89) bilgi çağında olduğumuz için gereklidir, 9 öğretmen (%12,50) batıya özenme, batılılaşmaya özenme yüzünden gereklidir demiştir. Ayrıca benmerkezci yaşam ve yetiştirmekten kaynaklandığını düşünüyorum, aslında ihtiyaç olmamalıydı, mevcut eğitim programını destekliyor, yalancılığın, hırsızlığın, adaletsizliğin bu kadar yaygınlaştığı bir zamanda toplumun her kesimine değerler eğitimi verilmelidir. görsel ve somut olarak değerlerin daha iyi aktarılacağını düşünüyorum şeklinde cevap veren katılımcıların sayısı ve oranları da tablo 16'da gösterilmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun SEDEP'e ihtiyaç vardır şeklinde cevap verdiği bu soruya %25 kadar azınsanmayacak bir öğretmen grubu değerlerimizi yaşantımıza aktaramıyoruz diyerek büyük bir özeleştiriyi yapmışlardır. Dikkat çeken başka bir durum ise teknoloji ve bilgi çağında çocuklarımızı tehdit eden durumlar karşısında yılgınlık göstermeden sabırla uzun zaman olsa da çaba göstermeye devam etmenin gerekliliğine işaret edilmesidir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö40: *Aslında ihtiyaç olmamalıydı. Fakat gerek velilerin bize yakındıkları konular, gerekse bizim gözlemlerimiz gösteriyor ki atalarımızdan miras kalan bizi biz yapan değerlerimizi söylüyoruz; uygulayamıyoruz. Yaşamımıza aktaramıyoruz. O nedendir ki toplumumuzdaki uygunsuz davranış ve yaşantıları yok edemiyoruz.*

Ö52: *SEDEP içimizde var olan ama unutmaya yüz tuttuğumuz değerlerimizi hatırlatma noktasında ailelerin yetersiz kalışını hatırlatıyor bize. Bu yüzden SEDEP çok önemli.*

Ö29: *SEDEP'e ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum ancak 2013 yılında yapılan 8.Sınıflar arasında uygulamada taraf tutarak öğrencilerimize bizzat adaletsizlik örneği sunduğumuz için; öğrencilerimin gözyaşları içinde tüm SEDEP*

kaynaklarını çöpe atışını çaresizlikle izlemiş bir öğretmen olarak; çocukların, söylediklerimizden ziyade uyguladıklarımıza baktığı inancındayım.

3.3.3. SEDEP Değerlerinin Toplumsal Problemlere Çözüm Olup Olmadığına Dair Öğretmenlerin Görüşleri

Şekil 3.11: Öğretmenlerin SEDEP’te belirlenen odak değerlerin toplumda problem olarak görülen durumlara cevap verip veremediği ile ilgili görüş ve gözlemleri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.17. Öğretmenlerin SEDEP’te belirlenen odak değerlerin toplumda problem olarak görülen durumlara cevap verip veremediği ile ilgili görüş ve gözlemleri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Yararlı buluyorum	32	44,44
Toplumumuzun kanayan yaralarını çok iyi belirlemiş ve bunlara ilaç olmaya çalışılmıştır	23	31,94
Tüm değerler hem ailede, hem sınıfta, hem de toplumda geçerliliği ve uygulanabilirliği olan değerlerdir	15	20,83
Süreklilik önemli	9	12,50
Yetersiz olduğunu düşünüyorum	9	12,50
Farkındalık oluşturduğunu düşünüyorum	6	8,33
Toplumumu tamamen kucaklayabildiğini düşünmüyorum	6	8,33
Çocuklar aile ve topluma model oluyor	5	6,94
Geleceğe daha iyimser bakmamızı sağlayacaktır	4	5,56
Türk milli eğitiminin temel amaç ve ilkeleriyle de bağlantılıdır	3	4,17
Fedakârlık değeri gerekli	1	1,39
Duygusal duyarlılık, özgür düşünebilme, güven ve barış eksik	1	1,39

Tablo 17’ye göre öğretmenlerden SEDEP’te belirlenen odak değerlerin toplumda problem olarak görülen durumlara cevap verip veremediği ile ilgili görüş

ve düşünceleri istenmiştir. Katılımcı öğretmenlerden 32 öğretmen (%44,44) yararlı buluyorum, 23 öğretmen (%31,94) toplumumuzun kanayan yaralarını çok iyi belirlemiş ve bunlara ilaç olmaya çalışılmıştır, 15 öğretmen (%20,83) tüm değerler hem ailede, hem sınıfta, hem de toplumda geçerliliği ve uygulanabilirliği olan değerlerdir, 9 öğretmen (%12,50) süreklilik önemli, 9 öğretmen (%12,50) yetersiz olduğunu düşünüyorum demiştir. Ayrıca farkındalık oluşturduğunu düşünüyorum, toplumu tamamen kucaklayabildiğini düşünmüyorum, çocuklar aile ve topluma model oluyor, geleceğe daha iyimser bakmamızı sağlayacaktır, Türk milli eğitiminin temel amaç ve ilkeleriyle de bağlantılıdır, fedakârlık değeri gerekli, duygusal duyarlık, özgür düşünebilme, güven ve barış eksik şeklinde düşüncelerini ifade eden katılımcıların sayısı ve oranları da tablo 17’de gösterilmiştir.

SEDEP değerlerinin seçiminde isabet sağlanıp sağlanmadığı şeklindeki bu soruya büyük çoğunluk olumlu cevap verirken yetersiz olduğunu ve toplumu tamamen kucaklayıcı bir özelliğe sahip olmadığını düşünen öğretmenlerin görüşleri üzerinde çalışılması gerektiği görülmektedir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö24: *Tüm değerler hem ailede, hem sınıfta, hem de toplumda geçerliliği ve uygulanabilirliği olan değerlerdir. Zaten bu değerlerin davranış olarak yerleşmesi birçok problemin kendiliğinden ortadan kalkmasını sağlayacaktır. Ancak hem aile hem de biz eğitimcilerin üzerine birçok sorumluluk düşmektedir.*

Ö39: *SEDEP’teki belirlenen odak değerlerin toplumda problem olarak görülen durumlara eksiklikler olmasına rağmen cevap verdiğini düşünüyorum.*

Ö17: *Öğrencilerimize rol model ve örnekler konusunda eksik uygulama sunuyoruz. Bu nedenle amacına ulaşmamaktadır.*

Tablo 18'e göre öğretmenlere SEDEP kapsamında dağıtılan materyallerin yeterli olup olmadığı ile ilgili görüşleri sorulduğunda katılımcı öğretmenlerden 54 öğretmen (%75) yeterli buluyorum, 27 öğretmen (%37,50) yerinde buluyorum, 24 öğretmen (%33,33) etkinlikler ile uyumlu, 21 öğretmen (%29,17) görsel materyaller artırılabilir/zenginleştirilebilir, 12 öğretmen (%16,67) geliştirilebilir, 12 öğretmen (%16,67) aileleriyle birlikte etkinlik yapacağı materyaller olmalıdır, 11 öğretmen (%15,28) üç boyutlu olmalı, 11 öğretmen (%15,28) filmler, animasyon vb. çok olmalı şeklinde cevap vermişlerdir. Ayrıca okul öncesine yönelik de olmalı, yetersiz, çeşitlendirilebilir, davranışlara dönüşmüyor, kumbara faydalı oldu, konunun uzmanları ile hazırlanması gerekir, kahramanlarımızdan modeller olmalı, yaş gelişim düzeyine uygun olmalı, yaka kokartları iyi olur, stickerlar iyi, ayraçlar faydalı, anlamsız, yazı puntolarına dikkat edilmeli şeklinde cevap veren katılımcılarımızın sayısı ve oranları da tablo 18'de gösterilmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu materyallerin yeterli ve yerinde olduğunu düşünmelerine rağmen yukardaki tablodan da anlaşılacağı üzere üç boyutlu materyaller de olmalı, aileleriyle etkinlik yapılabilecek materyaller olmalı, filmler animasyonlar olmalı gibi görüşler de dikkate alınmalıdır.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö12: *Yaka kokartları eklenebilir.*

Ö25: *Kendi branşım olarak düşündüğümde boyama kitaplarının okul öncesinde dağıtılması, sticker büyütülmesi ve değerler takımının stickerlarının hazırlanıp dağıtılmasını isterdim.*

Ö46: *Yapılan çalışmalar az ve öz olmalı.*

3.3.5. Öğretmenlerin SEDEP Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri.

Şekil 3.13: Öğretmenlerin SEDEP etkinliklerinin yeterliği ve verimliliği ile ilgili görüş ve önerileri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.19. Öğretmenlerin SEDEP etkinliklerinin yeterliği ve verimliliği ile ilgili görüş ve önerileri

Görüşler	N (Kişi)	% Yüzde
Yeterli	42	58,33
Aile de katılmalı	39	54,17
Verimli oldu	33	45,83
Okuma çalışmaları faydalı oldu	21	29,17
Bilinçlendirici	15	20,83
Etkinlik sayısı çoğaltılabilir	13	18,06
Etkileyici oldu	12	16,67
Gezilere daha çok yer verilmeli	11	15,28
Çat kapı etkinliği güzel ve faydalı oldu	9	12,50
Davranışlarımı değiştirdi	8	11,11
Gelişimi gözlemledim	8	11,11
Görsel içerikli etkinlikler daha faydalı	7	9,72
Şehir ile ilgili etkinlikler artmalı	7	9,72
Tiyatro faydalı oldu	7	9,72
Sahiplenmeleri güzeldi	5	6,94
Ağaç dikme etkinliği etkili oldu	4	5,56
Amaçlı olduğunu düşünüyorum	3	4,17
İtimat bakkaliyesi etkili	3	4,17
Cömertlik ile ilgili etkinlik güzeldi	2	2,78
Doğaya daha çok yer verilmeli	2	2,78

Tablo 19'a baktığımızda katılımcı öğretmenlere SEDEP etkinliklerinin yeterliği ve verimliliği hakkındaki görüşleri sorulduğunda 42 öğretmen (%58,33) yeterli, 39 öğretmen (%54,17) aile de katılmalı, 33 öğretmen (%45,83) verimli oldu, 21 öğretmen (%29,17) okuma çalışmaları faydalı oldu, 15 öğretmen (%20,83) bilinçlendirici, 13 öğretmen (%18,06) etkinlik sayısı çoğaltılabilir, 12 öğretmen (%16,67) etkileyici oldu, 11 öğretmen (%15,28) gezilere daha çok yer verilmeli, 9 öğretmen (%12,50) çat kapı etkinliği güzel ve faydalı oldu 8 öğretmen (%11,11), davranışlarını değiştirdi, yine 8 öğretmen (%11,11) gelişimi gözlemledim şeklinde cevap verirken, görsel içerikli etkinlikler daha faydalı, şehir ile ilgili etkinlikler artmalı, tiyatro faydalı oldu, sahiplenmeleri güzeldi, ağaç dikme etkinliği etkili oldu, amaçlı olduğunu düşünüyorum, itimat bakkaliyesi etkili, cömertlik ile ilgili etkinlik güzeldi, doğaya daha çok yer verilmeli şeklinde cevap veren katılımcıların sayıları ve oranları da tablo 19'da gösterilmiştir.

SEDEP etkinlikleri ile ilgili soruya öğretmenlerin verdiği cevaplarda dikkat çeken en önemli unsur ailelerin sürece katılması konusunda istenen düzeyde olunamadığı hususudur. Diğer cevaplara bakıldığı zaman genel olarak başarılı olduğu görülmektedir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö4: *Öğrencilerin kelime dağarcığını, hayal gücünü, problem çözme becerisini artırmakta aile ile yapılan etkinlikler aile içi iletişimi sağlıklı hale getirmektedir.*

Ö15: *Yeşeren kalemler, değerler objektifimde, ailemle okuyorum, ailemle mutluyum vb. daha sayamadığım birçok etkinlik öğrencileri çok mutlu ediyor.*

Ö56: *Biraz daha detaylandırılması gerektiğini düşünüyorum. Daha güncel ilimle, bilimle, fen ve matematik ile öğrencilerin ilgi alanlarıyla, sanatsal ve spor etkinlikleriyle harmanlanmış, renkli, pratik çalışmaların yer alması gerektiğini düşünüyorum.*

Tablo 20'ye göre öğretmenlere serbest etkinlikler (oyun ve fiziki) ders saatinin SEDEP etkinliklerine ayrılması hakkındaki görüşleri sorulduğunda katılımcı öğretmenlerden 57 öğretmen (%79,17) tüm derslere yayılmalı, 55 öğretmen (%76,39) serbest /oyun ve fiziki etkinlikleri içinde etkili, 39 öğretmen (%54,17) etkinliklere uygun ders içerikleri de yapılmalı, 37 öğretmen (%51,39) farklı uygulamaların olması dikkat çekici, 33 öğretmen (%45,83) oynayarak öğreniyorlar, 26 öğretmen (%36,11) olumlu buluyorum şeklinde cevap verirken müfredat içinde olmalı, bilgiler faydalı, etkili oluyor, derslerle ilişkilendirerek verilmesi güzel olur, proje ve sergileme çalışmaları daha çok yer almalı, faydalı olduğunu görüyorum, iletişimi geliştiriyor, etkili bulmuyorum, fıkralar etkili olur, görseller daha zengin olmalı, kardeşlerle birlikte etkinlikler olmalı, kısmen etkili, matematik vb. derslerde de olmalı, Türkçe kullanımı önemli, zekâ etkinlikleri de olmalı, etkinlikleri zenginleştirmek gerekiyor şeklinde görüş bildiren katılımcıların sayıları ve oranları da tablo 20'de gösterilmiştir.

Öğretmenler SEDEP çalışmalarının serbest etkinlikler dersinde işlenmesinin faydalı ve doğru bir tercih olduğunu genel olarak ifade etmişlerdir. Yanı sıra matematik vb. dersler içerisinde de işlenmesi gerekecek şekilde müfredatın hazırlanması gerektiği dile getirilmiştir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö18: *Ben kendi derslerimde Hayat Bilgisi, Matematik ve Türkçe derslerindeki konularla ilişkilendirerek de yapıyorum.*

Ö49: *Özellikle kardeş okulların birbirlerine giderek (Çat kapı projesi kapsamında) drama ve tiyatro sergilemeleri iletişimi artırmakta, birlik beraberliği sağlamaktadır.*

Ö57: *Sadece o saate sıkıştırmak yerine bütün derslerde yaygınlaştırmalıyız. Zaten yeni müfredat değişiklikleri de bunu sağlıyor.*

Tablo 21'e baktığımız zaman katılımcı öğretmenlere SEDEP uygulamalarının öğrenciler üzerinde nasıl bir etki bıraktığına dair gözlemlerinin neler olduğu sorulduğunda öğretmenlerden 64 öğretmen (%88,89) davranışları değişti, 49 öğretmen (%68,06) etkili oldu, 41 öğretmen (%56,94) değişikliği gözlemledim, 28 öğretmen (%38,89) uyguladım ve memnun kaldım, 25 öğretmen (%34,72) çok şey öğrendiler 22 öğretmen (%30,56), daha çok zaman gerekli, 16 öğretmen (%22,22) sorumluluğunu daha iyi anlıyor, 13 öğretmen (%18,06), arkadaşlarını model alıyor şeklinde cevap verenlerin yanı sıra özdenetimi arttı, duyarlılığı yükseldi, duygularının farkında, olumlu buluyorum, her şeyi anlıyorlar, itimat bakkaliyesi faydalı, beklemeyi öğrendi, büyüklere saygı arttı vb. diğer cevapları veren katılımcıların sayıları ve oranları da tablo 21'de gösterilmiştir.

Katılımcı öğretmenlerin tamamına yakını SEDEP çalışmalarının öğrenciler üzerinde çok etkili olduğunu, davranışlarında olumlu yönde çok önemli değişiklikler olduğunu ifade etmişlerdir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö33: *Vatan sevgisi, büyüklere saygı, yalan konuşmama, hoşgörülü olma, arkadaşlık ilişkileri, sorumluluk gibi konularda olumlu örnekler gözlemekteyiz görmekteyiz.*

Ö64: *Sabır değerinde çocuklar masada bulunan çikolataları 1 saat boyunca yememesi sabretmesi çok güzeldi. Bu çocuklarda sabır davranışı kazandırmak zordur. Ama bu etkinlikle elini yıkarken sırasını sabırla beklemeyi öğrendi.*

Ö27: *Etkinlikler yapılırken etki artıyor ama tekrarı yapılmadığından etkisi zamanla azalıyor.*

Tablo 22 ye göre katılımcı öğretmenlere SEDEP'in amacına ulaşabilmesi için neler yapılmalı şeklinde sorulan soruya katılımcı öğretmenlerden 63 öğretmen (%87,50) öğretmen katılımı artırılmalı, 47 öğretmen (65,28) ailelerin desteği daha önemli, 37 öğretmen (%51,39) amacına yönelik hale gelmeli, 21 öğretmen (%29,17) etkinlik sayısı artırılabilir, 19 öğretmen (%26,39) ödüllendirme artmalı, 15 öğretmen (%20,83) tüm taraflar daha çok bilinçlendirilmeli, 14 öğretmen (%19,44) daha fazla hazırlanarak uygulama yapılmalı, 13 öğretmen (%18,06) uygulayanın inanması lazım, 12 öğretmen (%16,67) tarafların özümsemesi gerekir, 11 öğretmen (%15,28) daha çekici aktiviteler yapılmalı şeklinde cevap verirken idareciler sahiplenmeli, seminerlere ağırlık verilmeli, tiyatro gösterileri artırılmalı, anaokulu ve kreşlere yaygınlaştırılmalı, angarya, babaları sorumluluk almaya yöneltmeli, farklı gezi etkinlikleri düzenlenmeli, medya etkin kullanılmalı, milli yön vurgulanmalı, siyasi davranılmamalı ve diğer görüşleri bildiren katılımcıların sayıları ve oranları da tablo 22'de gösterilmiştir.

Öğretmenlerin bu soruya %87,50 oranında “*Öğretmenlerin katılımı artırılmalı*” cevabı vermelerini çok manidardır. Bu cevabın SEDEP'e sahip çıkılması hususunda soru işaretleri taşıdığı görülmektedir. Diğer cevapların da dikkatli bir şekilde değerlendirilerek SEDEP'in amacına ulaşması için her türlü tedbirin alınması gerekmektedir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö11: *Etkinliklerin daha çok aile ile birlikte yapılması, aile katılımının sağlanması gerekmektedir.*

Ö66: *0 ile 6 yaş aralığının eğitim için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Değerler eğitiminin ailede, kreşlerde, anaokulu ve anasınıflarında da işlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bilinçsiz anne ve babalar bu konuda ne yapacaklarını bilemezler. Bu yüzden öncelikle velilerin okul seminerleri ve medya tarafından bilinçlendirilmesi gerekir.*

Ö53: Tam amacına ulaşabilmesi için özellikle sınıf öğretmenlerinin tam ve eksiksiz yapmaları gerekmektedir. Ayrıca her güne bir hikâye, ders çıkarılacak hikâyeler daha çok eklenmeli.

3.3.9. Öğretmenlere Göre SEDEP'e Veli Katılımının Önemi.

Şekil 3.17: Öğretmenlerin SEDEP'e veli katılımının etkisi hakkındaki görüş ve önerileri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.23. Öğretmenlerin SEDEP'e veli katılımının etkisi hakkındaki görüş ve önerileri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Aile katılımı artırılmalı	72	100,00
Aktif roller üstlenmeliler	14	19,44
Aileler bilinçlendirilmeli	12	16,67
Destekleyici faaliyetler yapılmalı	10	13,89
Aileler için anlaşılabilirliği sağlanmalı	8	11,11
Öğretmenlere görev düşüyor	7	9,72
Sağlıklı ilişkiler kurulmalı	6	8,33
Zorunlu olmalı	6	8,33
Bahanelerle geçiştiriyorlar	3	4,17
Ebeveynlik eğitimi verilmeli	2	2,78
SMS mesajları gönderilmeli	1	1,39
Tutumlara yönelik çalışmalar yapılmalı	1	1,39
Etkinlikler yetersiz	1	1,39

Tablo 23'e göre katılımcı öğretmenlere SEDEP'e veli katılımının etkisi hakkındaki görüşleri sorulduğunda 72 öğretmen (%100) veli katılımı artırılmalıdır,

14 öğretmen (%19,44) aktif roller üstlenmelidirler, 12 öğretmen (%16,67) aileler bilinçlendirilmelidir, 10 öğretmen (%13,89) destekleyici faaliyetler yapılmalı cevaplarını verirken, aileler için anlaşılabilirliği sağlanmalı, öğretmenlere görev düşüyor, sağlıklı ilişkiler kurulmalı, zorunlu olmalı, bahanelerle geçiştiriyorlar, ebeveynlik eğitimi verilmeli, SMS mesajları gönderilmeli, tutumlara yönelik çalışmalar yapılmalı, etkinlikler yetersiz şekilde görüş bildiren öğretmenlerin sayısı ve oranları da tablo 23'te gösterilmiştir.

Katılımcılardan öğretmenler de veliler de her vesile ile değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların başarıya ulaşması için ailelerin sürece katılımının önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Aynı şekilde bu soruya cevap verirken de yine aile katılımının önemine, ailelerin bilinçlendirilmesi için çalışmalar yapılması gereğine, ailelerin daha aktif roller üstlenmesi gereğine ve tabloda gösterilen diğer hususlara dikkat çekmişlerdir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö6: Öğrenci için hem değerleri kazanmakta, hem öğrenmekte, hem de aile içi iletişim sağlıklı olmaktadır. Değerleri zayıflamış ailelerde hatırlatıcı etki yapmaktadır.

Ö26: SEDEP'e veli katılımının artırılması çok önemlidir zira değer eğitimi okulda verilmeye çalışılsa da ailede destek görmezse kalıcı olmayacaktır. Bu yüzden veli eğitimi de bu projede çok önemlidir.

Ö41: Bilinçli bir veli katılımı olmadığını düşünüyorum. Ailelerin sadece çocuğum üzülmesin diye katıldığını düşünüyorum.

3.3.10.Öğretmenlere Göre SEDEP'in Öğrencilerin Kişisel Gelişimine Katkıları.

Şekil 3.18: Öğretmenlerin SEDEP'in öğrencilerin kişisel gelişimine katkısı ile ilgili görüş ve önerileri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.24. Öğretmenlerin SEDEP'in öğrencilerin kişisel gelişimine katkısı ile ilgili görüş ve önerileri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Kişisel yönden gelişti	60	83,33
Daha saygılı oldu	36	50,00
Akademik başarısı arttı	34	47,22
Sevgi duygusu gelişti	32	44,44
Akranları ile iletişimi gelişti	28	38,89
Aileleriyle ilişkileri olumlu etkilendi	16	22,22
Sorumluluk arttı	15	20,83
Sosyal yönden gelişti	12	16,67
Bayrağa saygısı arttı	10	13,89
Çevre bilinci gelişti	9	12,50
Güven duygusu gelişti	9	12,50
Hayvan sevgisi arttı	8	11,11
Projelere katılım arttı	8	11,11
Sabır duygusu gelişti	8	11,11
Yardımlaşmanın önemini anladı	7	9,72
Yeteneklerini fark etti	7	9,72
Ahlakı olumlu gelişti	5	6,94
Bağımsız davranması gelişti	5	6,94
Bilgisayar bağımlılığı azaldı	4	5,56
Din duygusu gelişti	3	4,17
Dürüstlük duygusu gelişti	3	4,17
Hoşgörülü oldu	3	4,17
Olayları irdeleyebiliyorlar	2	2,78
Karakterli davranışlar sergiliyor	1	1,39
Kültürün farkına varıyor	1	1,39
Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre öncelikli başka ihtiyaçlar var	1	1,39
Daha mutlu oldu	1	1,39
Pekiştirici etkinlikleri kendisi yapıyor	1	1,39
Planlama becerisi gelişti	1	1,39
Sanatla daha çok ilgileniyor	1	1,39

Tablo 24'e bakıldığında katılımcı öğretmenlere SEDEP'in öğrencilerin kişisel gelişimine katkısı hakkındaki görüşlerinin ve önerilerinin neler olduğu sorulduğunda 60 öğretmen (%83,33) kişisel yönden gelişti, 36 öğretmen (%50) daha saygılı oldu, 34 öğretmen (%47,22) akademik başarısı arttı, 32 öğretmen (%44,44) sevgi duygusu gelişti, 28 öğretmen (%38,89) akranları ile iletişimi gelişti, 16 öğretmen (%22,22) aileleriyle ilişkileri olumlu etkilendi, 15 öğretmen (%20,89) sorumluluk arttı, 12 öğretmen (%16,67) sosyal yönden gelişti şeklinde cevap verirken bayrağa saygısı arttı, çevre bilinci gelişti, güven duygusu gelişti, hayvan sevgisi arttı, projelere katılım arttı, sabır duygusu gelişti, yardımlaşmanın önemini anladı, yeteneklerini fark etti, ahlaki olumlu gelişti, bağımsız davranma gelişti, bilgisayar bağımlılığı azaldı, din duygusu gelişti, dürüstlük duygusu gelişti, hoş görülü oldu, olayları irdeleyebiliyorlar, karakterli davranışlar sergiliyor, kültürün farkına varıyor, vb. davranışlara etkisi ile ilgili görüşler de tablo 24'te gösterilmiştir.

SEDEP her ne kadar değerler eğitimi üzerine çalışan bir proje olsa da etkinliklere katılan öğrenciler için aynı zamanda çok olumlu yan etkileri olan bir projedir. Bu soruya öğretmenlerden alınan cevapları analiz ettiğimiz zaman ortaya çıkan tablo mutluluk veren bir tablodur. Özellikle iletişim hususunda öğrencilerin her açıdan kazanımlar sağladıkları verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Yetersiz ve gereksiz olduğunu ifade eden öğretmenler de vardır

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö9: *Davranış değişikliği yaptığını düşünüyorum. Vatan, millet bayrak sevgisi, büyüklere saygı, hayvan sevgisi, yalan konuşmama, hoşgörülü olma, arkadaşlık ilişkileri, sorumluluk, temizlik gibi konularda olumlu örnekler gözlemekteyiz görmekteyiz. Öğrencinin kendini tanımasına yardımcı olduğunu düşünüyorum.*

Ö12: *Elbette bulunmaktadır.(Hoşgörü, saygı, sevgi) SEDEP konuları işlendiği günlerde çocuklarda iş birliği, iletişim ve yardımlaşmanın arttığını gözlemlemekteyim.*

Ö45: Sanmıyorum. Çünkü birçok okulda SEDEP bilinçli bir şekilde uygulanmıyor. Böyle bir uygulamanın da çocukta gelişim olarak yansıyacağını düşünmüyorum.

3.3.11.Değerlerin Müfredatta Veriliş Şekli İle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri

Şekil 3.19: Öğretmenlerin değerlerimizin müfredatta veriliş şekli ile ilgili görüş ve önerileri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.25. Öğretmenlerin değerlerimizin müfredatta veriliş şekli ile ilgili görüş ve önerileri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Uygun	49	68,06
Derslerin içinde olmalı	30	41,67
Nedenlerle ilişkili olarak verilmeli	17	23,61
Anlamlı bir şekilde işlenmeli	11	15,28
Zamanla daha iyi oluyor	9	12,50
Zenginleştiriyor	8	11,11
Zekâ etkinlikleri için de benzeri olmalı	8	11,11
Bıktırmadan devam etmeli	6	8,33
Doğrudan öğretilmeye çalışılmamalı	5	6,94
Eksiklikler var	5	6,94
Esneklik olmalı	4	5,56
Grup etkinlikleri çoğaltılmalı	3	4,17
Doğru şekilde ilişkilendirilerek verilmeli	2	2,78
Kalıcı olmuyor	2	2,78
Programlar ile örtüşmekte	1	1,39
Program açısından sakıncalı	1	1,39
Sarmallaştırıyoruz	1	1,39

Tablo 25'e göre katılımcı öğretmenlere değerlerimizin müfredatta veriliş şekli ile ilgili düşünceleri ve önerileri sorulduğunda öğretmenlerden 49 öğretmen (%68,06) uygun olduğunu, 30 öğretmen (%41,67) derslerin içinde olması gerektiğini, 17 öğretmen (%23,61) nedenlerle ilişkili olduğunu, 11 öğretmen (%15,28) anlamlı bir şekilde verildiğini, 9 öğretmen (%12,50) zamanla daha iyi olduğunu, 8 öğretmen (%11,11) zenginleşerek ilerlediğini, 8 öğretmen (%11,11) zeka etkinlikleri için de benzer çalışmaların olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Ayrıca bıktırmadan devam etmeli, doğrudan öğretilmeye çalışılmamalı, eksiklikler var, esneklik olmalı, grup etkinlikleri çoğaltılmalı, doğru şekilde ilişkilendirilerek verilmeli, kalıcı olmuyor, programlar ile örtüşmektedir, program açısından sakıncalı, sarmallaştırıyoruz şeklinde cevap veren katılımcıların sayıları ve oranları da tablo 25'te gösterilmiştir.

Öğretmenler değerlerimizin müfredatta veriliş şekli ile ilgili soruya da genelde olumlu cevaplar verirken farklı önerilerde bulunan ve dikkate almaya değer olduğunu düşündüğüm önemli tekliflerde getirmişlerdir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö15: *Müfredatın kazanımlarıyla örtüşmektedir. Ama SEDEP doğrudan kazanıma dönük etkinlikler olduğu için daha somut, daha kalıcı kazanımlar içermektedir.*

Ö30: *Değerlerimizi de müfredata sunarken yormadan, bıktırmadan öğrenmenin her şekline hitap edecek şekilde, her tür zekâ türünü içine alarak basit ama etkili şekilde verilmesini uygun buluyorum.*

Ö56: *Değerlerimize müfredatta yer verildiğini düşünüyorum. Özellikle Hayat Bilgisi ve Türkçe Dersi Müfredatları değerlerimizi işlemek için yeterlidir. Bununla birlikte her öğretmenin kendi çabasına, değerlere bakış açısına ve kendinde olan değerlere bağlıdır.*

3.3.12. Öğretmenlere Göre SEDEP Çalışmalarına İdarecilerin ve Öğretmenlerin Yaklaşımı

Şekil 3.20: Öğretmenlerin SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi ile ilgili görüş ve önerileri ile ilgili kelime bulutları.

Tablo 3.26. Öğretmenlerin SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi ile ilgili görüş ve önerileri.

Görüşler	N (Kişi)	% (Yüzde)
Çalışkanlardır	42	58,33
Gerekeni yapıyorlar	37	51,39
Sahipleniyorlar	32	44,44
Etkinliklere istekle katılıyorlar	27	37,50
Güzel buluyorum	17	23,61
Herkes elinden geleni yapmaya çalışıyor	15	20,83
Hassasiyetle iş yapmaktadırlar	12	16,67
Evlere ziyaret düzenliyorlar	8	11,11
Gayretliler	8	11,11
İlgilenmeyenler var	7	9,72
Titizlikle çalışıyorlar	6	8,33
Amacına uygun davranıyorlar	5	6,94
Angarya görenler var	5	6,94
Çoğunluğu olumlu davranıyor	4	5,56
Güdülenmişler	3	4,17
Layıkıyla çalışıyorlar	2	2,78
Olumlular	2	2,78
Ölçülemeyen çok şey var	1	1,39
Raporlaştırması yorucu	1	1,39
Teneffüslerde bile takipteler	1	1,39

Tablo 26' ya bakıldığı zaman katılımcı öğretmenlere SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmeleri ile ilgili kanaatleri sorulduğunda öğretmenlerden 42 öğretmen (%58,33) çalışkan olduklarını, 37 öğretmen (%51,39) gerekeni yaptıklarını, 32 öğretmen (%44,44) sahiplendiklerini, 27 öğretmen (%37,50) etkinliklere istekle katıldıklarını, 17 öğretmen (%23,61) ilgilerinin güzel olduğunu, 15 öğretmen (%20,83) herkesin elinden geleni yapmaya çalıştığını, 12 öğretmen (%16,67) hassasiyetle iş yapmakta olduklarını, ifade ederken evlere ziyaret düzenliyorlar, gayretliler, ilgilenmeyenler var, titizlikle çalışıyorlar, amacına uygun davranıyorlar, angarya görenler var, çoğunluğu olumlu davranıyor vb. şeklinde görüş bildirenlerin sayıları ve oranları da tablo 26' da gösterilmiştir.

Velilerde olduğu gibi öğretmenler de bu soruya genel olarak olumlu cevap vermişlerdir. Ancak SEDEP'in amacına ulaşması için neler yapılmalı sorusuna yüksek oranda "*Öğretmenler daha fazla sahip çıkmalı*" cevabını dikkate alırsak bu soruya verilen cevapların içindeki "*İlgilenmeyenler var*" ve "*Angarya görenler var*" şeklinde verilen cevapların da üzerinde durulması gerektiğini düşünüyorum.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö18: *Okul idaremiz SEDEP'i benimsemekte ve çok sahiplenmektedir. Gerekli materyallerin dağıtımı, etkinliklerin uygulanması, raporlaştırması, öğretmen ve öğrencinin güdülenmesi vb. için gerekli titizliği ve gayreti göstermektedirler.*

Ö24: *Herkes elinden geldiğince, dilinin döndüğünce okullarda SEDEP çalışmaları yapıyor. Öğretmenlere ekstra bir yük getirmiş olsa da yüksünmeden herkes layıkıyla yapıyor diye düşünüyorum. Pano hazırlanması, skeçler. Resim ve yazı etkinlikleri okullarda faal bir şekilde uygulanıyor.*

Ö55: *Sahiplenen öğretmen ve idarecinin uygulama ve katılımında sıkıntı yok. Bence isteğe bırakılabilir. İlgili idare ve öğretmen zaten en iyisini amacına uygun uygulamaya çalışıyor. İlgilenmeyenler dokümanları sadece eve gönderiyor.*

Tablo 27'ye göre öğretmenlere SEDEP benzeri bir program ile topluma yönelik değerler eğitimine ihtiyaç olup olmadığı ile ilgili görüş ve önerileri istendiğinde katılımcı öğretmenlerden 41 öğretmen (%56,94) yaparak, yaşayarak öğrenme temelli olmalı, 29 öğretmen (%40,28), aile katılımı artırılmalı, 22 öğretmen (%30,56) kişi, bilgilendirici olmalı, 18 öğretmen (%25,00) kadınlar daha etkin olmalı, 16 öğretmen (%22,22), ısrarla çalışılmalı, 14 öğretmen (%19,44) halka genellenmeli, 13 öğretmen (%18,06) pekiştirilmezse davranışlar söner, 12 öğretmen (%16,67) seminerler artmalı, 10 öğretmen (%13,89) ilk adım olarak iyi, 9 öğretmen (12,50) ihtiyaç, yine 9 öğretmen (%12,50) medya daha etkin kullanılmalı şeklinde fikir beyan ederken, kamu spotları olmalı, belediyelerin sorumluluk alması iyi, psikolojik boyutla desteklenmeli, teşekkür ederiz, küçük yaşta aşılması güzel, aydınlatıcı, barış vurgusu artmalı, bayrağımız ve egemenlik vurgusu artmalı vb. görüşlerin yanında diğer görüşler de sayıları ve oranları ile tablo 27'de gösterilmiştir.

SEDEP benzeri bir çalışmanın toplum için de bir ihtiyaç olup olmadığı şeklinde sorulan soruya öğretmenler, halkın geneline yayılmış, bilinç oluşturmaya yönelik, yaparak ve yaşayarak öğrenme temelli etkinliklerle, kadınların daha çok rol alacağı, medyadan yararlanılarak yapılacak, kamu spotları ile zenginleştirilerek uygulanacak bir çalışmanın ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir.

Konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının düşünceleri aşağıda verilmiştir.

Ö8: *Benzer bir program yapılacak ise; örnek kişiler ziyaret edilebilir, örnek olaylar ve yerleri bizzat gidilerek ziyaret edilip değerler orada uygulamalı işlenebilir.*

Ö21: *Evet. Topluma yönelik seminerler verilmeli, toplantılar yapılmalı. Özellikler yetiştirdikleri çocuklarına örnek oldukları, çocuklarına doğruları ve yanlışları öğretme biçimleri hakkında bilgilendirilmeli.*

Ö44: *Toplumumuz erkek egemen bir toplum. Erkek egemenliğini toplumun en alt tabakasından, en üst tabakasına kadar, eğitimsizinden, en eğitimlisine kadar her basamağında hissediyorsunuz. Kadına değer vermeme, söz hakkı tanımama, makam*

ve mevkilerde yok sayma, iletişimde soyutlama, fiziksel, sözel, psikolojik şiddete maruz bırakma giderek olağan bir durum haline gelmiştir. Kadın bir toplumun geleceğidir, ışığıdır, aynasıdır. .Kadın annedir, çocuklarımızın ilk eğitmeni odur. Mutlu anne mutlu ocuk demektir. Mutlu ocuklar mutlu nesiller getirir. Kadın toplumun nezaketidir, süsüdür. Kadının elinin değdiği her iş güzelleşir ve zelleşir. Kadın bulunduğu ortama renk katar. Bu nedenle bizler toplumla ilgili planlamalar yaparken öncelikle toplumu en temelden etkileyen ve giderek toplumda yozlaşmalara neden olan bu konuyu gündeme almalıyız.

BÖLÜM IV

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin okulları değerlere göre yönetmesi okulların amaçlarına ulaşmasında değerlerden yararlanılması, çalışanların çabalarına değer verilmesi, çalışanların değerlerinin ve örgütsel değerlerin yönetime katılması gibi açılardan önem taşımaktadır. Bu denli öneme sahip değer eğitiminde kamu kurumları ve yerel yönetimlerin katkıları da olmalıdır. Türkiye’de değerler eğitimi açısından önemli uygulamalarından biri de SEDEP’tir. SEDEP Konya’nın Selçuklu ilçesinde öğrenim gören okul öncesi, ilkokul, ortaokul, imam hatip ortaokulu ve lise öğrencilerine yönelik olarak uygulanmaktadır. Öğrencilerin; sorumluluklarını taşıyabilecekleri, makul seçimler yapabilmelerine imkân sağlayacak bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

SEDEP 2012-2013 eğitim-öğretim yılında başladığı faaliyetlerine milyonlarca yayın, binlerce poster, binlerce anket formu, binlerce broşür ve yüzlerce etkinlik sığdırmıştır. Öğrencilerin gelişimsel düzeyleri çerçevesinde belirlenen sekiz temel değer eksene almıştır. Proje ile değerlerimizin kazanılmasını akademik başarı kadar önemli gören bir bilincin paylaşılıp benimsenmesine katkı sunulmaktadır. Temel insani değerlerin kazandırılması olarak tanımlanabilecek bu çaba, Türk Millî Eğitim Temel Kanunu ve ders programlarının kazanımları incelendiğinde de açıkça görülmektedir. Toplamda 5 eğitim-öğretim yılını tamamlayan ve 6. eğitim öğretim yılında da 223 okulda 132 bin öğrenci ve velisine yönelik etkinlikler düzenlemiş ve düzenlemeye devam etmektedir. SEDEP değerler eğitimi açısından gerek dünyada gerekse Türkiye’de örnek bir projedir.

4.1.1. Velilerin Değerlendirmesine Göre Sonuçlar

Araştırma sonunda materyallerin yeterli olduğu, bununla birlikte üç boyutlu ilgi çekici materyallerle desteklenmesi, beceriye dönük materyaller olması gerektiği ve eğitici oyunlar dağıtılabileceği belirlenmiştir.

SEDEP, kesinlikle değerler konusunda öğrencilerde bir farkındalık oluşturmuştur. Öğrenci velileri SEDEP uygulamaları sonucu özellikle büyüklere saygı, sevgi, yardımlaşma, sorumluluk, sabır, temizlik hoşgörülü olma gibi hususlarda çocuklarında önemli ilerlemeler gördüklerini ifade etmişlerdir. Velilerin büyük çoğunluğu materyalleri ve yapılan etkinlikleri olumlu ve yeterli bulmaktadır. Bunun yanı sıra SEDEP diye ayrı bir program uygulamaya gerek olmadığını derslerin içinde değerlerin işlenmesi gerektiğini düşünen veliler de vardır. Yine velilerden çoğu SEDEP'le birlikte çocuklarının davranışlarında önemli değişikliklerin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu değişikliklerden diğerlerinin yanında çevreye duyarlılıklarının artması, meraklılık ve araştırma isteklerinin artması ve sanata ilgilerinin artması şeklinde verilen cevaplar dikkat çekicidir. Çocuklarının davranışlarında bir değişiklik olmadığını ifade eden veliler de vardır.

Velilere göre öğretmenler ve idareciler SEDEP konusunda bilinçli ve katılımcı olarak gereken önemi vermekte ve sahiplenmektedirler. Velilerin SEDEP değerlerinin öğrencilerde daha kalıcı olması hususunda verdikleri cevaplara baktığımız zaman asıl problemin anne babaların çocuklarına örnek olamadıkları ve çocukları ile nitelikli zaman geçiremedikleri gerçeğinin ortaya çıkmasıdır.

Elbette her anne baba çocuklarının değerlere uygun yaşamalarından, olumlu davranışlar göstermesinden, güzel ahlak sahibi olmasından dolayı mutlu olur. Veliler saygı, iyi niyet, hoşgörü, özdenetim, sorumluluk ve sevgi öncelikli olmak üzere çocuklarının SEDEP aracılığı ile kazandıkları davranışları sıralayarak mutluluklarını ifade etmişlerdir.

SEDEP işleyeceği değerleri toplumda ihtiyaç duyulan öncelik sırasına göre belirlemektedir. Ancak SEDEP'in işlediği değerlerin dışında da çocukların kazanması gereken davranışlar vardır. İşte veliler büyüklerine saygı, özgüven, merhamet, cesaret, empati, kul hakkı, aile bilinci başta olmak üzere çocuklarına kazandırmaya çalıştıkları davranışları sıralamışlardır.

Değerler eğitiminin en önemli ayaklarından biri de ailedir. Toplumun yapısını ve çekirdeğini oluşturan aile ne kadar sağlam olursa toplum da o kadar sağlam

olacaktır. Veliler de bu gerçeğe dikkat çekerek ailelere yönelik bir takım çalışmaların yapılması gereğine işaret etmişlerdir.

4.1.2. Öğretmenlerin Değerlendirmesine Göre Sonuçlar

Değerlerimizi toplumun kimliği, kültürümüzün yapıtaşı olarak değerlendiren öğretmenlerimiz değerlerin nesilden nesle aktarımını hayati bir görev olarak görmektedirler. SEDEP materyallerini ve etkinliklerini genel olarak olumlu gören öğretmenler daha planlı ve programlı bir şekilde çalışmaların devam etmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

Böyle bir çabaya ihtiyaç olmaması gerekirken küreselleşen dünyada ve bilgi çağında çocuklarımıza yönelik tehditlerin artması sonucu bu tür programların öneminin arttığını belirten öğretmenler uzun bir çaba ve sabır gerektiren bu çalışmalara yılgınlık göstermeden devam edilmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

SEDEP değerlerinin toplumun kanayan yaralarına bir ilaç gibi geldiğini söyleyen öğretmenler evde, okulda ve hayatın her kademesinde uygulanabilirliği olan değerlerimizi içselleştirmemiz gerektiğini, sürece aileleri daha fazla katarak, öğretmenlerin sahiplenmesini artırarak öğrencilerimiz için öğretici, bilinçlendirici, eğitici, yetiştirici, eğlendirici olan SEDEP uygulamalarına devam etmemiz gerektiğini beyan etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerden SEDEP çalışmalarını gereksiz bulan, ayrı bir çalışmaya gerek olmadığını, müfredatın içerisine yayılması gerektiğini, yapılanların gereksiz olduğunu ifade edenler de olmuştur.

Öğretmenler SEDEP çalışmalarının serbest etkinlikler dersinde işlenmesinin faydalı ve doğru bir tercih olduğunu genel olarak ifade etmişlerdir. Yanı sıra matematik vb. dersler içerisinde de işlenmesi gerekecek şekilde müfredatın hazırlanması gerektiğini dile getirmektedirler.

Öğretmenlerin SEDEP'in amacına ulaşabilmesi için neler yapılmalı sorusuna %87,50 oranında "*Öğretmenlerin katılımı artırılmalı*" cevabı vermeleri dikkat çekmektedir. Bu cevabın SEDEP'e sahip çıkılması hususunda soru işaretleri taşıdığı

görülmektedir. Diğer cevapların da dikkatli bir şekilde değerlendirilerek SEDEP'in amacına ulaşması için her türlü tedbirin alınması gerekmektedir.

Katılımcılardan öğretmenler de veliler de her vesile ile değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların başarıya ulaşması için ailelerin sürece katılımının önemli olduğunu dile getirmektedirler. Değerler konusunda daha hassas bir toplum olabilmek için okul, aile ve çevre hep birlikte üzerine düşeni yapmalı ve daha aktif olmalıdır.

SEDEP her ne kadar değerler eğitimi üzerine çalışan bir proje olsa da etkinliklere katılan öğrenciler için aynı zamanda çok olumlu yan etkileri olan bir projedir. Öğretmenler bu konuda öğrencilerin *“Akranları ile ve aile bireyleri ile iletişimlerinin geliştiğini, akademik başarılarının arttığını, sosyal yönden geliştiklerini, projelere katılımlarının arttığını vb.”* yan kazanımlarının olduğunu belirtmektedirler. Yetersiz ve gereksiz olduğunu ifade eden öğretmenler de vardır.

Öğretmenler değerlerimizin müfredatta verilmiş şekli ile ilgili hususu değerlendirirken genelde uygun olduğuna dair görüş bildirmelerine rağmen, bütün derslerin içine yayılması gerektiğini, doğrudan öğretilmemesi gerektiğini de belirtmişlerdir.

Velilerde olduğu gibi öğretmenler de öğretmenlerin ve idarecilerin SEDEP'e sahip çıkmaları konusunda genel olarak olumlu cevap vermişlerdir. Ancak SEDEP'in amacına ulaşması için neler yapılmalı sorusuna yüksek oranda *“Öğretmenler daha fazla sahip çıkmalı”* cevabını dikkate alırsak bu soruya verilen cevapların içindeki *“İlgilenmeyenler var”* ve *“Angarya görenler var”* şeklinde verilen cevapların da dikkate alınması gerektiği görülmektedir.

4.2. Öneriler

SEDEP'in etki alanını genişletebilmek, hedeflerine ulaşmasını sağlayabilmek, kazanılan davranışları kalıcı hale getirebilmek, değerlerine sahip çıkan bir nesil yetiştirebilmek için velilerimiz ve öğretmenlerimiz bir takım önerilerde bulunmuşlardır.

4.2.1. Velilerin Görüşlerine Göre Öneriler

SEDEP materyalleri üç boyutlu ilgi çekici ve beceriye dönük materyaller olmalı. Eğitici oyunlar dağıtılmalı ve her değer için sinema filmi olmalı. Öğretmen ve öğrenciler materyalleri daha iyi değerlendirmelidir.

Etkinliklerin sanal boyutu da olmalı, dini bilgi verilmeli, din vurgusu net olmalı, aile katılımını artıracak etkinlikler planlanmalıdır.

Değerlerin kalıcı olabilmesi için aileler değerleri günlük hayatlarına yansıtmalı, aile içi etkinlikler yapılmalı, aileler basılı eserlerin okunmasını takip etmelidir.

Ailelere yönelik uygulamalı eğitimler olmalı, mahalle etkinlikleri düzenlenmeli, sosyal medya etkili kullanılmalıdır.

4.2.2. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öneriler

Değerler toplumun kimliği, kültürümüzün yapıtaşı olduğu için nesilden nesle aktarmak hayati bir görevdir. Bu nedenle çalışmalar okul öncesinden başlamalı, maddi değerlerden çok manevi değerlere önem verilmeli, değerlerin, insanlara güven, huzur ve mutlu bir yaşam sağladığı yaşanarak gösterilmelidir.

Bilgi çağında olduğumuz için, batıya ve batılılaşmaya özenme arttığı için, benmerkezci bir hayat anlayışının yanı sıra ahlaksızlık ve adaletsizlik arttığı için her kesime yönelik değerler eğitimi çalışmaları yapılmalı ve SEDEP'in değeri anlaşılmalıdır.

SEDEP materyalleri üç boyutlu, görselliği yüksek, yaş gelişimine uygun olmalı ve konunun uzmanları ile hazırlanmalı. Her değer için filmler, animasyonlar geliştirilmeli ve yazı puntolarına dikkat edilmelidir.

SEDEP etkinliklerinin sayısı çoğaltılmalı, gezilere ve tabiatı sevdirecek etkinliklere daha çok yer verilmeli, tiyatro çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.

SEDEP sadece serbest etkinlikler dersinde işlenmemeli, tüm derslere yayılmalı, ders içeriklerine uygun etkinlikler geliştirilmeli, tüm derslerle ilişkilendirilerek verilmeli, proje ve sergileme çalışmaları daha çok yer almalıdır.

SEDEP'in amacına ulaşabilmesi için öğretmen ve idarecilerin sahiplenmesi ve katılımı kesinlikle artırılmalı, ailelerin desteği sağlanmalı, tüm taraflar daha çok bilinçlendirilmeli ve özümsemeleri sağlanmalıdır. Ödüllendirme artırılmalı, uygulamalar daha fazla hazırlanarak yapılmalı, anaokulu ve kreşlere yaygınlaştırılmalı, babaları sorumluluk almaya yöneltmeli, medya etkin kullanılmalı, siyasi davranılmamalı, gezici tır vb. araçlar kullanılmalıdır.

Müfredatta değerler eğitimi işlenirken değerler doğrudan öğretilmeye çalışılmamalı, derslerin içinde verilmeli, grup etkinlikleri çoğaltılmalı ve etkinliklerle öğretilmeli, derslerle doğru şekilde ilişkilendirilerek verilmeli, programlar ile örtüşmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2008), Sosyal Bilgilerde Değerler ve Öğretimi, (Edit: B. Tay ve A. Öcal), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayınları
- Akbaş, O. (2004), *Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi
- Aslan, M. (2011), *İlköğretimde Karakter Eğitimi ve Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler*, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Aydın, M. Z. ve Gürler, A. Z. (2012), *Okulda Değerler Eğitimi: Yöntemler Etkinlikler Kaynaklar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Balcı, F. A. ve Yelken Y. T. (2010), İlköğretim Öğretmenlerinin Değer Kavramına Yükledikleri Anlamlar, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:39, Sayfa 81-90
- Bolay, S. H. (2007), Aşkın Değerler Buhranı, Değerler ve Eğitimi, (Edit. R. Kaymakcan) *Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu*, İstanbul: DEM Yayınları
- Bostan, Y. (2014). Çocukta Değer Bilinci ve Karakter Eğitimi. Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:1, Sayfa 106-112
- Can G. (2004), Kişilik Gelişimi, (Edit: B. Yeşilyaprak), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara: Pegem A Yayınları
- Can, Ö. (2008), *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Çalışkur, A. Demirhan, A. ve Bozkurt, S. (2012), Değerlerin Belirli Meslek Alanları ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:17, Sayı:1, Sayfa 219-236
- Çengelci, T. (2010), *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

- Danişment, R. (2016).Okulda Değerler Eğitiminin Gereği,
[http://www.kayram.net/dusunsel-\(rd\)-okulda-degerler-egitiminin-geregi.asp](http://www.kayram.net/dusunsel-(rd)-okulda-degerler-egitiminin-geregi.asp)
 Erişim Tarihi: 10.12.2016
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008), Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt:6, No:15, Sayfa 69-88
- Dey, I. (1993), *Qualitative Data Analysis: A User-Friendly Guide for Social Scientists*. London: Routledge Publications.
- Dilmaç, B., (2007), *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi
- Dilmaç, B. (1999), *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Doğanay, A. (2009), Değerler Eğitimi, (Edit: C. Öztürk), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayınları
- Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2011), *Karakter Eğitimi El Kitabı*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Erden, M. ve Akman, Y. (1997), *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme*, Ankara: Arkadaş Yayınevi
- Genç, S. Z. ve Eryaman, M. Y. (2008), Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:9, Sayı:1, Sayfa 89-102
- Gündüz, T. (2010), Üstün Zekâlı Çocuklarda Ahlâk Gelişimi ve Eğitimi, *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, Sayfa 157-177
- Güngör, E. (2000), *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, Ötüken Yayınları, İstanbul,
- <http://www.selcukludegerleregitimi.com> E.T.05.01.2018
- Karahan, H. (2005), *Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Coğrafya Öğretmenlerinin Diğer Öğretmenlerle Öğretmenlik Tutumları Açısından İncelenmesi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

- Kasapoğlu, A. (1992), Sosyoloji Öğrencilerinin Sosyal Değer ve Tutumları, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt: XXXV, Sayı:1, Sayfa 141-158
- Kaymakcan R. (2009). Hoşgörü ve Eğitimi, *DEM Dergisi*, Yıl:2, Sayı:6, Sayfa 114-119
- Kaymakcan, R. (2010). Değer Kavramı ve Gençlerin Dini Değerleri. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, Cilt: 6, Sayı 18, Sayfa 10-11
- Keskin, Y. (2008), *Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi
- Kılıç, A. F. (2007), Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk On Yılında Ahlakı Değerlerin Algılanışı ve Eğitimi, *Değerler ve Eğitimi*, İstanbul: Dem Yayınları
- Kıncal, R. (2007), *Vatandaşlık Bilgisi*, Ankara: Nobel Yayınları
- Koca A. İ. (2009), *Üniversite Öğrencilerinin Değerleri ve Bireysel Özellikleri İle Kariyer Tercihleri Arasındaki İlişki: Çukurova Üniversitesi’nde Bir Araştırma*, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Okudan, A. Y. (2010), *Eğitim Yöneticilerinin Değerler Eğitiminin Önemi Etkileri ve Uygulamalar Hakkındaki Görüşleri*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Özensel, E. (2003), Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Yıl:1, Sayı:3, Sayfa 217-240
- Özer, M. A. (2005), Etkin Öğrenmede Yeni Arayışlar: İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Buluş Yoluyla Öğrenme, *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilig Dergisi*, Sayı:35, Sayfa 105-131
- Özgener, Ş. (2000), Değer Yönetimi: İmalat Sanayindeki Türk Yöneticilerinin Yükselen Değerlerine İlişkin Bir Araştırma, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, Cilt:1, Sayı: 1, Sayfa 174
- Öztürk, Samur A. (2011), *Değerler Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duyusal Gelişimlerine Etkisi*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi
- Pulat, A. (2011), Değer Kavramı ve Geleneksel Tahkiye İlişkisinde İns Hikâyesinin Yeri, *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:1, Cilt:1, Sayfa 365

- Silahl M. (2000), *Sosyal Psikoloji*, Ankara: Gazi Büro Kitabevi
- Sinanoğlu O. (2002), *Hedef Türkiye*, İstanbul: Otopsi Yayınları
- Tahiroğlu, M. Yıldırım, T. ve etin, T., (2010), Değer Eğitimi Yöntemlerine Uygun Geliştirilen evre Eğitimi Etkinliğinin, İlköğretim 7. Sınıf ğrencilerinin evreye İlişkin Tutumlarına Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:30, Sayfa 231-248
- TDK (2016). Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim Tarihi: 10.12.2016
- Tokdemir, M. A. (2007), *Tarih ğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Türk, İ. (2009), *Değerler Eğitiminde Saygı*, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Yazar, T. (2010), ğretmen Adaylarının Değerler Hakkındaki Görüşleri, *Pegem Eğitim ve ğretim Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, Sayfa 61-68
- Yel, S. ve Aladağ, S. (2009), Sosyal Bilgilerde Değerlerin ğretimi. (Edit: M. Safran), *Sosyal Bilgiler ğretimi*, Ankara: Pegem A Yayınları
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, M. (2010), *Ergenlerde Şiddetin nlenmesinde Din Eğitiminin Rolü*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü, Doktora Tezi
- Yiğittir, S. (2010), İlköğretim ğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt:8, No:19, Sayfa 207-223

EKLER

1. Araştırma İzni
2. Veli Görüşme Formu ve Soruları
3. Öğretmen Görüşme Formu ve Soruları

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83688308-605.01-E.372442
Konu: Araştırma İzni (Şakir UÇAR)

05.01.2018

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 25/12/2017 tarihli ve 48178250-300-E.18168 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Şakir UÇAR'ın "Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP) ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Selçuklu ilçesinde bulunan resmi ve özel eğitim kurumlarında görevli öğretmenler ile ilgili okullarda eğitim gören öğrencilerin velilerine eğitim öğretimi aksatılmamak kaydıyla uygulanmasında sakınca görülmemektedir. Araştırmacı, Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmalarını 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlamak zorundadır. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmalar 2017-2018 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçları kullanılacak olup, araştırma sonucunun CD ortamında iki nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Mukadder GÜRSOY
İl Millî Eğitim Müdürü

- Ek:
1-Öğretmen Görüşme Formu (3 sayfa)
2-Öğrenci Velisi Görüşme Formu (2 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza ile
Aslı ile Aynıdır.
05 Ocak 2018

Akçeşme Mah.Garaj Cad. No:4 Karatay/KONYA
Elektronik Ađ: <http://konya.meb.gov.tr>
e-posta: imza@konya.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Abdurrahman KAYNAK - Şef
Ali Naci İŞİK - VİKEİ
Tel: (0 332) 353 30 50 - Faks : (0 332) 351 59 40

İle elektronik güvenli elektronik imza ile tasvulanmıştır. <https://evrenselogru.meb.gov.tr> adresinden 826c-317d-351a-a391-ff06 koda ile kayıt edilmiştir.

ÖĞRENCİ VELİLERİ GÖRÜŞME FORMU

Öğretmenlerimizin ve velilerimizin Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP) ile ilgili görüşlerini, düşüncelerini araştırmak üzere çalışıyoruz. Bu çalışmada elde edilen veriler bir yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Bu çalışma değerler eğitimi ve SEDEP ile ilgili çalışmalara ve projelere ışık tutacaktır.

Şunu ifade etmek isterim ki araştırma yapılırken görüşülen kişilerin isimleri bilinmediği için isimlerin kullanılması da mümkün olmayacaktır. İsim yerine, Veli 1-2 (V1-V2...) gibi kodlama yöntemi kullanılacaktır. Araştırma verileri "Sabit Form Anket Görüşmesi" ile toplanacak olup sorulara cevap vermeye başlamadan önce kişisel bilgi formuna doldürmanız gerekmektedir. Araştırmaya katkı sağladığınız için teşekkür ederim.

Şakir UÇAR

Cinsiyetiniz: Kadın Erkek
Yaş Aralığınız: (20-30) (30-40) (40-50) (50-60)
Mezuniyet Durumunuz: İlköğretim Lise Lisans Yüksek Lisans

1. SEDEP kapsamında dağıtılan materyalleri yerinde ve yeterli buluyor musunuz? Eklenmesini veya çıkarılmasını istediğiniz materyal öneriniz var mı?
2. SEDEP etkinliklerini yeterli ve verimli buluyor musunuz? Eklenmesini veya çıkarılmasını istediğiniz etkinlik var mı?
3. SEDEP çalışmalarını ile birlikte çocuğunuzun genel olarak davranışlarında değişimler gözlemlediniz mi? Bu davranışlara örnekler verebilir misiniz?

4. SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılım ve sahiplenmesi nasıldır?
5. SEDEP'in kazandırmak istediği davranışların daha kalıcı olabilmesi için anne babaların neler yapmasını önerirsiniz?
6. Çocuğunuzun, SEDEP aracılığı ile kazandığını gördüğünüz zaman mutlu olduğunuz değerler hangileridir?
7. SEDEP ile kazandırılmaya çalışılan değerler dışında başka hangi değerleri çocuğunuza kazandırmaya çalışıyorsunuz?
8. SEDEP öğrencilerde değerler eğitimi amacıyla uygulanmaktadır. Benzer bir program ile topluma yönelik değerler eğitimine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise topluma yönelik hangi çalışmalar yapılabilir?

NOT: Cevap alanını yetersiz bulmanız durumunda soru numarasını yazarak ek A4 kâğıdı kullanabilirsiniz.

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Öğretmenlerimizin ve velilerimizin Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP) ile ilgili görüşlerini, düşüncelerini anırtmak üzere çalışıyorum. Bu çalışmada elde edilen veriler bir yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Bu çalışma değerler eğitimi ve SEDEP ile ilgili çalışmalara ve projelere ışık tutacaktır.

Şunu ifade etmek isterim ki araştırma yazılıken görüşülen kişilerin isimleri bilinmediği için isimlerin kullanılması da mümkün olmayacaktır. İsim yerine, Öğretmen 1-2 (Ö1-Ö2...) gibi kodlama yöntemi kullanılacaktır. Araştırma verileri "Sabit Form Anket Görüşmesi" ile toplanacak olup sorulara cevap vermeye başlatmadan önce kişisel bilgi formunu doldurmanız gerekmektedir. Araştırmaya katkı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Şakir UÇAR

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
 Çalıştığınız Okul Türü: () Devlet () Özel
 Çalıştığınız Okul Seviyesi: () Okul Öncesi () İlkokul () Ortaokul
 Meslekteki hizmet yılınız: () 0-5 () 5-10 () 15-20 () 20-25 () 25-30 () 30-.....
 Branşınız: :

1. Değerlerimizi korumamın ve nesilden nesile aktarmamın önemi hakkında ne düşünüyorsunuz?

2. Toplumsal yapantımızı dikkate alarak SEDEP'e ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

3. SEDEP'te belirlenen odak değerlerin toplanda problem olarak görülen durumların cevap verip veremediği ile ilgili görüş ve gözlemleriniz nelerdir?

4. SEDEP kapsamında dağıtılan materyalleri yerinde ve yeterli buluyor musunuz? Eklenmesini veya çıkartılmasını istediğiniz materyal öneriniz var mı?
5. SEDEP etkinliklerini yeterli ve verimli buluyor musunuz? Eklenmesini veya çıkartılmasını istediğiniz etkinlik var mı?
6. Serbest /Oyun ve fiziki etkinlikleri saatinde SEDEP etkinliklerinin uygulanmasına nasıl değerlendiriyorsunuz?
7. SEDEP uygulamalarının öğrenciler üzerindeki etkilerine dair gözlemlerinizi nelerdir?
8. SEDEP'in amacına ulaşabilmesi için sizin önerileriniz nelerdir?

9. SEDEP' e veli katılımının etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

10. SEDEP, öğrencilerin kişisel gelişimine katkıda bulunuyor mu? Gözlemlerinizi nelerdir?

11. Değerlerimizin mülfredatta verilmiş şekli ile ilgili değerlendirmeleriniz nelerdir?

12. SEDEP uygulamalarına öğretmenlerin ve idarecilerin yaklaşımı, katılımı ve sahiplenmesi nasıldır?

13. SEDEP öğrencilerde değerler eğitimi amacıyla uygulanmaktadır. Benzer bir program ile topluma yönelik değerler eğitimine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise topluma yönelik hangi çalışmalar yapılabilir?

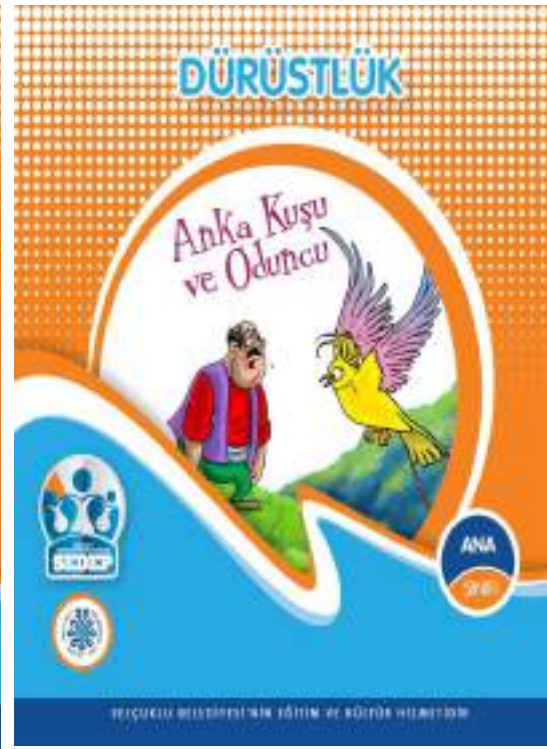
NOT: Cevap alanını yeterli bulursanız soru numarasını yazarak ek A4 kağıdı kullanabilirsiniz.

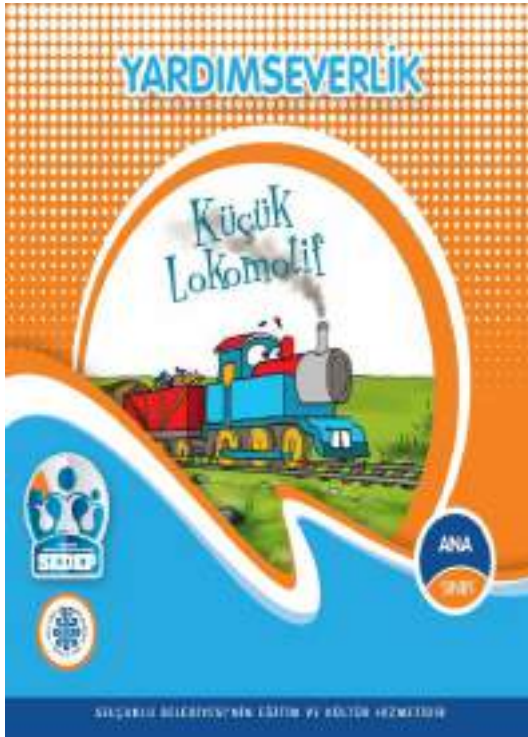
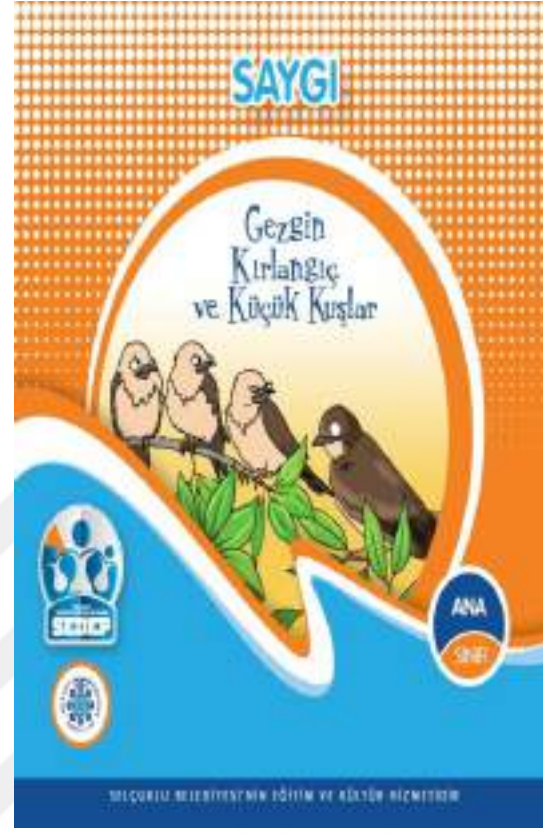
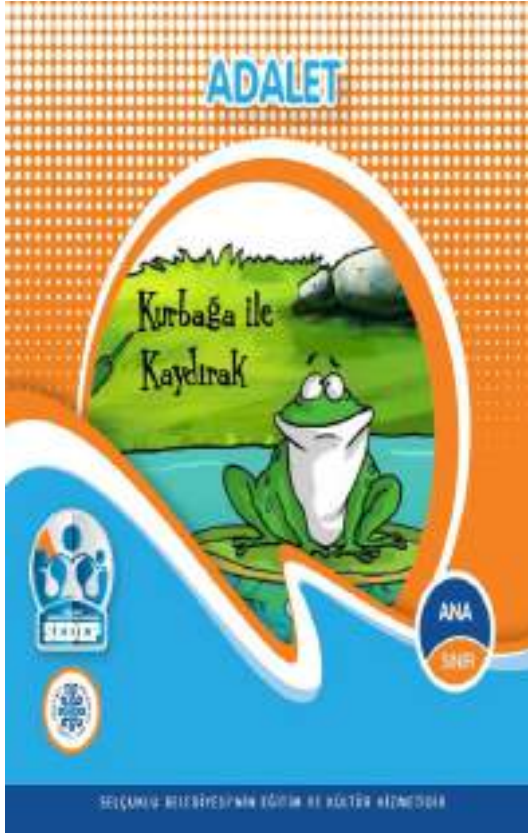

SEDEP YAYINLARINDAN

ÖRNEKLER

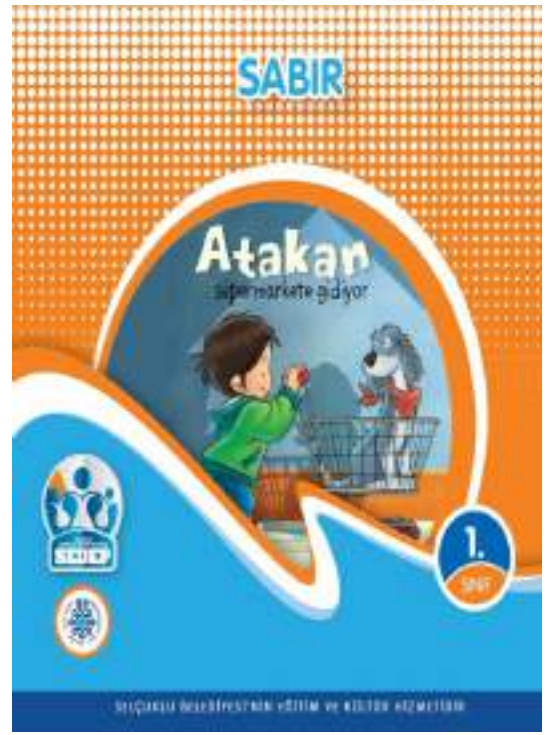
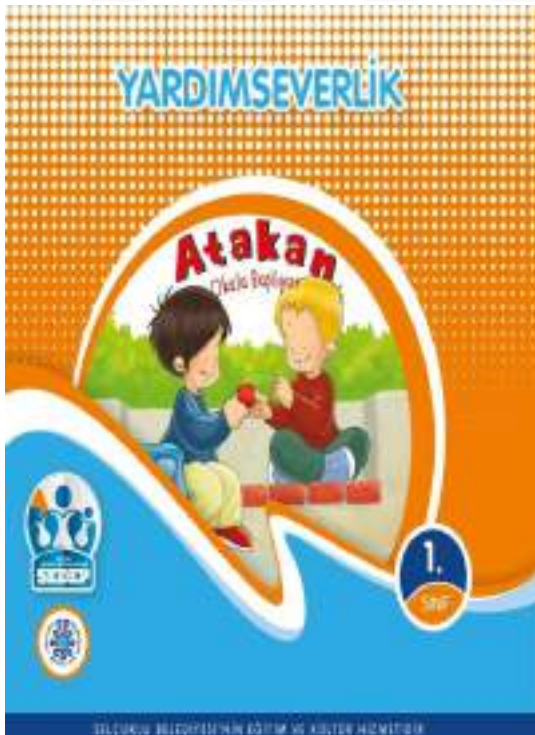
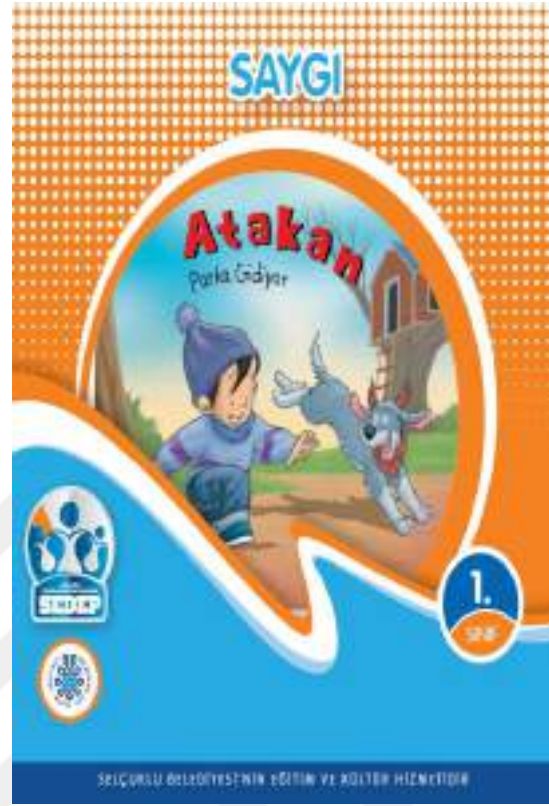
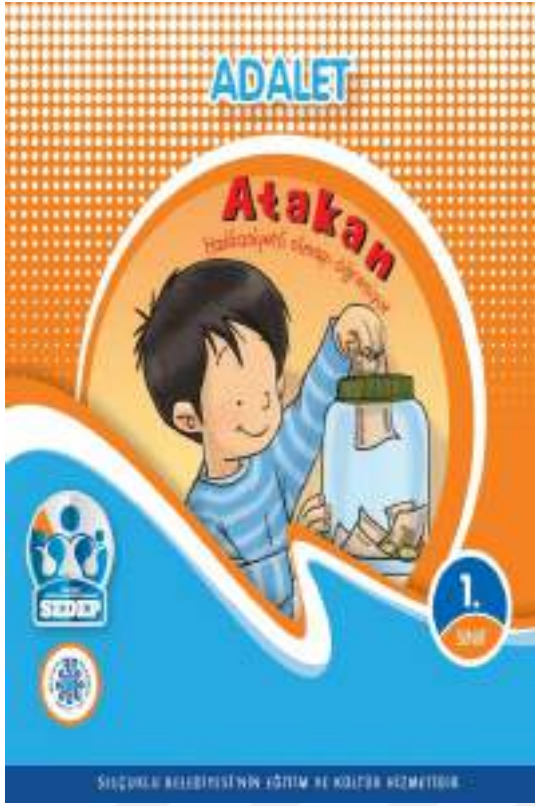
ANASINIFI

1.SINIF

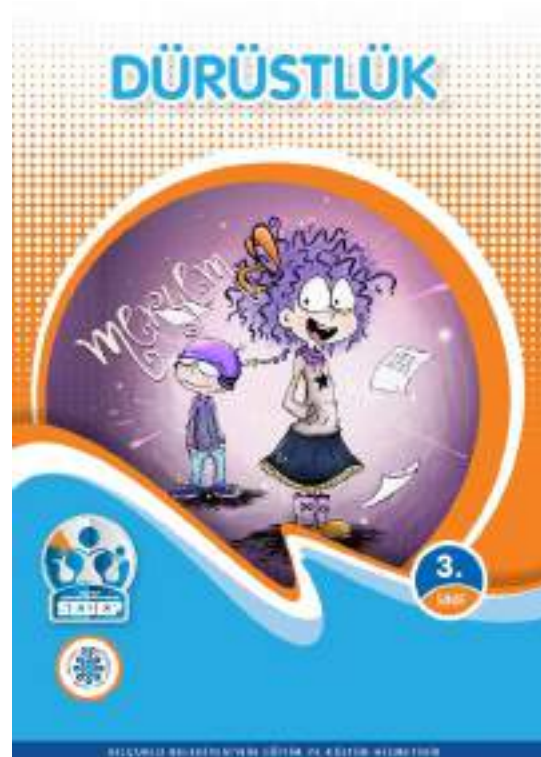

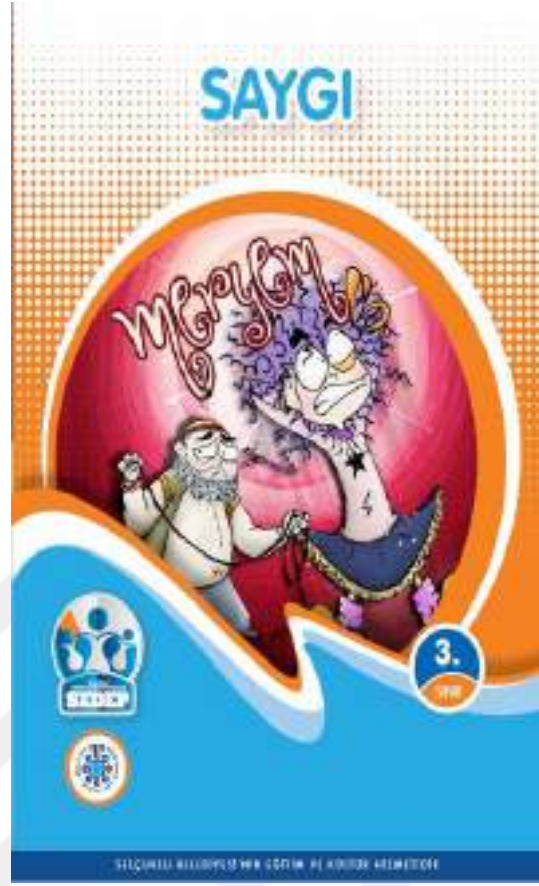
2.SINIF

3.SINIF

4.SINIF

SEDEP ETKİNLİKLERİNDEN

ÖRNEKLER

SEDEP PROTOKOL İMZA TÖRENİ

“Değerlerimizle Varız” Sergisi

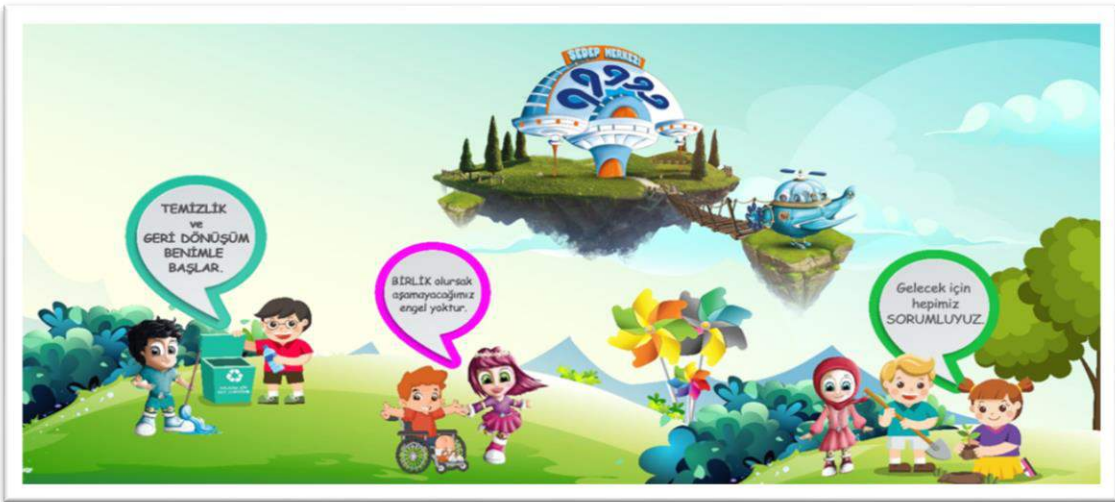
Etkinlik: Ankara’da TTKB binasında SEDEP’ in 5 yıllık serüvenini ve altıncı yıl programını anlatan sergi açılarak bilgilendirme ve sunumlar yapıldı.

Değerler Sokağı

Etkinlik: İlçemizde belirlenen okullara değerler sokağı oluşturularak öğrencilerimizin görseller yoluyla değerlerimizi içselleştirmeleri sağlandı.

Uygulanan Okullar: Selçuklu ilçesindeki ilkokullar.

Kalemim Yeşeriyor

Etkinlik: Öğrenciler sorumluluk değeri kapsamında, kullandıkları her şeyin değerini öğrenerek; bir tohumun nasıl büyüdüğünü, yeşerdiğini, hayat bulduğunu gördüler. Tohumun gelişiminde kendilerine verilen sorumlulukların farkına vararak, tohumun bakım ve yetiştirme sürecini takip için sabretmeyi öğrendiler.

Birlikte Büyüyoruz

Etkinlik: Okullarımızdan seçilen 6. Sınıf öğrencilerimiz, belirlenen alana fidan dikerek doğaya olan sorumluluklarını yerine getirdiler ve diktikleri fidanlarla beraber büyüyecekler.

Geleceğimizi Biliyorlar

Etkinlik: Selçuklu Değerler Eğitimi Programı etkinliklerinde yer alarak ödül almaya hak kazanan öğrenciler ve Selçukludaki bütün onuncu sınıf öğrencileri kahramanlık destanı yazan ecdadımızın, değerlerimiz uğruna şehit düştükleri Çanakkale’de buluştular.

Dilim Temiz Çevrem Temiz

Etkinlik: Temizlik ailede başlar. Selçukluda belirlenen bir günde okul ve çevresi, öğrenci, veli, idareci ve öğretmenlerimizle birlikte temizlendi. Dil temizliği ile ilgili okul içi slogan, şiir ve resim yarışmaları yapıldı.

Yalnız Değilsiniz-Sizinleyiz

Etkinlik: Öğrenciler; özel eğitim sınıfları, hastane sınıfları, köy okullarındaki öğrenciler, evde eğitim öğrencileri, yabancı uyruklu öğrenciler ile huzur evi sakinlerinin yalnız olmadıklarını hissettirmek için ziyaret programı yapıldı. Ziyaret sırasında birlikte ortak etkinlikler düzenledi.

Boya Paylaş

Etkinlik: Selçuklu Değerler Eğitimi Programı kapsamında hazırlanan kartpostallar, öğrenciler tarafından sabırla boyandı ve boyanan bu kartpostallar, devlet büyükleriyle ve Romanya Köstence'deki öğrencilerle paylaşıldı.

Ailemle Mutluyum

Etkinlik: Öğrenci ve veliler aynı sırayı paylaşıyor. Öğrencilerimiz aileleriyle birlikte “Ailemle mutlu olduğum bir anı resmediyorum” etkinliği ile mutluluklarını ebedileştirdiler.

Öğretmen-Veli Zeka Oyunları Buluşması

Etkinlik: Öğretmen ve velilerimiz, zeka oyunları atölye çalışmasında buluşarak çalışmaya katılıp beraber etkinlik yaptılar.

SEDEP Kıbrıs'ta Eğitim Projesi Haline Geldi

Kıbrıs'ta belirlenen kardeş okullarda SEDEP etkinlikleri gerçekleştirildi.

Bayır-Bucak'ın ığlığı Selçuklu' da Yankı Buldu

Öğrenciler vasıtasıyla toplanan aynı yardımlar sevgilerle ve dualarla Suriye'ye gönderildi.

SEDEP' te Múnazara Coşkusı

Etkinlik: Öğrenciler, etkinlik kapsamında değerlerimizi tartıştılar. Öğrencilerin, fikirlerini yarıştırdıkları ve heyecanla izlenen bir etkinlik ortaya çıktı.

SEDEP Sohbetleri

Etkinlik: Belirlenen lise öğrencilerimiz, aylık olarak gerçekleştirilen programlarla toplum önderleri ile buluştu. (Yavuz BAHADIROĞLU ile)

SEDEP Çocuk Meclisi Değerler Bildirgesi Yayınlandı

SEDEP Saygı İle Başladı

İtimat Bakkaliyesi

Etkinlik: Öğrencilerimize olan güvenimiz İtimat Bakkaliyesi etkinliğiyle gösterildi. Onların dürüstlük ve yardımseverlik değerlerini içselleştirmelerine katkı sağlandı.

SEDEP Öğretmen, Öğrenci, Veli Buluşmaları

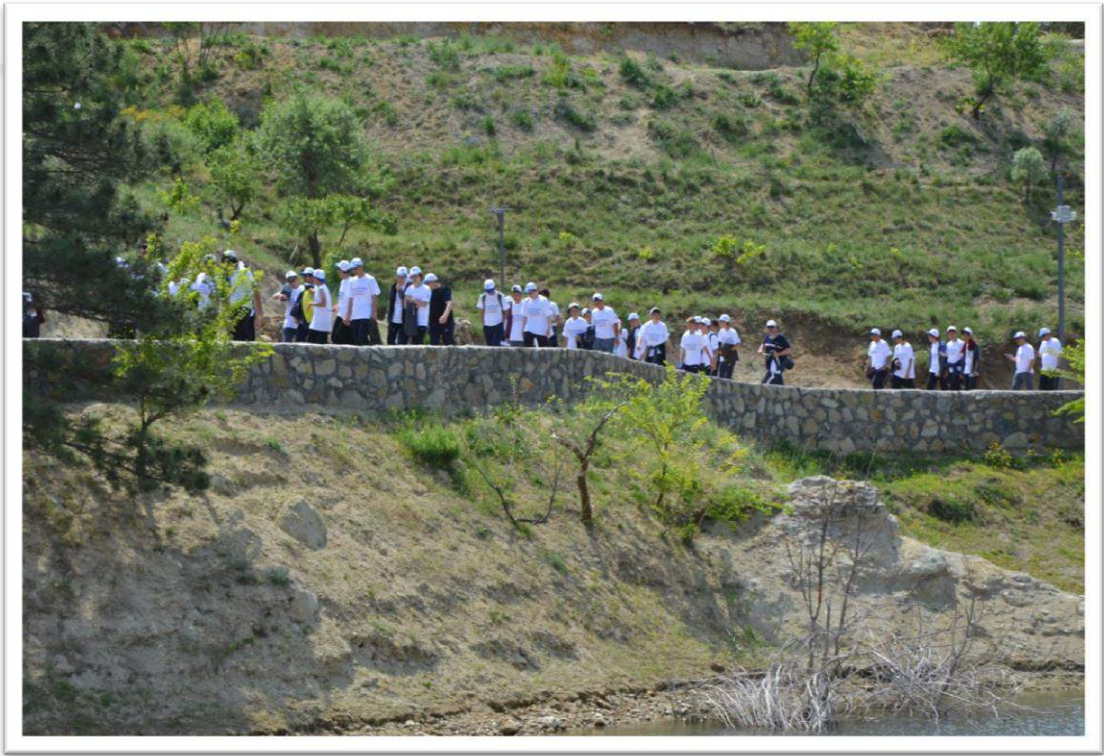
Etkinlik: Selçuklu Değerler Eğitimi Programı'nın en önemli paydaşları aile, Öğrenci ve öğretmenlerdir.

Çocuk için öncelikli rol modeli anne, baba ve öğretmendir.

Sporla Değerlerimize Değer Katıyoruz

Etkinlik: Bu etkinlikte lise öğrencilerinden oluşturulan gruplar, rehber eşliğinde Sille baraj parkında doğal güzelliklerimizi barındıran yerlerde doğa yürüyüşü yaptılar. Öğrencilerimizin bu yürüyüş esnasında birbirleri ile tanışmaları, çevre konusunda hassasiyetlerinin ve sağlıklı yaşam becerilerinin geliştirilmesi noktasında farkındalıklarının artması sağlandı.

Çat Kapı Tiyatro

Etkinlik: Çat Kapı Tiyatro; her an bir sınıfın kapısının çalınıp, öğrenci ve öğretmenlerin beklenmedik bir sürprizle karşı karşıya kaldıkları bir etkinliktir.

SEDEP Sanat Okulu

Etkinlik: Öğrencilerimize sanat yoluyla değerler eğitimi verilerek kültürel değerlerimizi benimsemeleri sağlandı. Mehter takımı, Minik Neyzenler Grubu, Halk oyunları ekipleri gösterileri. SEDEP Türkçe ve İngilizce şarkılar ve klipler. (Neyzen Ekibi)

Afiş ve Slogan Yarışması

Etkinlik: Türkiye'deki ortaokul öğrencilerimiz hayallerini değerlerimizle buluşturdular. Değerlerle ilgili afiş ve slogan hazırlayarak yarıştılar. Bu afişler SEDEP yılsonu etkinliğinde sergilendi.

Değerlerim Maketimde

Etkinlik: Selçuklu Değerler Eğitimi Programında belirlenen 8 odak değerini biri veya birkaçı öğrenciler tarafından teknoloji tasarım derslerinde 5 kişilik öğrenci gruplarınca makete dönüştürüldü. Hazırlanan maketler yılsonu etkinliğinde sergilenerek değerlendirildi.

Eğlenerek Öğreniyorum

Etkinlik: Öğrencilerimize zeka oyunları dağıtılarak çeşitli etkinlik ve yarışmalar düzenlendi.

Zenginlik, Cömertlik ve Bölüşmektir

Etkinlik: Öğrenciler aile ve öğretmenlerin rehberliği ile 5, 10, 25 ve 50 kuruşları kumbaralarında biriktirdiler. Biriktirdikleri paralar ile okullarımızda kurulan İtimat bakkaliyesinden alışveriş yaparak ya da cömertlik rafına katkıda bulunarak cömertliğin zenginlik ve paylaşmak olduğunu öğrendiler.

Geçmişimi Tanıyorum

Etkinlik: Bu etkinlikle, öğretmenlerimiz; Konya'yı daha yakından tanıma ve tanıtırma imkanı buldular.

Değer Verdiklerimizden Değerlerimiz

Etkinlik: Öğrencilerimiz, "Değer Verdiklerimizden Değerlerimiz" ve "Ayet ve Hadislerle Değerlerimiz" kitaplarını okuyarak değerleri öğrendiler.

Okuyorum Okutuyorum

Etkinlik: Selçuklu Değerler Eğitimi Programı çerçevesinde gönderilen ve öğrenciler tarafından okunan kitaplar, ihtiyacı olan okullardaki diğer öğrencilerle paylaşıldı.

Türkiye Değerlerini Tanıtıyor

Etkinlik: Türkiye SEDEP’le Değerlerini Tanıtıyor etkinliğiyle, Romanya Köstence’de etkinlik ve materyal paylaşımı gerçekleştirilerek kardeşlik bağları güçlendirildi.

SEDEP Eğitici Eğitimleri

Etkinlik: Yapılacak planlamayla ilçemizde görev yapan yönetici ve öğretmenlere değerler eğitici eğitimleri düzenlendi.

Ben Olsaydım

Etkinlik: Öğrenciler kendilerine verilen resimli örnek olayları inceleyip, anlamlandırıyor. Kitabın sonunda yer alan “Ben Olsaydım?” sorularını cevaplayarak heyecanlı bir çalışmaya daha imza attılar. Öğrencilerimizin, kaybetmememiz gereken değerleri içselleştirerek kendilerine göre çözümler üretmeleri sağlanarak aynı zamanda yazma becerileri geliştirildi.

Aileme Yazıyorum

Etkinlik: Sevgili anne ve babalara çocuklarından mektup var...

Değerlerimizi Konuşuyoruz

Etkinlik: Bu panelde konuşmacılar, uzmanlardan değil okullarımızdan seçilen öğrencilerden oluştu. Panelist öğrenciler artık bu konuda uzmandırlar.

Selçuklu SEDEP ile Online Okuyor

Etkinlik: SEDEP kapsamında belirlenen kitap, öğrencilere kitap okuma alışkanlığı ve bilinci kazandırmak için, online olarak ya da indirilerek okundu ve online sınav yapıldı. Amacımız, öğrencilerimizin farklı bir alternatif olarak elektronik cihazlardan da kitap okumasını sağlamak ve okumanın önemine dikkat çekmektir.

Değerli Şiirim

Etkinlik: Öğrenciler, gönderilecek şiir kartlarına değerlerle ilgili şiirlerini yazarak öğretmenlerine teslim ettiler. Her okulda ilk üçe giren şiirler toplanarak ilk 10 ödüllendirildi.

Mektubun Var

Etkinlik: Öğrencilerimiz her ay ruh dünyamıza şekil veren tarihi şahsiyetlerden bir mektup almışlardır.

Öz Geçmiş

Şakir UÇAR, 1970 yılında Aksaray’ da doğdu. İlkokulu Aksaray/Eşmekaya İlkokulunda, ortaokul ve liseyi Konya Merkez İmam Hatip Lisesi’nde okudu. 1992 yılında Selçuk Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde başladığı lisans öğrenimini 1996 yılında tamamladı. 2013 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı/ Yerel Yönetim ve Siyaset Bilim Dalında tezsiz yüksek lisans öğrenimine başladı. Aynı üniversitede ve aynı alanda tezli yüksek lisans öğrenimine geçti. Evli ve üç çocuk babası olan Şakir UÇAR Konya/Selçuklu Milli Eğitim Müdürlüğünde Şube Müdürü olarak görev yapmaktadır.